

Herczeg Ferencz

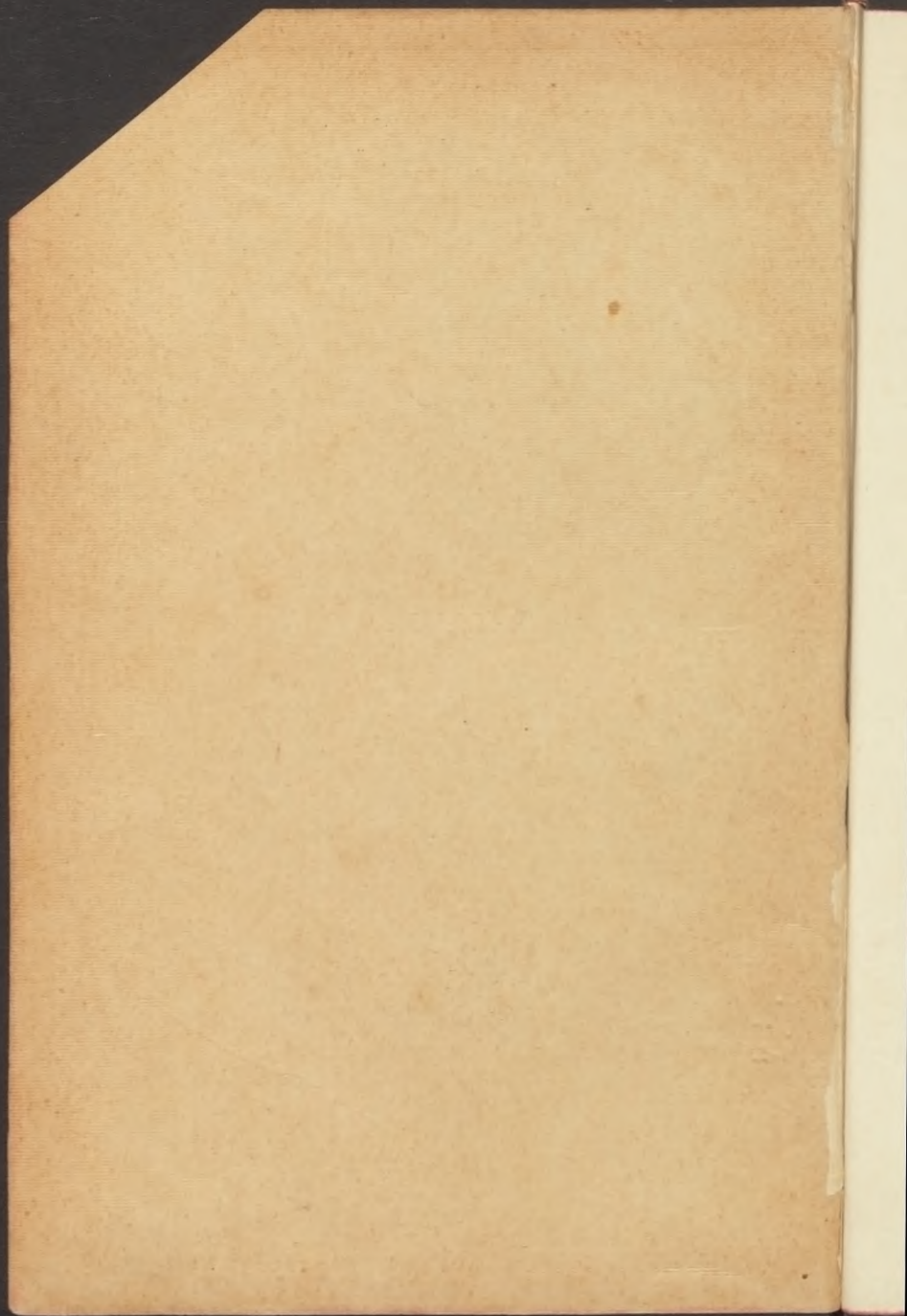
Szabolcs
házassága

Budapest Singer és Wolfner kiadása.

Herzogfereuz.

Szabolcs házassága

Regény

írta

Herczeg Ferenc

Budapest 1896

Singer és Wolfner kiadása

Andrássy-ut 10.

Negyedik ezer.

M 813.236

2017

I.

— Mit csinálsz ma este, Miska?

— Magam sem tudom még. Nem akarok kártyázni.

— Volna kedved egy ostobasághoz?

— Attól függ, hogy elég mulatságos?

— Kisérj el egy estélyre. A Forgácsék estélyére.

— Hogy mondtad?

— Forgácsék! Cs-vel és nem ch-val írják a nevüket, különben pedig nagyon tisztességes emberek.

— Köszönöm, nem kérek belőlük. Ha tisztességes emberek közt akarnék unatkozni, akkor elmehetnék a sógorném estélyére is . . . Kik azok az emberek tulajdonképpen?

— Mondtam, hogy tisztességes emberek. Van vagy féltucat bérházuk a fővárosban és egy hatemeletes malmuk a határban . . .

— Sejttem, hogy leányuk is van?

— Az öreg úr több ízben nagyon szíves volt hozzám . . . Mikor az ősszel kellemetlenségem volt a tőzsdén, a kezemre járt. Azóta többször is találkoztunk a jégen és meghítt magához . . . Végre is el kell hozzá egyszer mennem.

— Azt mondd, hogy a jégen találkoztatok? Az öreg talán apja annak a leánynak — hiszen tudod! — annak az ábrándos arcu, izzószemű jégkirálynőnek?

— Forgács Malvinnak hívják . . .

— Kell ott valamit ennem?

— Semmit sem kell. Azt teszszük, a mit akarunk. Jó estét mondunk nekik, aztán ajánljuk magunkat — ők meg hat hétig úszni fognak a boldogságban . . .

— Nem bánom, veled megyek elefántnak.

A nevezetes beszélgetés, a melynek Forgácsék köszönhették, hogy Szabolcs Sándort és Bakó Mihály grófot az este maguknál tisztelhették, a kaszinó billárd-termében folyt le. Szabolcs — az az ifjú, a kinek az elmúlt ősszel kellemetlenségei voltak a tőzsdén — atléta termetét végignyújtotta a kereveten és mérsékelt érdeklődéssel nézte Bakó barátját, a ki ingújjra vetkőzve játszott.

A két jó barát, Szabolcs és Bakó — a

kik különben anyai ágon unokatestvérek is voltak — bár elválaszthatatlanok voltak egymástól és hasonló életmód mellett egyforma elveknek és szenvedélyeknek hódoltak: egy fajnak két merőben különböző típusát képviselték.

Szabolcs testileg úgy mint lelkileg egy jó fejfel fölülmulta barátját. Az a viharos tíz esztendő, a mely nagykorúsítása óta elmúlt, nem tudta szárnyát szegni hatalmas életkedvének; a klubéletnek korlátolt kerete pedig, a melybe — a harmincadik évüket túllépett világfiak példájára — bele akarta kényszeríteni minden ambícióját és hajlamát, nem volt képes egyéniségét a tucat-gentleman mintájára átformálni.

Barátai rokonszenves és veszedelmes, könnyelmű és számító, a vakmerőségig cinikus és a babonáig naiv, bravuros és mindig korrekt, kalandosvérű embernek ismerték. Ezek a látszólagos ellentétek igen jól megférnek egy ember lelkében. Megbámulták, néha irigyelték is tőle ruganyosságát és leleményességét, a melyet az étellel folytatott küzdelmében kifejtett.

Ennek a lealázó harcnak a kényszerűsége igen korán hárult reá, tíz esztendővel ezelőtt, mikor meghalt az édesatyja, a nagynevű Szabolcs miniszter, nagyúri társadalmi pozíciót és nagyúri igényeket, de csak kispolgári vagyont

testálva a fiára. Szabolcs megvédte a pozícióját és kielégítette az igényeit. A pénzzé tett vagyona, mely kényelmesen belefért a frakkja oldalzsebébe, betétként megfordult mindenütt, a hol nyerni lehet: a tőzsdén, a versenytéren és a kártyáasztalnál és a szerencse, vagyis inkább az a kiszámíthatatlan volta mellett is logikus valami, melyet a jó játékos hatodik érzékének lehetne nevezni, Szabolcs állandó pénztárosává szegődött és busás kamatot fizetett neki.

A barátai tisztelték és szerették. Szívesen szorították meg szerencsés kezét, de Szabolcs jól tudta, hogy meg fogják tagadni tőle kézszorításukat épp úgy, mint tiszteletüket, ha a szerencse elfordul tőle és bekövetkezik a fekete éjszaka, a melyre néha már megrettenve gondolt, miközben még szerencséjének verőfényében fürdött. Meg fogják tagadni, valamenynyien, meg fogja tagadni még mostani legjobb barátja és rokona is, Bakó. És ez végre is természetes.

A grófot, bár látszólag épp annyira elegáns, könnyelmű és cinikus világfi volt, mint Szabolcs, alapjában véve egészen más fából faragták. Olcsóbb minőségű, de keményebb fából. Az a negyedmillió évi jövedelem, a mit a vagyona hajtott, sziklaszilárd alapot adott

társadalmi állásának és ezt a bázist megrendíthetlenné tette Bakónak néhány közönséges és nyárspolgárias életelve, a melyhez csendes szívóssággal ragaszkodott. Tudták róla, hogy reprezentálásra és élvezeteire szívesen szórja a pénzt és hogy nem tér ki semmiféle kihívás előtt, érkezzék az férfi vagy szép asszony részéről, — másrésről azonban azt is tudták róla, hogy szigorúan ellenőrzi a gazdatisztjei számadásait, hogy a nők szívét szívesebben ostromolja virággal, mint gyémánttal, és ha nem is félti túlságosan az életét, az egészségére nagyon ügyel.

Mikor most Bakó beleegyezett abba, hogy elkísérje Szabolcs barátját Forgácsékhoz, a kiket nem ösmert és a kiket megösmerni nem is vágyott, ezt azért tette, mivel megértette, hogy Szabolcsnak szüksége van reá. Már az elmúlt ősz óta, a mikor arról beszéltek, hogy Szabolcs nagyobb veszteséget szenvedett a tőzsdén, a kártyaasztalnál is cserben hagyta hagyományos szerencséje és a bukófélben levő ember láthatólag elérkezettnek látta az időpontot, hogy egy gazdag házasság segítségével lehetőleg talpra álljon megint. Ebben a kalóz-vállalkozásban, a leánynézővel egybekötött pényszerzési expedícióban, melyet a Forgácsék Andrassy-úti

palotája ellen intézett, nagy hasznát vehette a főváros reális gondolkozásu pénzköreibben is imponálóan csengő Bakó név asszisztenciájának. És Bakó, bár nem szívesen ment bele ebbe a kalandba, mégis úgy érezte, hogy ezt a csekély szolgálatot nem tagadhatja meg a rokonától.

Egy órával később Szabolcs két gyorsjárásu szűrkéje az Andrássy-úti palota elé röpítette őket. (A palota szót csak abban a liberális értelemben szabad venni, a melyben azt Budapesten alkalmazni szokás: Forgácsék a terrakotta-kariatidokkal díszített háznak csak első emeletét lakták, a másodikat és harmadikat bérbe adták.)

Az inas bevezette őket az első szalonba. A diszkrét, tompa világításban halkan beszélgető emberek állottak együtt, a szomszédszobából pedig zongorahangok hallatszottak. Mikor Szabolcs magas alakja megjelent az ajtóban, egyszerre csönd lett s egy kövér, kopasz ember sietett a belépők elé. Ez a kövér, kopasz ember volt Forgács.

— Igazán szép, hogy eljött, Szabolcs úr!

— Az unokatestvéremet is magammal hoztam: Bakó Mihály grófot . . .

Bakó egy gyors és szakértő pillantással

szemügyre vette környezetét, aztán megkönynyebbülten lélegzett föl. Olyasmitől tartott, hogy a barátja őt vastag óraláncos, vöröskezű kucpeczek és gyémántokkal teleaggatott asszonyok közé fogja vezetni és most meglepte egész környezetének diszkrét eleganciája. Ha más képe van Forgács szalonjának, a gróf talán mulatóságosabbnak találta volna, de a barátja érdekében jobban szerette, hogy ilyen a képe.

Megérzett Forgácsékon, hogy a vagyonuk már nem egészen új eredetű és hogy a családjuk, a nagy pénzemberek körében, bizonyos patriciusi tradíciókkal dicsekedhetik. A vagyon alapját Forgács nagyapja, Färber vetette meg, maga Forgács már abban a kellemes helyzetben volt, hogy inkább a meglevőnek konzerválásával, mint gyarapításával foglalkozhatott.

Mialatt Forgács Bakóval beszélgetett, Szabolcs a szomszédos szobában megtalálta azt, kinek kedvéért idejött: Forgács Malvint.

Egypárszor beszélgetett vele már a jégen Szabolcs és akkoriban érdekesnek és különösnek találta. Mikor most kezét fogott vele, leolvashatta Malvin arcáról, hogy a leány épp annyira tisztában van a mai látogatás jelentőségével, miként ő maga.

Ennek a jelentőséggel teljes látogatásnak

az előzményei éppenséggel nem voltak romantikusok.

— Szerencsétlenül egyszer a házamban! mondta Szabolcsnak az öreg Forgács.

Szabolcsnak, a ki akkoriban már különböz, a pénzügy keretébe vágó terveket forgatott a tejében, hirtelen az az ötlete támadt, hogy — a kártyások műnyelvén szólva — színt fog hívni.

— Már régebben tisztelegni akartam önök-nél, de aztán meggondoltam a dolgot. Fiatal ember vagyok, önnek pedig leánya van — nem gondolja, hogy a világ a nyelvére vehetné?

— Az én leányomnak egy csöppet sem ártana. És önnek?

— Nekem még kevésbé, mondta Szabolcs.

Ezt mosolygó szájjal mondták, de miközben egymás szeme közé néztek, különös megindulás vett erőt rajtuk. Ők tulajdonképpen már akkor megegyeztek.

Ámbár különösen hangzik, mégis igaz, hogy nem a parvenü hiúsága, hanem egy ennél jóval nemesebb természetű gyöngesége készítette az öreg Forgácsot arra, hogy Szabolcs Sándort a családjá körébe vonta. A Szabolcs név ellenállhatatlan varázshatalommal volt reája és mindazokra, a kik végigküzdötték vagy vé-

gignézték azt a fölséges attakot, melyet egykor a legönzetlenebb és legszenvedélyesebb pártvezér, Szabolcs Zoltán, a későbbi miniszter intézett a rendi előjogok sokat ostromolt bástyái ellen. Ez abban az időben volt, mikor Európa megint egyszer újjá akart születni. A szabadság sejtelve tavaszi forgószélként vágatott végig az országokon, vakító lángra lobbantva az emberek szívében szunnyadó szenvedélyeket. Az emberek akkor könnyebben részegültek meg szavaktól, lángolóan tudtak gyűlölni és fanatikusan szeretni. Szabolcs Zoltán, a ki alapjában véve inkább poéta volt, mint politikus, a szabadságnak ez a Toldi Miklósa, a ki akkor fiatal erejének pompájában ragyogott, több harci tűzzel, mint előrelátással vezette vármegyéjének reform-mozgalmait és azok, a kikért első sorban küzdött, a polgári Forgácsok, a kik egyszerű cs-vel írják a nevüket: pajzsukra emelték oly rájongó, az együgyűséggel határos, megindító hűséggel, a milyennel csak ők tudnak szeretni. A *nagy* Szabolcsnak nevezték.

Mikor az öreg Forgács egy esztendővel ezelőtt véletlenül megösmarkedett Szabolcs Sándorral, szinte áhitatos tisztelettel szorította meg a fiatal ember izmos kezét, a melyben a *nagy*

Szabolcs vére pezsgett. Egyszer-kétszer kellett csak találkozniok, Szabolcsnak egy pár szíves szót kellett csak szólnia, hogy Forgács formászerint beleszeressen a fiatal emberbe. Az öreg pénzember belebolondult Sándorba, azzal a vak rajongással, a melyre rendes körülmények közt csak asszonyok képesek.

Forgács telivér szabadelvű embernek tartotta magát, de azért szinte feudális kultuszt űzött a névvel, melyet apjától örökölt Sándor. És abban is a művelt polgárember arisztokratikus természete szólalt meg, hogy esztetikus gyönyörűségét lelte az úri fényűzés ama szolid keretében, a melylyel a fiatal úr magát körül tudta venni. A muszka lovain meglátszott, hogy boxban abrakolnak, a kocsisán is meglátszott, hogy a városi kocsisok hazájából, Bécsből importálta a gazdája. És a fiatal ember külső megjelenése is a jóízű pazarlóra vallott; tökéletes volt minden, a mit magán viselt, a párisi melltűje épp úgy, mint az angol cipője. Hirlapoknál egyebet aligha olvasott rendszeren, a politikával és szociális kérdésekkel nem törődött, de folyékonyan beszélt több nyelvet, beutazta már Európát és ösmert minden élő művészt, a kit ösmerni illik. Örökölt nevének nagy tekintélye szabaddá, fölényes testi alkotása bá-

torrá, jó modora simává és világlátottsága egyszerűvé tette.

A leány most halálos zavarral, lángvörös arccal és lesütött szemmel fogott kezét a fiatal emberrel. Ebben a pillanatban nem érzett egyebet, csak félelmet és szégyent; szégyelte a félelmét és félt, hogy együgyűnek fogja találni. Szeretett volna kiszaladni a szobából. Pedig különben önérzetes, egyesekkel szemben éppen-séggel dölyfös modoru leány volt.

— A mint látja, Malvin nagysád, eljöttem . . .

Valamit suttogott a leány, talán ezt: Szép magától! Szabolcs is zavart volt kissé. Asszonyokkal jól tudott bánni, de leánynyal — tisztességes leánynyal — már évek óta alig beszélt.

— Zongorázott? Miért nem folytatja?

— Óh, hiszen én nem tudok semmit!

De aztán mégis leült a zongorához és hal-
kan végigfuttatta ujjait a billentyűkön. Egy hamis akkordot fogott, erre nevetve fölszisszent és egyszerre nekibátorodva, valóságos virtuózitással játszani kezdett. A fizikai erőlködés visszaadta neki nyugalmit és mikor a zeneszó néhányat a vendégek közül becsalt a szobába, ő maga intézte a szót Szabolcshoz.

— Szereti a zenét?

Szabolcs mosolyogva bólintott a fejével, aztán leült a leány mellé. A hangjegyes füzetben lapozott, közbe meg lopva nézte a leányt. Valóban bájos volt, bár Szabolcs úgy találta, hogy a szépségének kissé exotikus, kréolos karaktere van. A kékes-fekete haja buja és erős, hogy szinte teherként nehezedik a nyakára, az archőre üde és aranyárga, mint a régi elefántcsont, a telt ajka provokálóan piros, a csodálatosan szép, barna szemének tekintete inkább ábrándos és titokzatos, mint leányosan nyugodt.

Egészben véve olyanféle szépség, a minőt a Szabolcshoz hasonló ember elragadónak talál a kedvesén, de nem a feleségén.

Később a zongoraterembe jött Forgács és magával hozta Bakót, hogy bemutassa a leányának. A gróf komolyan vette azt az elhatározást, hogy tőle telhetőleg istápolni fogja a barátja titkos terveit és szeretetreméltóság dolgában ezúttal fölülmulta önmagát. A barátai különben szeszélyes és megbízhatatlan modoru embernek ösmerték, alkalomadtán azonban tényleg nagyon rokonszenves tudott lenni. Az ő nevének ebben a társaságban imponáló, de antipatikus csengése volt: mint a kiméltlen mágnás-arrogancia tipikus képviselőjét emle-

gették azok, a kiknek a szemében ma fényesen rehabilitálta magát.

Az öreg Forgács, a ki abban lelte ártatlan élvezetét, hogy a vendégeinek szeretté megmutatni a képeit, a melyek közt tényleg volt egypár értékes darab: magával vitte Szabolcsot a szomszédos szobába s így a gróf egyedül maradt Malvinnal.

— Nem is képzeled, mondta nevetve, — mennyire vágytam magát már megösmerni!

Ezzel a nagyúrral szemben, a ki iránt az összes fajtájabeliekkel egyetemben bizonyos ösztönszerű ellenségeskedést érzett, a leány már nem volt zavart egy cseppet sem. Sőt egy kissé harciasan is válaszolt neki.

— Tudta egyáltalában a gróf, hogy én is a világon vagyok?

— Ha vak volnék is és nem láttam volna meg a jégen: az én kedves öcsém félesztendő óta annyit emlegeti magát, hogy lehetetlen lett volna tudomást nem vennem arról a kedves taktumról, hogy tényleg a világon van...

— Az öcsese? Ki az?

— Szabolcs... Unokatestvérem...

Malvin elfordította a fejét és egypár akkordot hallatott a zongorán. (Abból, hogy Szabolcs bárki előtt is emlegette volt Malvint, egy

szó sem volt igaz, de a gróf komolyan vette föladatát, hogy rokona malmára hajtsa a vizet.)

— Nekem Szabolcs nemcsak közeli rokonom, de gyermekkori bizalmas barátom is, folytatta Bakó. — Ragaszkodunk egymáshoz és figyelemmel kísérjük egymásnak minden lépését... Őt különben mindenki szereti, a ki ösmeri... Már hónapok óta aggasztott az a különös változás, a mi végbement rajta. Nem tudtam megérteni ennek az okát, de most, hogy magát látom, kezdem érteni...

A leány egy ijedt pillantást vetett a grófra, a ki láthatólag gyönyörködött zavarában, mely bájoszá tette ideges arcát.

Nem beszélhetett tovább, mert megint belépett Szabolcs a házigazda kíséretében. A gróf aztán talált is módot, hogy a barátja mellé kerüljön és hogy a fülébe súgja:

— A vendégszereplésünk sikere csak úgy lesz teljes, ha idejekorán távozzunk.

Tíz perc múlva a két jóbarát, azzal az ürügygel, hogy el kell látogatniok a gróf sógornőjének estélyére, elbúcsuzott a társaságtól. Mikor egymás mellett ültek a kocsiban, Szabolcs szívarral kínálta meg a grófot.

— Minőknek találod ezeket az embereket? kérdezte nyugodtan.

— Az öreg igen elmés embernek látszik, mondta a gróf.

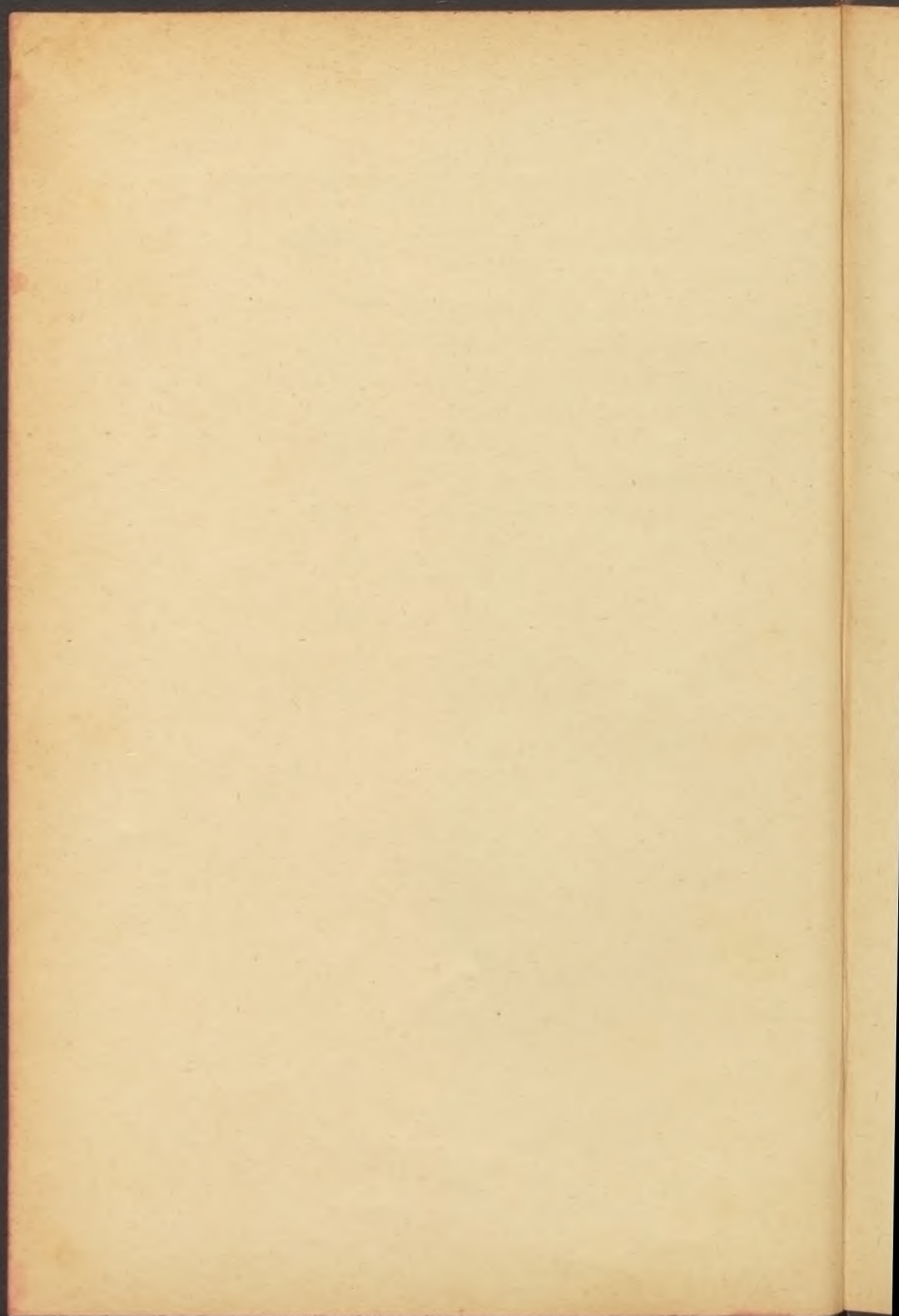
— Az. Jobb volna, ha nem volna anyyira elmés . . . És a leány?

— Érdekes leány!

— Az a baja, hogy túlságosan érdekes..

— Annak leginkább a hajviselete, meg a ruhája az oka, de arról lehet tenni. Különben olyan leány, hogy egészen komolyan bele lehet szeretni . . .

— Oh igen! Beleszeretni: igen; — de én alkalmasint feleségül fogom venni . . .

II.

Szabolcs egész télen át még úgy viselkedett, mintha viaskodnék magában, sőt a tavasszal jó ideig egyáltalában távol tartotta magát Malvintól.

A fiatal leány semmivel sem árulta el, hogy bántja Szabolcs különös magaviselete; Forgács azonban, a ki láthatólag kevésbé tudott magán uralkodni, mint a leánya, nem titkolhatta el mélységes levertségét. A mitől a saját fiatalságát megkímélte a sors, azt végig kellett szenvednie most, mikor férjhez akarta adni a leányát: a reménykedés és a csalódás minden keserű gyönyörűségét.

A tavaszi lóversenyek után azonban, a melyek Szabolcsra nézve nagy veszteséggel végződtek, a fiatal úr rászánta magát a döntő lépésre. Egyszerre megjelent megint az Andrassy-úti házban, elegánsan és jókedvűen, ragyogva és ellenállhatatlanul, — elragadva Forgácsot a

feleségével együtt és zavarba ejtve Malvint. A második látogatása alkalmával már kimagyarázhatta magát.

Alkonyatkor Malvinnal a kis szalonban ült, közömbös dolgokról beszélgetvén, miközben a leány, hogy állandó zavarát palástolja, egy acélmetszetes albumban lapozgatott. Később megakadt a szeme egy metszeten, mely Szent László királyt ábrázolta.

— Hasonlít magára, mondta a leány. — Talán nem is véletlenül, mert, úgy hallottam, hogy a maga családja rokonságban állott az Árpádokkal?

— Azt hiszem, ezt a legendát valamelyik ükapám kegyes hiúsága költötte . . .

— De én hiszek benne, nekem tetszik a legenda.

Szabolcs hosszasan nézte a »szekercecsapással rettenetes« királyt.

— Bátor ember volt, mondta.

— Maga nem az?

Sándor kissé meghökkenve nézte a leányt.

— Ha csak az életem forog szóban: akkor igen. Egyébként azonban vannak igen gyáva pillanataim . . .

Forgácsné belépett a szobába, a mi Mal-

vint láthatólag idegessé tette. A pillantásában lehetett valami, a mi az édesanyját arra készítette, hogy két perc múlva, miután mosolyogva motoszkált az asztalon, kimenjen megint.

— Miért mondta, hogy vannak gyáva pilanatai? kérdezte a leány.

— Vannak erre vonatkozó tapasztalataim . . .

— Gyakran volt alkalma ilyesmit magán tapasztalni?

— Nem; csak néha; újabban . . .

A leány arca kissé piros volt, de azért nyugodtan és élesen nézett farkasszemet Szabolcscsal. Előbbi zavarának alig látszott valami nyoma rajta. Jó ideig hallgatott, de miután a fiatalember szintén elejtette a beszéd fonalát, ő kezdte megint a támadást.

— Nem hiszem el, a mit mond! Meg vagyok róla győződve, hogy maga mulat rajtam!

— Igazságtalan irányomban!

— Azok az igazságtalanságok, a melyeket őszinteségével követ el az ember, nem olyan fájdalmasak, mint azok, a melyeket úgynevezett gyávaságával követ el . . .

Nem akart többet beszélni, az album fölé hajolt és figyelmesen, kissé összeráncolt szemmel nézte a szent király képét.

Szabolcs pedig azt a csodálatos tűző kis gyémántot nézte, melyet a kis ujján viselt a leány és mely úgy sziporkázott az alkonyi fényben, mint egy fehér parázs. Sértette jóízlését az ékszer, a mely nem volt leány kezére való.

Aztán meglepetten tapasztalta, hogy milyen szép keze van Malvinnak. Keskeny, ideges és puha keze van, olyanféle arisztokratikus keze, a melyet a nemes faj ösmertető jelének mond a közhit. (A közhit nem tudja talán, hogy Szabolcs telivérű mágnás-rokonságának, a Bakó leányoknak, nagy, kurtaujju cselédkezeket adott a gondviselés . . .)

Szabolcs egyszerre azon vette észre magát, hogy fogva tartja ezt az ideges kis kezét, a mely rémülten vonaglik az ujjai közt. Egy szót sem beszéltek. A leány az asztalon pihenő karjára hajtotta arcát és miután egy eredménytelen kísérletet tett, hogy kiszabadítsa kezét a Szabolcséból, nem mozdult többet. Később fölmelegedtek megzsibbadt ujjai és alig észrevehető nyomással simultak a fiatal ember kezébe.

A szomszédos szobában Forgács hangja hallatszott, a ki az imént jött meg sétájáról. Szabolcs fölemelkedett helyéről és a belépő el-sietett. Mikor aztán szemben ült a vígan fecsegő öreggel, Malvin odatelepedett az apja

háta mögé és néma figyelemmel hallgatta beszélgetésüket. A haja kissé borzas volt, a szeme nedves fényben égett és mikor később Szabolcsra mosolygott, a fiatal ember úgy találta, hogy még soha se látta ilyen bájosnak . . .

Egy hétig tartott ez a titkos, szerelmes viaskodás és bár Malvin szeretett volna még tovább is titkolózni a szülei előtt, Szabolcs elérkezettnek látta az időt, hogy elmondjon Forgácsnak mindent, a mit az öreg úr már különben is tudott. Március közepén megtartották az eljegyzést.

És ráköszöntött a Forgács-családra a legverőfényesebb tavasz, mely valaha kellemes lázban dobantotta meg az emberek szívét. Ebben a jókedvű mámorban része volt a család minden tagjának, része még a cselédségnek is, mely Szabolcs bőkezősége révén a gavalléros borraivalók aranykorát látta fölvirradni.

Szabolcs, ha nem is a leglángolóbb, de mindenesetre a képzelhető legfigyelmesebb és legkellemesebb vőlegénynek mutatta magát. Mivel menyasszonya sem érezte szükségét annak, hogy boldogságát a ház négy fala közé rejtse, sőt inkább szívesen mutatta magát déceg vőlegénye karján a nagyközönség előtt: a pompás tavaszi időjárást közös kirándulások

rendezésére használták. A mulatságos expedícióhoz, a mely a Margitsziget illatos rengetegének, a budai hegyvidéknek és a szomszédos falvaknak föl kutatását tűzte ki céljául, csakhamar egy ötödik résztvevő is csatlakozott: Bakó gróf. Az idén a rendesnél későbbi időre halasztotta tavaszi útját és maga ajánlkozott társul Szabolcsnak. A vőlegényt, a ki úgy érezte, hogy grófi barátjának társaságában könnyebben szokja meg maga és szoktatja meg a világgal új helyzetét: ezzel hálára kötelezte; Forgácsék pedig, a falusi korcsmák kertekben eltöltött fesztelen órák hatása alatt annyira megszerették a grófot, hogy csakhamar családjuk tiszteletbeli tagjának tekintették. Ez a nagyúr, a kit döllyfösnek, szeszélyesnek és önzőnek mondott a közvélemény, kedvesnek, mulatságosnak és egyszerűnek mutatta magát Forgácsék társaságában.

Szabolcscsal ketten különben pompásan értettek az ilyenféle mulatságok rendezéséhez. A hol megjelentek társaságukkal, ott már Bakó komornyikja várta őket, az ezüstnyaku palacok és bőrtokok egész arzenáljával, a hölgyek számára rendelt virágbokrétákkal, az előre lefoglalt kocsikkal. A gróf, ha ilyenkor néha fehér kötővel a csipőjén hozzáfogott az epres

borok elkészítéséhez, jókedvű tudott lenni a gyerekeskedésig. Szívesen és sokat beszélgetett Forgácscsal, a kit gyakran lepett meg józan és egyenes eszejárásával. Minden érdekelte, kereskedelmi kérdések épp úgy, mint az előbbkelő polgárvilág pletykái, a melyeknek szereplőit — az ég tudná honnan? — jól ösmerte és helyesen ítélte meg. A politikai elvei éppenséggel nem voltak konzervatívek, inkább radikálisok, ha pedig a saját osztálytársairól beszélt, ezt gyakran a gúnyos kicsinylés hangján tette.

— Átöröklött babonáik vannak, a melyekben nekik örömük telik, másnak pedig nem ártanak velük . . .

Malvin mátkaságának egyetlen kellemetlen napja az volt, mikor édesatyja és vőlegénye társaságában Szabolcsfalvára kellett utaznia, hogy meglátogassa jövődő anyósát, Szabolcs özvegy édesanyját.

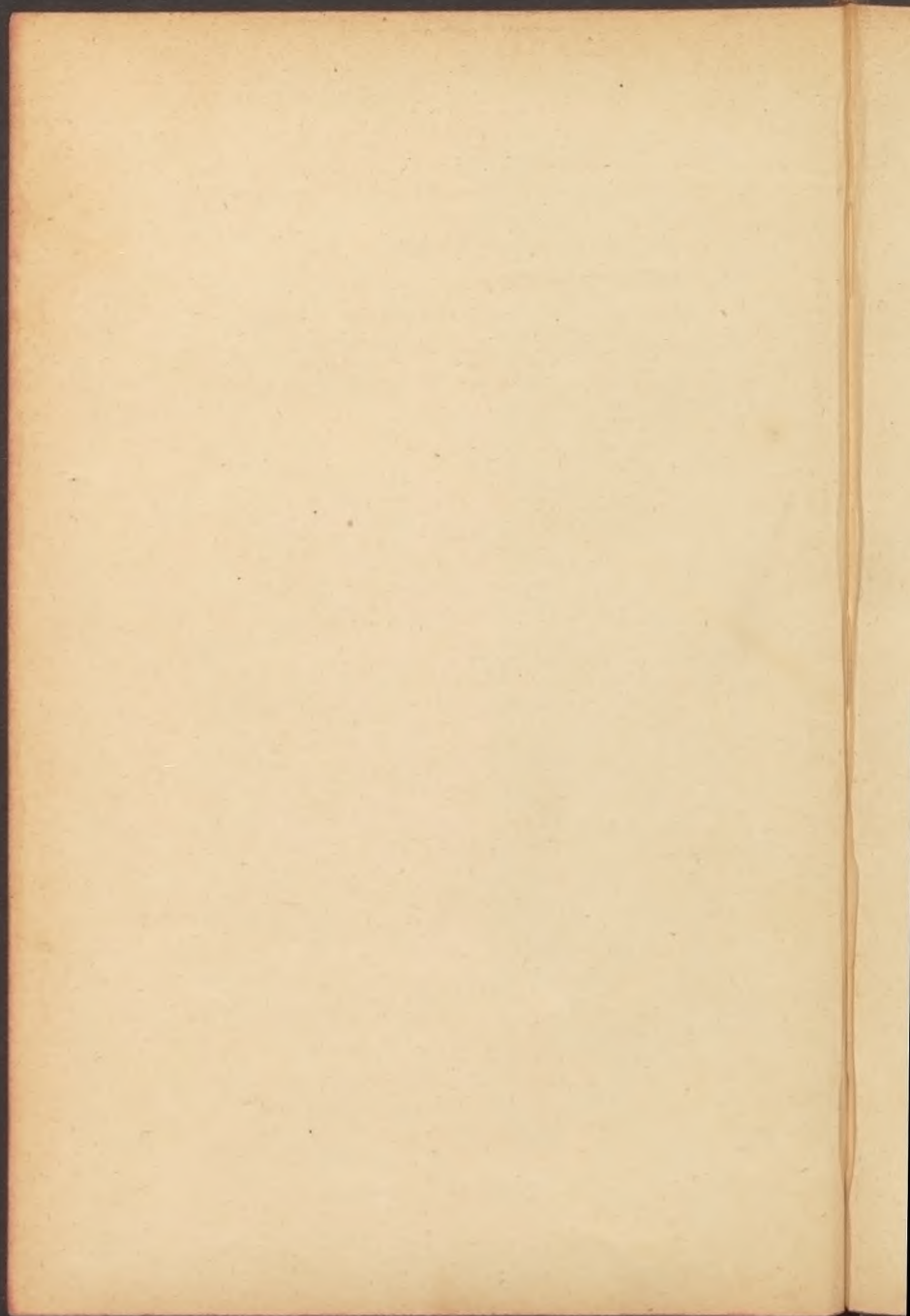
Forgács is, a leánya is, már előre is szorongó szívvel gondoltak erre a látogatásra. Malvin fantáziájában az özvegyasszony a tipikus öreg mágnásasszony mintaképe volt, a ki a polgári világ zajától dőlyfösen visszavonult ősi kastélyának rideg magányába, hogy a valásnak és családjá feudális tradíciói ápolásának

szentelje életét. Előre félt ettől a hideg és gögös asszonytól, a ki talán tolakodónak tekinti őt . . . Az öreg Forgács pedig nem tudta a nagy Szabolcs özvegyét másnak elképzelni, mint özvegyi fájdalomnak bús martírját, a ki kolostor magányában él a nagy halott szent emlékének.

Mind a ketten csalódtak. Szabolcs édesanyjában, a született Bakó grófnőben, egy hangos beszédű asszonysággal ösmerkedtek meg, a ki egészséges és robusztus volt, mint egy vidéki korcsmárosné. Látható kíváncsisággal fogadta vendégeit, aztán részletesen elmondta nekik a vármegye pletykáit, részletesen kivallatta őket a saját viszonyaik felől, közbe meg erős cigarettákat szítt. Csakis a cigarettájával és a bécsi mondásaival, a melyeket sűrűn kevert bele a magyar beszédébe, árulta el, hogy mágnásasszony. A cselédei egyébként méltóságos asszonynak szólították a liberális eszmék bajnokának özvegyét, a kinek egész rendetlen környezetén meglátszott, hogy meglehetősen elzüllött anyagi viszonyok közt él.

Hogy Szabolcsné később nem jelent meg a fia esküvőjén, az nem is rajta mult, hanem Sándoron, a ki úgy kívánta, hogy a szertartáson egész csendben, csupán két tanúnak je-

lenlétében essenek át. Az esküvő után a fiatal pár Ostendebe utazott, a honnan csak az ősszel akartak visszatérni, ha majd elkészült a Sándor-utcai lakás, melyet Bakó és Szabolcs útmutatásai alapján Forgács rendezett be a számukra.

III.

Másfél esztendő múlt el az esküvő óta.

Kora őszszel volt. A daruk már elköltöztek ugyan a szabolcsfalvi füzesekből, a szomoru tarlók fölött pedig hosszú fonalakban csillogott az ökörnyál, de azért napközben még jól el lehetett ülni a Szabolcs-kastély kerti verandáján. Az öreg Forgács, a ki telivér városi ember létére a falusi élet csendes örömeit eddigelé jóformán csak a Horatius-fordításokból ösmerte, nem is tudott betelni ezzel a fölséges verandával, melyet a régi Szabolcs-birtokot alkotó kastélylyal és ezerkétszáz hold termőfölddel együtt megvett Szabolcs Sándor édesanyjától.

Az özveggy maga ajánlotta neki megvételre az uradalmat, melyet esztendőik óta csak ravasz erőfeszítéssel tudott megvédeni hitelezőinek ostroma ellen; Forgácsnak pedig tetszett a kegyeletes ötlet, hogy a Szabolcsok vérén szerzett birtokát meg fogja menteni a jövő nemze-

dékek számára. Egy régi kő megmozdult az Árpádok nemzeti bástyafalán: ezt egy adás-vevési szerződéssel a helyére kellett megint tapasztani.

Az özvegyasszony egyébként hallatlan árt követelt. Maga is elpirult, mikor kiejtette száján az összeget és jónak látta megjegyezni:

— A mim van, az előbb-utóbb úgyis a gyermekeké lesz . . .

Forgács alkudozás nélkül megvette és Malvin nevére iratta Szabolcsfálvát. Ez legyen a lánya hozománya . . . A méltóságos asszony pedig elköltözött megmaradt pénzével a Bécs melletti Nuszdorfba. Senki sem tudta elképzelni, hogy miért éppen Nuszdorfba? Ő maga azt mondta, hogy ott van a világ legegészségesebb ivóvize, meglehet azonban, hogy egyéb okai is voltak, a melyekre Sándor fia nem volt kíváncsi.

Az említett őszi reggelen tehát Forgács meg a felesége, a kik egy hét óta, mint a fiatal pár vendégei Szabolcsfálván mulattak, ketten a verandán reggeliztek. A fiatalok tovább szoktak lustálkodni és Forgácsék arra használták föl együttlétüket, hogy véleményt mondjanak Szabolcsék egyik-másik dolgáról, miközben természetesen összeharagultak egy keveset.

— Malvin liba, te pedig az édesanyja vagy,

mondta éppen az öreg úr... Meg fogom mondani Szabolcsnak, hogy tegye meg azt, a mit én — fájdalom! — elmulasztottam: verje meg a feleségét... Akkor aztán nyugton lesztek!

Nagyon kedves hangon mondta ezt, miközben a szivarjából sűrű füstfelhőt fújt a nevető asszony felé. Ha gorombáskodni kezdett és adta a házi zsarnokot, tényleg jóízű volt az öreg. Ez a kis patália különben folytatása volt egy másik patáliának, mely azelőtt való nap folyt le a fiatalok közt. Szabolcs ugyanis akkoriban mutatta be a feleségét a vármegyebeli úri családoknak. Elvitte egy tucat vidéki kastélyba, a melyeknek lakói közt egy-két kisebb fajtájú grófi és bárói familia is szerepelt; ahoz a három-négy igazi nagyúrhoz azonban, a kinek rengeteg uradalmi közt úgy terültek el az öt-hatszáz holdas dzsentrí-birtokok, mint apró szigetek a tengerben, nem vitte el a feleségét. Malvin ezt nem hagyta szó nélkül.

— Borovszkiékhez nem megyünk? És Torontálékhoz meg Bakóékhoz?

— Nem. A mágnás és a zsidó birtokosokat nem látogatjuk meg.

— Pedig legénykorában mindig mágnások közt volt?

— Legénykoromban cirkuszi akrobaták és cigányok közé is elmentem. Remélem, nem kívánja, hogy mindezeket a legénykori ösmeretéseket tovább kultiváljuk?

— Nem gondolja, hogy Bakóék rossz néven veszik, ha nem látogatjuk meg őket?

— Nemcsak ők, de a többiek is . . . Meg vagyok róla győződve, hogy valamennyinek fájni fog, hogy nem éreztetheti velünk a hüvös impertinenciáját . . .

— Attól fél, hogy nem tudok köztük viselkedni?

— Semmitől sem félek, de biztosan tudom, hogy kifogásolni fogják, akárhogyan viselkedik is . . . Ezt pedig el fogjuk kerülni . . .

Malvint keserűség fogta el, mely idegessé tette. Forgácsné a leányával érzett, az öreg úr azonban igazat adott vejének; ez az egész ostobaság különben szót sem érdemelt.

A fiatal asszony e pillanatban a verandára lépett. Jószabásu lovaglórúha voltrajta, a kezében pedig botot tartott. Megnőtt és vállban megtelt a termete, a mióta asszony volt; nemcsak a modora, de minden mozdulatais erélyesebb és határozottabb lett.

— És Sándor? kérdezte Forgács.

— A lovak után néz, mondta Malvin, miközben kezét csókolt a szüleinek.

A jobb kezéről lehúzta a keztyűjét és állva itta meg a teáját. Közbe a kertben barangoló nagy dogekutyáját szolongatta éles hangon. Tíz perc múlva előkerült az ura is. Rosszkedvű volt és a lovászt szidta, a ki kantáron fogva hozta utána a két irlandi kancát; még akkor is perelt az istállóban tapasztalt rendtelenségek miatt, mikor a nyeregbe segítette Malvint.

Ügetve hagyták el a parkot, aztán a beláthatatlan hosszúsága akácfasorba tértek, mely az eleméri országútig vezetett. (A fásor, melyet hatvan esztendővel ezelőtt ültetett el Szabolcs nagyapja, nagyon megvénült és megrokkant az özvegyasszony gazdálkodása idejében; némely helyen nagy hiányokat mutatott, mint egy törtfogu rossz fésű, másutt meg az öreg feketé törzsek úgy dűlöngtek, mint a részeg emberek.)

Sándor jó ideig figyelmesen nézte a telesege alatt nyugtalankodó paripát, aztán megszólalt:

— Miért gyötri azt az állatot?

Az asszony tényleg — miként a lovas amazonok túlnyomó részben — kegyetlenül

bánt a lóval. Ujabban valóságos szenvedélyévé lett a lovaglás, melyet az ideges nők bizar szívósságával űzött. És egyéb szokásaiban is a sport-lady hajlamai mutatkoztak; gyakran már hajnalban talpon volt, hogy lemelessen az istállókba, első szépítő szerévé a hideg víz lett, és láthatólag nem bánta, ha lesül az arcbőre és ha a karján megkeményednek az izmok.

Az idegessé lett kanca most megint megriadt egy a gyöpön fehérítő papirfoszlánytól és hirtelen ágaskodni kezdett, Malvin pedig a botjával haragosan végighúzott a ló fején.

— Egészen elrontotta már a lovat, mondta csendes duruzsolással Sándor. És mivel a felesége kedvetlen vállvonogatással válaszolt csak, hozzátette: — Az idegességével tönkre fogja tenni Sellőt . . .

— Ha tönkre megy alattam, veszek másikat — annyi az egész! mondta nyugodt hangon az asszony.

Ez a beszéd fölbosszantotta Szabolcsot, a ki igaz magyar ember módjára szerette a lovát.

— Maga néha nagyon is kereskedői álláspontból nézi a dolgokat . . . Ha az ember magát hallja, akkor azt képzelhetné, hogy az egész világ egy nagy vásár, a hol mindent a pénz-

érték szerint ítélnék meg és a hol minden eladó . . .

Az asszony lopva pillantott az urára.

— Talán nem minden eladó a világon, *de sok minden*, mondta szárazon és halkán, de elég hangosan, hogy Szabolcs megérthesse.

A következő pillanatban sarkantyúba kapta Sellőt és vágatni kezdett a puha gyöpön. Sándor, a ki lassan ügetett, csakhamar elmaradt mögötte és a távolság a két házastárs között mindinkább megnövekedett. Elöl az asszony vágatott, ruganyos derékkel követve a lova hosszú szökéseit, hátul a férje követte, sötét arccal, a haragtól szikrázó szemmel. Jól megértette a felesége kicsinylő célzását és tudta azt is, hogy a keserű szót nem a pillanatnyi fölhevülése adta a szájába, hanem az a mélységes elkedvetlenedés, a mely már hetek óta ott lappangott az asszony lelkében és a mely már több ízben apró félreértések és idegeskedések alakjában nyilatkozott meg.

Malvin kedvetlenségének tulajdonképpeni oka az volt, hogy a leánykori álmai közül oly kevés teljesült. Oly rettenetes kevés! Azok az álmok nem voltak túlságosan ideális természetűek, de mégis csak álmok voltak . . . Tulajdonképpen egy nagyszabású, fényes társadalmi hódító had-

járatnak képzelte asszonyi életét, melyet boldoggá és tartalmassá tesz majd Szabolcs szerelme. Ebben a szerelemben, a komoly és nagy önuralommal bíró gavallérembernek tartozkodó szerelmében rendületlenül hitt, a mióta Bakó annyi sikerrel csinált reklámot a barátjának. Ez a szerelem, a melyet leányos eszével józannak, korrektnek, simának és kényelmesnek, de egyszersmind szédítő mélységűnek, elemi erejűnek, regényesnek és önfeláldozónak képzelt, — ez a szerelem lesz majd a varázsige, a mely lebontja előtte a hegyeket és kiszárítja útjában a vizeket és a mely kellemessé, ragyogóvá és irigyeltté teszi az életét. A kápráztató álmokat nyomon követte a szürke valóság. A férje tényleg olyan volt, a milyennek mutatta magát: udvarias, kellemes és rokonszenves, — de nemcsak kívül, belül is az volt. A veséig udvarias, kellemes és rokonszenves maradt. Azokat a titkos tulajdonságokat, a törvényesített regényhős fölséges tulajdonságait a menyasszonya fogta csak reá; Szabolcs egy csöpp hajlandóságot sem mutatott arra, hogy szabad óráiban *elragadja, elperzselje vagy elszédítse* a hitestársát. Lehetőleg még kevesebb hajlandóságot mutatott arra, hogy mint a felesége társadalmi ambícióinak bajvivója lépjen föl. Nem, — ő visszavonulás-

nak tekintette ezt a házasságot, nem is nagyon dicsőséges visszavonulásnak, — a felesége pedig az előrenyomulás első stációjának akarta tekinteni.

Mikor Malvin a tudatára ébredt mindennek, volt benne annyi értelem és józan peszszmizmus, hogy nem az *életet* okolta, hanem önmagát. Az élet végre is azt nyújtja, a mije van: közömbös hétköznapiakat, sok aprólékosan kellemetlen és néhány boldog órát. Ezeknek is, a kellemetlen óráknak épp úgy, mint a boldogoknak, emlékét elkoptatja a megszokás. És az élet nem tehet róla, hogy azok az éretlen emberi rügyek, mielőtt kivinnék őket a leányszobának nevezett melegházból, sorra mind azt képzelik, hogy künn, az élet szabad kertjében, valami mesés, különös boldogság várakozik reájuk. Éppen csak ő reájuk, senki másra! Mikor aztán a valóság első leheletétől szétfoszlik az álom, az ilyenféle századvégi okossággal megáldott asszonykának nem jut eszébe, hogy a *félreösmert nők* szentimentális hadát szaporítsa. Kesernyés humorral lát hozzá, hogy azzal, a mit megmentett az illúziók nagy hajótöréséből, elviselhetővé tegye az életét. Valami új életcélt kombinál magának, egy bálványt, a melyben nem mindig hisz, vagy egy játékszert,

a mely nem mindig mulattatja. Jó, ha van gyerek. Ha nincs: egypár ékszer meg ruha is megteszi. Vagy valami bizar szeszély. Egy ostobaság. Egy karcsu hátszló, melyet angol lovagló ruhában ül meg az asszony, saját mozdulatainak extravagáns plasztikájában gyönyörködve. Néha azonban megszólal a keserűség az asszony szívében és az asszony ilyenkor rendesen valami ostobaságot mond...

Szabolcs jó ideig elgondolkozott a felesége előbbi megjegyzésén, aztán megvetően vállat vont és halkán elnevette magát. Maga is sarkantyúba kapta a lovát és mikor a miklósi major alatt utólérte Malvint, nyugodt arccal megszólította.

— Maga az előbb egy megjegyzést tett, melylyel meg akart alázni... Ha ilyenekben kedvét leli: nem bánom és nem szándékozom túlságosan komolyan venni... Szükségesnek tartom azonban, hogy tisztába jöjjünk egymással bizonyos dolgokra vonatkozólag, a melyek eddig még nem jöttek szóba közöttünk... Egyelőre lovagoljunk lépésben!

A hangjában volt valami, a mi az asszonyt arra bírta, hogy engedelmeskedjék neki. Mikor már lépésben lovagoltak egymás mellett, Szabolcs tovább beszélhetett.

— Maga ujabban gyakran célozgat arra, hogy a pénze kedvéért vettem el. Ilyesmit jóízű emberek között ugyan nem szokás bolygatni, de ha örökre telik benne, ám tessék! Azonban nincs igaza akkor, mikor azt hiszi, hogy joga van reám haragudni, vagy kicsinylését éreztetni velem. Maga sem pusztán az én nagyon szerény egyéni tulajdonságaimért szeretett meg s ha véletlenül nem Szabolcs miniszternek, hanem édesatyja egyik becsületes könyvelőjének a fia volnék: magának soha sem jutott volna eszébe, hogy feleségül jőjjön hozzám... E miatt mások pálcát törhetnek fölöttünk, mi azonban nem tehetünk egymásnak szemrehányást... Köztünk csak arról lehet szó, hogyan teljesítjük az egymással szemben elvállalt köteleességeket. Ez egészen magán áll. Olyan leszek, a milyennek kíván és maga tapasztalhatta, hogy bennem megvannak az udvarias és kényelmes férj kellékei. Arra azonban előre figyelmeztetem, hogy az alázatosság és a türelem adományát a természet megtagadta tőlem.

Ha ezekre a tulajdonságokra hivatkoznék, igen kellemetlen tapasztalatokat szerezne... Végül még arra kérem, próbáljon olyan őszintének lenni, a milyen én vagyok... A rejtett cél-

zásokat, legyenek azok bármilyen elmések, nem szeretem . . . Érti? Nem szeretem!

Kissé éles, de nyugodt hangon mondta el ezeket. Az arcán a végtelen közömbösség és egy kevés únottság kifejezése látszott. Semmi harag, még csak gúny sem. Pedig Malvin, a a kívül életében először beszéltek ilyen hangon, jobban szerette volna, ha haragos ura gorombáskodott volna vele, vagy éppen ráemelte volna a kezét. Akkor sírt volna, vagy védekezett volna, vagy meghalt volna félelemben. Így csak elálló lélegzettel és sápadt arccal ült a lován, közbe hirtelen az az erős meggyőződés kerekedett fölül érzékeny lelkében, hogy most már mindennek vége. Azaz: semminek nincs vége, mert nem is volt köztük semmi . . . Nem ábrándultak ki egymásból, mert sohasem szerették egymást. Alkut kötöttek, ketten, idegen emberek, a gazdag Forgács leánya és egy széles vállu, barna úr, a kít Szabolcsnak hívnak.

Nem válaszolt semmit. Nem is tudott volna mit mondani. Csak két vastag köncsepp futott végig az arcán, a melyeket Szabolcs nem vett észre, vagy nem akart észrevenni.

Már az eleméri országútra értek, mikor az asszonyt lónyerítés riasztotta föl gondolataiból. Az árkon túl lévő domb fetején egy szürkeru-

hás úri lovas állott; az ő hegyesfejű gidránja üdvözölte a két írlandi kancát. A lovas Bakó gróf volt. A következő pillanatban leereszkedett a domb meredek lejtőjén, aztán nevetve átugratott az országút árkán.

— Szép kezét csókolom, nagyságos asszonyom! Szervusz Sándor!

Lóhátról kezét fogott velük. A pillantása végigfutott az asszony arcán, mindenestre észre is vette rajta a könyek nyomát, mert aztán jó ideig kerülte a tekintetét, míg Malvin alkalmat nem talált, hogy a keztyűjével titokban megtörölje a szemét. A gróf azalatt jókedvűen fecsegett.

— Borovszki hercegnéhez akartam menni — tegnap érkezett meg a kastélyba — de most magukkal tartok... Adnak ebédet? Egy örökkévalóság, hogy nem láttam magukat! Hogy vannak?

A gróf különben legkevésbé sem volt fecsegő ember, de most szóhoz sem juttatta Szabolcsékát és maga felelt meg a saját kérdésére.

— Maguktól nem is szabad ilyesmit kérdezni... Az ilyen fiatal házások nem is tudják, hogy milyen szemtelen módon boldogok...

Nem vette észre a Malvin keserű mosolyát és tovább beszélt.

— Én ma különben nagyon banális vagyok és az mindig megyek velem, ha lóháton ülök... Szörnyen ostobának érzem magamat a nyeregben... Öt év óta nem lovagoltam, de a doktoraim rámfogták, hogy ideges vagyok és lóra ültettek...

Kissé visszafogta a lovát és vakmerő mosolyával végigmérte Szabolcsnét.

— Hanem maga, nágyaságos asszonyom, mi lesz magából? Fölséges jó színben van, szinte félelmetesen széptől...

— Félelmetesen? — kérdezte Szabolcsné halkán.

Már akkor hárman betértek a fasorba és a kastély felé ügettek.

IV.

Másnap Szabolcsék, hogy beváltsák ígéretüket, melyet Bakó csikart ki tőlük, meglátogatták a grófot szent-eleméri kastélyában. Az öregeket is magukkal vitték, mivel Bakó úgy kívánta. A gróf különben valóságos feudális udvariassággal fogadta az asszonyokat nagyszabásu legénytanyáján és udvariasságának javarészét Forgácsnéra pazarolta, a kivel úgy bánt, mint egy anyakirálynéval.

Az eleméri kastély nagy park közepén terült el, a melynek lombos faóriásai egészen eltakarták tetejét. A végtelen hosszú és kissé sivár ház földszintes volt, a minek a kastély építője, Bakó néhai nagyapja volt az oka, a ki sehogysem tudta megérteni, hogy miért lagnak az emberek *egymás fejetetején*, emeletes házakban, mikor egymás mellett is megférhetnek. Bakó, a ki sokkal gögösebb volt, sem hogy külsőségekkel akart volna imponálni a

világnak, nem változtatott a kastélya igénytelen és sivár külsején, de a háza belső berendezése rávallott az óriás hitbizományok tulajdonosára. Rávallott a nagy libériát viselő és kitűnően betanított lakájok hada épp úgy, mint a fegyverteremmé átalakított előcsarnok, a bárátrefektoriumnak berendezett ebédlő, a télikert, a fehér rokokó táncterem és a házigazdának angolos egyszerűséggel és kényelemmel bebútorozott magánlakosztálya.

Ebéd után a társaság a dohányzó szobába vonult. Malvin, a ki szintén cigarettára gyujtott, egy kis kereveten ült a házigazdával, Forgácsné pedig, a ki aggódva vette észre, hogy milyen hidegen viselkednek egymás iránt a fiatal házások, Szabolcs mellé telepedett az erkélyre. Sándor szórakozott arccal szívta el szivarját, az öreg asszony pedig valósággal udvarolt neki . . . Forgács azalatt bement a szomszéd terembe, hogy még egyszer sorra nézze a családi arcképek gyűjteményét. Néhányat az öreg Bakók közül még a gimnáziumból ösmert; ösmerte Bakó nádort, Bakót a híres püspököt, Bakót a forradalom martirját és ösmerte az áruló Bakót is, a ki soproni végvárárt eladta a németnek, megvetve a család gazdagságának és hatalmának alapját.

— Elkészültek már a látogatásaikkal? — kérdezte Bakó Malvintól.

A fiatal asszony elmondta neki, hogy kiknél jártak.

— A többiekhez mikor mennek? Torontálékhoz, Bakóékhoz?

— Nem megyünk . . . Az uram nem akarja . . . Úgy látszik, attól fél, hogy rosszul fogadnának és én nem is töröm magamat utánuk . . .

A gróf halkán elnevette magát.

— Magam is azt hiszem, hogy megpukasztaná őket az irigység, ha szemtől-szembe látnák magát . . .

— Miért irigykednének reám?

— Ugyan, — hát nézzen a tükörbe! Maga ma az országrész legszebb asszonya . . . Maga ma az egyetlen szép asszony!

— Mulat rajtam?

Bakó flegmatikusan kavarta a kávéját.

— A férfiakon néha mulatni szoktam, de asszonyokkal mindig komolyan beszélek. Különben nyugodt lehet: nem vagyok szerelmes magába, de értek némileg a női szépséghez . . . Maga ma úgy kimagaslik az egész vidék asszonynépe közül, mint egy királyné a cselédjei közül . . . El fogjuk magát vinni minden-

hová. A nap arra való, hogy süssön, maga pedig arra való, hogy lássák . . . Ez egy kicsit ostobán volt mondva, de azért igaz . . .

— Szabolcs nem akarja.

— Bízva reám!

Hozzájuk lépett az öreg Forgács és Bakó másra terelte a szót. Valahogyan aztán miniatűr-festményekről kezdtek beszélni és Bakó elvitte az apát és leányát a meiszeni szobába, hogy megmutassa az öregnek miniatűr-gyűjteményét. Mialatt az öreg úr egy festett elefántcsont táblával a kezében az ablakhoz lépett, a gróf Malvinhoz fordult és a szemben levő falra mutatott.

— Nézzen oda!

Az egész falat egy óriás velencei tükör takarta el. A tükör előtt szokott valaha öltözködni Bakó boldogult édesanyja.

— Nézzen oda!

A saját alakját látta a tükörben, a délutáni nap szivárványos fényétől körülfolyla. Karcsu, erőteljes alakját és bájos metszésű arcát, melynek kreólos, aranyzománcu bőrére finom rózsákat festett az a csepp pezsgő, a mit ebédnél megivott. Malvin megértette a grófot és tréfás indignációval mondta:

— Maga bolond!

Elfordult, de a következő pillanatban megint visszanézett a tükörbe. Egy másodpercig mohó kíváncsisággal nézte a saját képe mását; eddig is tudta magáról, hogy érdekes és legalább is csinos, — de most egyszerre az a diadalmas tudat járta át a szívét, hogy királyi módon szép... A vére az arcába szökött, a mint visszafordult a grófhoz.

Mikor Malvin azt mondta, hogy az ura nem akar ellátogatni a mágnásházakba, a gróf így válaszolt: Bízva reám! Ez ígéretszámba ment és hogy Bakó komolyan szokta venni ígéreteit, az kitünt már három nappal a szent-eleméri látogatás után. E napon ugyanis a Borovszkiak hercegi fővadászmestere hajtattott be a szabolcsfalvai kastély udvarára és mély meghajlással két levelet nyújtott át Szabolcsnak. Az egyik magának Szabolcsnak szólt, a másik Malvinnak. Borovszki herceg és a neje meghívták őket vadászbáljukra, melyet minden ősszel rendezni szoktak. Ezek a vadászbálok nagyhírűek voltak a vidéken, a hol különösen Leticzia hercegné, mint egy depossedált fejedelmi ház sarja, kivételes pozíciót foglalt el. Szabolcs, a ki azelőtt egyszer-kétszer már megfordult a hercegi kastélyban, remélni se merte, hogy a feleségét meghívják oda. A kitüntetés

súlyát még növelte, hogy látogatást sem tett a hercegnél.

Malvin, mikor kezében tartotta a litografált meghívót, egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy a meghívást Bakó eszközölte ki a számára. És nem is csalódott föltevésében. A grófnak különben nem is került valami nagy fáradságába a meghívás kieszközlése. Neki nagy befolyása volt a hercegi kastélyban és Leticzia hercegné, a ki vérbeli princesz létére toronytetőről nézte a világ folyását, nem igen tett különbséget azok közt, a kik odalenn nyüzsgönek és versengenek, a társadalmi létra fokain. Talán nem is idegenkedett attól, hogy kissé megbosszantsa arisztokratikus szomszédjait...

Szabolcs még aznap elhajtatott a másfél órányira eső hercegi kastélyba, hogy beadja a maga és a felesége névjegyét.

V.

A vendégek a bál kezdetéig nem látták a hercegnét. Az udvarmester fogadta és kísérté őket a kastély vendégszobáiba, a hol aztán utiruhájukat fölcserélhették esti ruhájukkal. Malvin, a ki nem titkolhatta el izgatottságát, még a komornája segítségével öltözködött, mikor a szomszédos kis kamrába, a hol Szabolcs várakozott reá, bekopogtatott Bakó. A két jóbarát öt percig cigarettázott még, aztán elkészült Malvin. A gróf mélyen meghajolt előtte, miközben egy gyors, éles pillantással tétőtől talpig végigmérte Szabolcsnét. Nevetve nyújtott neki kezét, az arcán pedig meglátszott, hogy Malvin öltözködése megnyerte a tetszését.

— Menjünk a télikertbe!

A télikertben vagy harminc embert találtak együtt, ösmerős és merőben idegen arcokat. Leticzia hercegné egy óriás pálma alatt ült,

a herceg meg mellette állott, néhány tiszttel beszélgetve. Szabolcs bemutatta a feleségét a hercegnének, az pedig odaszólította az urát.

A herceg nagyon előkelő, rokonszenves és délceg férfi volt. A halántékán már ősz a haja, de a tartása kifogástalan, a járása pedig könnyű. Szíves és síma modoru ember, a ki nagy udvariasságával néha szinte zavarba ejti az embereket. Ezt az udvariasságát senkitől sem sajnálta, legjelentéktlenebb vendégétől sem. Mindazonáltal mindig azt a különös benyomást tette az emberre, mintha halálosan unatkoznék és mintha csak példátlan önmegtagadással játszaná el a szeretetreméltó házigazda szerepét. Egy örökké türelmetlen ember benyomását tette, a kit mindig várnak valahol, a kinek valami fontos dolga van másutt, de mivel tudja, hogy itt kell maradnia, udvariasságra és jókedvre kényszeríti magát. A lapangó unalom és türelmetlenség alig észrevehető kifejezése mindig meg volt a szemében, még olykor is, ha kettesbe ebédelt a feleségével, vagy egyedül sétált a parkjában.

A hercegné az indiszkrét gótai almanak szerint huszonhét esztendőös volt. A társaságban ritka szépségű asszonynak volt kikiáltva és a ki először látta szemtől szembe, rendesen csaló-

dottan konstata, hogy jelentéktelen külsejű nő. A kik azonban hosszabban elnézték, hallották a szavát és látták a mozdulatait: azok rendesen helyreigazították első ítéletüket és csatlakoztak a többség véleményéhez. Első pillanatban jelentéktelennek látszott, mivel semmi sem volt rajta feltűnő; a termete alacsony volt, de a tökéletességig arányos, az arca kissé sápadt, de szabályos, tiszta és nyugodt.

A kit azonban kitüntetett azzal, hogy egy másodpercre megpihentette rajta mély és nyugodt tekintetű, tiszta szürke szemét, a ki hallotta hangját, azt a szonor csengésű, édes, lágy alhangot, a mely beszédközben rendesen sutogássá tompult és a ki végre megfigyelte járását és táncát, melyet bájosná tett mozdulatainak puha gráciája: az csakhamar megértette és megszerette Leticzia hercegné szépségének diszkrét karakterét.

Mikor a pesti cigány odaát keringőt kezdett játszani, a társaság nagyobbik fele átvonult a szomszédos terembe. Bakó odalépett Szabolcshoz.

— Te, Leticia hercegné kerestet. Megemlékezett róla, hogy halhatatlan keringőtáncos vagy és most veled akar táncolni.

Szabolcs olyan arcot csinált, mint valaki,

a kinek valami nincs ínyére, de aztán átment a táncterembe. A gróf pedig karját nyújtotta Malvinnak.

— Van kedve táncolni?

— Muszáj táncolni? kérdezte viszont az asszony.

— Isten ments! Magam is azt tartom, hogy jobb állni, mint táncolni és jobb ülni, mint állni . . .

— Akkor ülünk ide.

A téli kertet oszlopsor választotta el a táncteremtől; Malvin letelepedett a márvány bolthajtás alatt álló pálma tövébe.

— Innen kényelmesen látunk . . . Ah, nézze a hercegnét!

Valóban elragadóan táncolt. Nagyon lassan forgott Szabolcs karján, miközben hamvas szőke hajában föl-fölragyogtak a diadémja gyémántjai. Kissé oldalvást hajtotta a fejét és félig lehunyta a szemét. Meglátszott rajta, hogy a saját mozdulatának harmóniájában gyönyörködik, mint a fülemile a saját énekében.

— Jól ösmeri maga a hercegnét? kérdezte Malvin, a ki alig tudta levenni szemét a szép asszonyról.

— Miért kérdi?

— Szeretném tudni, hogy milyen aszszony . . .

Bakó Malvin felé fordította arcát és meglepetten mosolygott.

— Ez naiv kérdés volt? szólt Malvin.

— Nem, de némileg zavarba ejt. Mit vászszoljak? Én azt se tudom, hogy milyen aszszony maga. Azt se tudom, hogy milyen ember vagyok én. Egyszer ilyenek vagyunk, máskor amolyanok. Minden helyzetben mások vagyunk, minden új ismerősünkkel szemben mások. Nem hiszek semmiféle logikában, egyáltalában semmiben sem hiszek, még abban sem, a mit a két szememmel látok. Sejtelmem sincs arról, hogy milyen asszony a hercegné, én csak azt mondhatom, hogy milyennek tartom én . . .

— Hát mondja!

— Gyermekek. Tiszta, kegyetlen és gondtalan, mint az igazi gyermek . . . Okos és művelt, mint afféle csudagyermek, de azért mégis azt hiszem, hogy félig öntudatlan életet él, tulajdonképpeni gondolat és érzés nélkül. Ha az élet küzdés, akkor ő soha sem élt, csak vegetált, mint a virág. Soha sem szenvedett, soha sem örült, nem gyűlölt és nem szeretett senkit és semmit. Mindig az történik, a mit akar,

mindenütt nyitott ajtókat, szolgálatkész kezeket talál, síma utakat. Ha valami megtetszik neki, mosolyogva kinyújtja utána a kezét; ha ráúnt a játékszerére, akkor elejti, tovább megy és megfélekedzik róla . . .

— Emberekkel is így bánt? kérdezte Malvin.

— Emberekkel is.

— És a férje?

Bakó egy megvető mozdulatot tett a kezével.

— Arról nem érdemes beszélni. Senki és semmi. Egy megelevenedett adat a gótai kalendariumból, egy név, mely két lábon jár . . .

Malvin elnevette magát a legyezője mögött.

— Ha már benne vagyunk a szapulásban, a házigazdáink után vegyük sorra a vendégeiket is. Kik azok a csúnya, kövér leányok, a kik folyton szemmel tartanak?

— Soha se feszélyeztesse magát, nagyságos asszonyom: az unokahugaim, a Bakó grófnők. Kövér, korlátolt és jószívű teremtesek, a mellett olyan kíváncsiak, mint a tengeri nyulak. Előre megmondhatom, hogy bele fognak bomlani magába, mielőtt megösmarkedett velük . . .

— És a tollbokrétás hölgy kicsoda?

— Torontál grófné. Halálosan gyűlöli magát és az egész estéje el van rontva, mert magát itt látja. Meglássa majd, hogy vacsoránál nem tud enni egy falatot sem.

— És miért gyűlöl a grófné?

— A mi társaságunkban a Torontál család az arisztokratikus tradíciók legfanatikusabb őre. Alkalmassint azért, mert a nagyapjuk szappanfőző uzsorás volt Budán. Az ilyen emberek, ha beléptek egyszer a főrendiházba, be szeretnék maguk után zárni az ajtót, hogy soha senki, de senki ne lépjen be utánuk . . . Hanem mivel most együtt vannak, jó lesz, ha megösmelkedik velük. Ezen előbb-utóbb túl kell esnie és jobb, ha *én* ösmertetem meg velük, mint *más* . . .

Malvin kissé habozott, de aztán elfogadta a gróf karját és elvezettette magát a Bakó-leányokhoz. Mialatt mosolygó szájjal udvarias banalitásokat mondtak egymásnak, Torontál grófné, a ki ott állt a leányok mellett, sarkon fordult és fölbiggyesztett szájjal tovább akart állani. Bakó azonban utána szólt:

— Szabolcsné önagysága abban a szerencsében kíván részesülni, hogy megösmerekdjék a grófnéval. A grófné aztán lesz olyan

kegyes, hogy bemutatja Anna grófnőt a nagyságos asszonynak?

Főlemelt hangon mondta, miközben hideg szemével kicsinylőleg végignézett Torontálnén. Meglátszott rajta, hogy képes volna goromba hangon is beszélni az asszonynyal. Az ilyeneket különben már megszokták tőle. Fiatalabb korában, mikor az ország első pártijának volt kikiáltva, a társaság kényeztetett kedvence volt, a kinek mindent megengedtek. A hölgyek akkoriban kedvesnek találták minden maliciózus ötletét, a férfiak pedig respektálták szeszélyeit. Ma már nem találták annyira kedvesnek, hóbortosnak is nevezték, de már nem tudták vagy nem merték talpáról ledönteni a bálványt, melyet maguknak faragtak.

Éjfél felé az ebédlőben fölállított apró asztaloknál főlszolgálták a vacsorát; Bakó Szabolcsékhoz telepedett és kivette az inasok kezéből a tálakat, hogy maga szolgálja ki az asszonyt. Később a hercegné is hozzájuk szegődött. Láthatólag jókedvű volt, az ajkán állandó mosoly ült, miközben szórakozott szép szeme hosszan megpihent Malvin arcán.

— Mulat? kérdezte, miközben egy pompás őszi barack után nyult.

Aztán odahajolt Bakóhoz és inkább a szemével, mint a szájával kérdezte :

— Ki ez a csinos asszony ?

Időközben már megfeledkezett az őszi barackról és egy óriás termetű tábornokra irányította a gróf figyelmét.

— Varga ezredes, ugy-e ?

— Nem, hercegné. Nikolinszky tábornok.

— Ah igen, emlékszem !

Meglátszott rajta, hogy nem emlékszik semmire. Aztán édes, vontatott hangján a jövő télre vonatkozó terveiről kezdett beszélgetni. Közbe megint a kezébe vette a barackot, kétfelé vágta, a tányérra tette és megkínálta vele Malvint.

— Reggelig is elülnék itt magukkal, de kötelességeim vannak ! Jöjjön, Bakó !

Három lépést tett csak a Bakó karján.

— Az a csinos asszony Szabolcsnak a felesége ?

— Igen, hercegné.

— Mióta ?

— Másfél esztendő óta.

A hercegné hangja suttogássá tompult.

— Szeretik egymást ?

— Óh igen . . . Hogy is ne szeretnék egymást ?

— Persze, hiszen házastársak . . . mondta a hercegné szórakozottan. Majd hozzátette: És — nagyon szeretik egymást?

Bakó egy kissé gondolkozott, a szeme összehalmozott a hercegné sűrű szemének nyugodt pillantásával.

— Szeretik egymást, a mennyire okos emberek másfél évi házasság után szeretni szoktak . . .

A hercegné elmosolyodott és kissé hangosabban mondta:

— Igazán bűbajos asszony és nem való, hogy magát megfosztom a társaságától . . . Szólítsa nekem ide Szabolcsot, majd ő tovább kísér . . .

Egész raja az uraknak rohanta meg Bakót, hogy mutassa be őket Malvinnak. A kitüntető figyelem, a melyben Leticia hercegné a fiatal asszonyt részesítette, ebben a társaságban elég volt arra, hogy bizonyos pozíciót szerezzen neki. A gróf sorra bemutatta az urakat, utólagosan halk és maliciózus kommentárral kísértén a távozókat. Tulajdonképpen epés és rossznyelvű ember volt, a ki láthatólag mélységesen megvetette a legnagyobb részét azoknak, a kik mindennapi társaságához tartoztak.

— Ezt nevezem aztán emberszólásnak!

mondta nevetve Malvin, mikor megint kettesbe maradtak.

— Legyen nyugodt, ezzel csak megtoroljuk azt, a mit kétségkívül ellenünk vétenek.

— Azt hiszi, hogy bennünket is megszólhatnak?

— Bizonyos vagyok benne, hogy már is megtették. Ha egyebet nem mondanak, legalább is azt fogják mondani, hogy udvarolok magának.

— Ah?

A gróf pezsgőt töltött a poharába.

— Bántaná az ilyen beszéd? kérdezte aztán.

— Nem, mivel tudom, hogy nem igaz.

— És vajjon bántaná-e Szabolcsot?

Malvin ajkán keserű mosoly jelent meg.

— Őt talán még akkor sem bántaná, ha igaz volna.

A gróf észrevette Malvin különös mosolyát s azért sietett a beszédet más tárgyra terelni. Gúnyos és kötekedő modoru ember volt, de ha éppen úgy tetszett neki, akkor tudott mulatságos, kedves és gyöngéd lenni. Malvinnal állandóan bizonyos szeretetreméltó fölény hangján beszélt, mint egy fiatal apa a felnőtt szép leányával. Nem titkolta, a mit Szabolcsné a

nők helyes ösztönével különben is régen eltalált már : hogy a fiatal asszony szépsége nagy hatással van reá. Láthatólag nem tudott betelni Malvin szépségével s a néma hódolat és elismerés, melyet a pillantásai kifejeztek, ha állandóan bizonyos zavarban tartotta is az asszonyt, mégis kimondhatatlanul jól esett neki. Minden nőnek jól esik az ilyesmi.

A hercegné időközben magával vitte Szabolcsot, végig az egész termen. Itt is, ott is, meg-megállapodott egy asztalnál, hogy egy pár kitüntető szót intézzon vendégeihez, de ha Szabolcs ilyenkor vissza akart vonulni, a hercegné belevonta a társalgásba, így adván értésére, hogy még igénybe kívánja venni szolgálatát. Mikor a terem alsó végére értek, megint Szabolcs karja alá fűzte a kezét.

— A martiriuma nem tart már sokáig . . . Vezessen még ki a verandára, friss levegőt akarok szívni, aztán visszaadom a szabadságát . . .

A veranda, a melyre kiléptek, a kastély kertjére vezetett. Az őszi éjszaka meglehetősen hűvös volt és odakünn egy lelket sem találtak. A hercegné két kezével a márványkorlátra támaszkodott és a fekete bokrok mögött fölbukkanó holdra tekintett, miközben

némán és teli tüdővel szívta a nedves éji levegőt.

— Meg fog húlni! figyelmeztette Szabolcs az asszonyt.

A hercegné nem válaszolt és nem is mozgott, Szabolcs pedig, a kinek eszébe jutott, hogy a nagyterem kerevetén egy fehér prémes bundát látott heverni, elhozta a bundát és szó nélkül ráterítette az asszony mezítelen vállára. Leticia hercegné mosolyogva bólintott a fejével, aztán összevonta nyakán a bundát.

— A felesége várni fogja, mondta halkan.

— Egyedül akar lenni, hercegné?

— Én? Én semmit sem akarok, csak nem akarok a terhére lenni.

Szabolcs válasz helyett ráült a márványkorlátra, aztán jó ideig figyelmesen vizsgálta a hercegné profilját. A hold különös világításában olyan volt, mint egy márványszobor arca: hideg, tiszta és mégis megindítóan bájos. Az a merev mozdulatlanság talán pose volt, de tökéletes pose.

Leticia hercegné jó ideig némán és mozdulatlanul állott az erkélyen, megfeledkezve önmagáról és a vendégéről. Aztán egy könnyű mozdulatot tett a fejével, mintha föl akarná magát rázni fásultságából. Valami banális be-

szélgetést kezdett és megérzett az erőltetett élénkségén, hogy csak a jó illem kedvéért fárasztja magát.

— Ugy-e, nagyon szép őszi est? Ugy-e, itt az ősz a legszebb évad? Gondolja, hogy ez az időjárás sokáig eltart?

— Az idén tovább szándékozik falun maradni, hercegné?

— A meddig csak lehet. Bevárjuk az első havazást, aztán Bécsbe megyünk egyenesen... Az idén nem fogunk utazni.

Oly élénk hangon mondta ezeket a semmiségeket, mintha bizonyítani akarná, hogy nagyon jól mulat Szabolcs társaságában. Közbe egy pillanatig sem vette le szemét a gavallérja arcáról; azzal az átható, vizsgáló és naiv pillantással nézte, melylyel az asszonyok a bolti kirakatokat szokták mustrálni.

Azt kérdezte:

— Szeret vadászni, Szabolcs?

— Oh igen. Egyik szenvedélyem a vadászat.

— Én is szeretek. De falka mögött nem mulattat a vadászat. Legszívesebben puskával járom be az erdőt, nem is nagy hajtóvadászaton, hanem kettesbe, hármasba cserkészve...

Szabolcs egyszer már látta a hercegnét vadászruhában, tirolai tollas kalappal a fején, térdig

érő szoknyában, könnyű puskával a vállán. Most elképzelte, hogy nem lehet utolsó élvezet a szép asszonynyal így elbarangolni, a lombjukat hullató erdőkben.

— Egyszer majd eljön velem? kérdezte e pillanatban Leticia hercegné.

Szabolcs meghajtotta magát.

— A mikor parancsolja.

— Igazán? Megteszi nekem ezt a szívességet? Megigéri?

Szinte könnyörögve nézett Szabolcsra, a ki aztán halkán elnevette magát.

— Miért kér a hercegné, mikor jól tudja, hogy csak parancsolnia kell?

— Igazán? Nekem parancsolnom szabad? És engedelmeskedni fog? Oh, — majd szaván fogom!

A szeme szinte sugárzott a naiv örömtől, de a szavából inkább az udvariasság érzett ki, mint az őszinteség. Szabolcs tudta, hogy a hercegné udvarias és kegyes, elvből, mindig és mindenkiel szemben, és hogy sohasem mulasztja el az alkalmat, hogy valakit — férfit vagy nőt, urat vagy szolgát — kitüntessen és megörvendeztessen. Ezt belenevelték még kisbaba korában, mikor keztyűs kezeckéjével csókot intett az udvari fogat előtt tisztelgő kato-

náknak és mikor egy rajnaparti kis székváros egész lakossága rajongott a *kis princess* megkapó szerénységeért . . .

— Vezessen vissza a terembe, Szabolcs!

Odabenn lecsusztatta remek válláról a bundát, melyet aztán úgy kaptak föl estében a lakájok, ő maga pedig könnyű főhajtással elbúcsúztatta Szabolcsot és a Bakó grófnőkhöz telepedett. Félóráig még ott látta Szabolcs a vendégek közt, a mint szelid mosolylyal az ajkán, édes hangon udvarias semmiségeket suttogott a hercegné, aztán visszavonult a társaságból.

VI.

Egy kisebb baleset érte Szabolcsnét, a melyről senki sem sejtette, hogy még nagyobb következményei is lehetnek. Malvin ugyanis meghűlt a hercegné bálján és egypár napig gyöngélkedett. Az a csepp láza, a mi esténként elfogta, nem akadályozta meg abban, hogy a férjével látogatást ne tegyen Bakóéknál és Torontál grófnénál.

Bebizonyult ezúttal, hogy Bakó Mihály tényleg jól ismeri embereit: a Bakó-leányok az első látogatás után formálisan beleszerettek Malvinba. Úgy szerették meg, mintha fiatal emberek volnának: csodálták Malvin idegenszerű szépségét, megbámulták kezének és lábának finom formáját és végül már elragadónak találtak rajta mindent, még azt is, a mi közönséges volt. Ezek a kövér, rút leányok gyermekes módon jószívűek voltak. Meglehet, hogy a Malvin iránt érzett rokonszenvükben az ellentétes pó-

lusok vonzásának törvénye érvényesült, valószínűbb azonban, hogy Bakó bátyjuk, a ki azt tudta velük elhítenni, a mit akart, egyszerűen beugratta őket a Malvin-kultuszba.

Torontálnét nem találták otthon Szabolcsék. Eleintén azzal gyanúsították, hogy eltagadtatta magát, egypár nappal később azonban a grófné megjelent Szabolcsfalván, hogy viszonzza a látogatásukat. A férje nem jöhetett, mivel a főrendiház ülésein akadt dolga, Anna grófnő szintén nem jöhetett, mivel gyöngélkedett.

E látogatás alkalmával megint bebizonyult, hogy a gondviselés vagy a véletlen, határozottan elősegíti Malvin asszony társadalmi ambícióit. Miközben ugyanis a grófné éppen valami maliciózus célzást tett Bakó Mihályra, a ki oly lovagias ragaszkodással viselkedik a Szabolcs-ház irányában, megjelent a hercegi fővadászmester és délutáni négy órára bejelentette a herceg és Leticia hercegné látogatását.

Az édesanyja halála óta a grófné nem érzett akkora fájdalmat, mint e pillanatban. A hercegi pár látogatásának híre egészen megtörte; sápadt volt, sőt némi szédülést is érzett; haza kellett mennie. Pedig ha megvárta volna Borovszkiék megérkezését, némileg megvigasztalhatta volna az a körülmény, hogy nem jöt-

tek díszhintón, hanem könnyű parkkocsin, melynek négy tarka ponnyját maga Leticia hercegné hajtotta.

Bármilyen fesztelenül érintkezett különben a vármegyei úri családokkal: az ilyen hivatalos színezetű alkalmakkor a hercegi pár mindig hangsúlyozta — ha diszkrét módon is, azért elég érthetően — a rangkülönbséget, mely közte és a többi emberfia közt volt. A hercegné a rendesnél egyszerűbben volt öltözve, a látogatás pedig mindössze tíz percig tartott. A társalgás majdnem kizárólag a Malvin gyöngékedése körül forgott.

— Nem vagyok magával megelégedve, kedvesem. Mi baja?

— Semmi, hercegné, csak egy kis bágyadság . . .

— Az őszi levegő nem tesz magának jót . . . Az esték már hűvösek . . . Délre kell utaznia!

Mikor elment, egy lompos, nagy kutya ragadta meg a figyelmét. Közönséges fehér kuvasz volt, mely a cselédházaktól ideszemtelenedett a verandára.

— Pompás állat. Soha sem láttam még ilyet. Milyen faj ez? Hol lehet ilyet kapni?

Az eleméri réten mindennap féltucat ilyen

kutya ugatta meg a hercegné kocsiját, de ő nem emlékezett vissza, hogy valaha látott volna ilyet. Meglehet egyébként, hogy ő, a ki mindig szeretetreméltó volt, szükségét érezte, hogy egyszer egy parasztkutyát is kitüntessen kegyes bókjaival. Mikor Szabolcs mosolyogva fölajánlotta neki az állatot, a hercegné a fejét rázta.

— Nem! Nem akarom megfosztani tőle!

Azzal fölmászott a kocsijára. Szabolcs, a ki már előbb parancsot adott, hogy tartsák készen a paripáját, nyeregbe szállott és a birtoka határáig, az eleméri országútig elkísérte a kocsit. Rövid galopban haladt a gyorsan ügető négyes mellett és valahányszor Leticia hercegnére nézett, a ki testhezálló sötét ruhájában kissé sápadtabb volt, mind rendesen, mindig feléje fordult a hercegné mosolygó pillantása. Gyermekesen tiszta szemének szelid és szórakozott kifejezésével különben meglepő ellentétben állott az az éles határozottság és kiméletlen erő, a melylyel négy lovát meg tudta fékezni.

Egész úton alig váltottak egypár szót. Az országútra érve, a hercegné megállította kocsiját és Szabolcs felé nyújtotta keztyűs kezét.

— Isten önnel, itt elválnak utaink. Nem felejtette még el, hogy együtt fogunk vadászni?

Mire Szabolcs visszatért a kastélyába, a feleségét ágyban találta. Erős láza volt és mikor a hercegné elbúcsuzott, már alig tudott állani a lábán. Forgácsék meg voltak rémülve és maga Szabolcs is türelmetlenül várta az orvos megérkezését. Estefelé elmúlt a láz, de Malvin köhögött. A vidéki orvos azt mondta, hogy erős hűlés, egyéb semmi. Egy pár nap múlva gyöngült a láza, de az asszony még egyre köhécselt és az egyetemi tanár, a kit Szabolcs táviratilag hívott le a fővárosból, azt mondta, hogy Malvinnak gyöngé tüdőhurutja van. Jó lesz, ha a hűvös őszi elvisszik valahová délre. Akár Abbaziába. A Monte Maggiore örökzöld tövében hamar fel fog gyógyulni.

És négy nappal később, egy hétfői nap reggelén, Malvin, Szabolcs és az öreg Forgács egyik abbáziai nyaralóban találták magukat, melynek szobáit félig nyitott, óriás utikosarak és bőröndök borították és melynek ablakai alatt a Quarnero kék habjai morajlottak. Forgácsné nem hozták magukkal. Az öreg úr, a kit dühbe hozott a megszeppent asszony örökös sopánkodása, egyszerűen Budapestre vezényelte a feleségét, ő maga azonban a világ minden kincseért sem maradt volna el a beteg leánya

mellől. A légváltozás tényleg kitűnő hatással volt Malvin egészségére: a láza elmaradt és alig egypár nappal a megérkezése után már megint kedve telt az öltözködésben.

— Mindennap négy ruhát vesz magára, írta Forgács a feleségének, — ebből is láthatod, hogy nincs már semmi baja!

Malvin különben egy hétig derekasan unatkozott az Adria partján. A fürdőhely tele volt magyar és osztrák mágnásokkal, a kik lármás tennis-versenyeket és yacht-kirándulásokat rendeztek, azonban az ösmerkedés itt, a divatos fürdőhelyen, nem ment oly könnyen, mint a falusi élet fesztelen környezetében. Összes ösmerősei közül csak Torontálék voltak itt és abból a hideg impertinenciából, a melylyel a grófné Malvin köszöntését fogadta, Szabolcsné meggyőződhetett, hogy bölcsen cselekszik, ha egyáltalában távol tartja magát a társaságtól.

Malvinnál jobban csak a férje unatkozott. A mióta a szabolcsfalvai fasorban olyan kíméletlen hangon beszélt a feleségével, többé nem merült föl köztük ellenségeskedés, de nem is közeledtek egymás felé. Mindaketten letették a fegyvert, nemhogy békét kössenek, hanem hogy állandó fegyverszünetben éljenek egymás oldalán. Szabolcs, inkább pillanatnyi gyönge-

ségből, mint meggondoltan, tett ugyan egy ízben egy eredménytelen kísérletet, hogy változtasson viszonyukon. Egyízben ugyanis megcsókolta a felesége szép kezét, mikor az provokálóan ott pihent a széke karján. Az asszony meglepetten vonta vissza kezét, aztán lángvörös arccal mormogta:

— Hagyja! Ez már nem való nekünk!

Szabolcs egy pillanatig kedvet érzett, hogy hatalmas karjával erőszakosan magához ölelje a feleségét, (ha más okból nem is, hát csak azért, hogy meggyőződjék róla, mennyire képes neki ellentállani), de aztán meggondolta magát és vállat vont.

— A mint tetszik!

A hallgatag egyezséget, mely kettőjük közt létrejött és melynek alapja a kölcsönös türelem volt, Malvin különben jobban respektálta, mint Szabolcs. Neki olykor nagyon nehezére esett ez a türelem. A feleségének viselkedése gyakran fölbosszantotta és ujabban voltak pillanatai, mikor Malvint fölötte ellen-szenvesnek találta. Lealázta az asszony lázas erőlködése, hogy utat törjön magának a fő-rangu társaságba; gyakran izléstelennek találta a ruházkodását, a miben a sporthölgy exotikus hajlama nyilatkozott meg; úgy találta, hogy

Malvin modora is inkább föltünő, mint disztinguált, valamint a szépsége is olyan természetű . . .

Különben: Georges Dandin, te akartad!

Egy hétig volt már Abbaziában, mikor egyszerre eszébe vette, hogy neki Szabolcsfalván igen sok dolga maradt elintézetlen. Az istállók építését még az idén be lehetne fejezni, az ebédlőnek tervbe vett kibővítését is hamarosan el lehetne végezni. A gazdatisztjától egész csomó távirat és levél érkezett már, a mely mind arról tanuskodott, hogy Szabolcsfalván fejtelenség uralkodik.

— Haza kell mennem . . .

Az öreg Forgácsnak ez ellen nem volt semmi kifogása. Malvinnak még annyi sem. El lesznek ők ketten is. Sándor majd visszajön, ha elvégezte a dolgait.

Mikor a fiumei csavargózós hídján elbúcsuztak tőle, Szabolcs ajka gyöngén megérintette Malvin homlokát.

— Vigyázzon az egészségére!

— Isten áldja meg!

Forgács és a leánya visszatértek a nyaralójukba, a hol az öreg úr azon törte a fejét, hogy valami szórakozást eszeljen ki a leánya számára, nehogy a férje távollétében nagyon

elúnja magát. Erre azonban nem volt semmi szükség, a szórakozás másnap már megjött, még pedig Volosca felől, saját gőz-yachtján . . .

Reggel, mikor Malvin kinézett az ablakon, egy fehérkéményű, karcsu hajót látott a parttal szemben macskázni. A fődélzetén hófehér-ruhás matrózok sűrögtek-forogtak, a hajó farán meg arany betűkben ott ragyogott a neve: *Hableány*.

— Nini, magyar hajó! mondta Forgács, a kiben fölébredt a nemzeti büszkeség.

Déli sétájukon összetalálkoztak a hajó gazdájával: Bakó gróf volt.

— Szép kezét csókolom! mondta nyugodtan. Hát illik így megszökni hazulról?

— Maga hogy került ide? kérdezte Malvin, a kinek arca kipirult az őszinte örömtől.

— Algirba készülök, egyelőre azonban itt maradok egypár napig. Hogy mulat, szép asszony?

— Nem jöttünk ide mulatni, hanem gyógyulni. Különben sem ösmerek senkit a sok ember közül . . .

— Hihetetlen! mondta Bakó. — Pedig magának szórakoznia kell, az unalom csak egészséges embernek való . . . Azért hamar el kell foglalnia a helyet, a mely magát egyedül megilleti: az évad királynőjének trónusát . . .

— Ugyan? nevetett Malvin.

— Mondom, huszonnégy óra alatt meg kell kezdenie uralkodását . . .

A gróf azzal elbúcsuzott tőlük s csak délután látták viszont, mikor a katonazenekar hangjai mellett a verőfényes parkban sétáltak. Egy nyulánk, kékszemű, szőke fiatal ember oldalán közeledett, a kire ezer kíváncsi szem irányult és a ki előtt a parkban beszélgető öreg generálisok mereven szalutáltak.

— A királyi herceg! suttogta Forgács.

Bakó megállott előttük s mély meghajlással, de bizalmas mosolylyal mondta:

— Bemutatom királyi fenségednek rokonnaimat: Szabolcsné asszonyt és Forgács urat . . .

A Szabolcshoz való rokonsága alapján, Bakó ezúttal nevezte először rokonának az asszonyt. Malvin mélyen meghajolt, mikor kezét fogott a királyi herceggel, két perccel később pedig, mikor a fenség oldalán folytatta sétáját, eszébe jutott a Bakó ígérete, hogy ő fogja megtenni az évad királynőjének . . . Persze, ha az ember malmára ilyen Niagara-zuhatag hajtja a vizet!

Tudvalevő dolog volt, hogy a fiatal Sándor főherceg nagy barátsággal viseltetik Bakó iránt, vagy — miként aulikus körökben mondták —

kiváló jóakaratával tünteti ki a grófot. Bakó annyiban igazi nagyúr volt, hogy inkább fölfelé volt dőlyfös, mint lefelé és nem is kereste ezt a kitüntető, de hébe-korba ugyancsak terhes barátságot, — talán éppen ennek köszönhető, hogy nagy befolyást nyert a fiatal fenségre, a ki idősebb és tapasztalt mentoraként tisztelte. A királyi herceg meglátogatta Bakót, a kinek birtokain szívesen vadásztatott és elmulatott és azt is beszélték, hogy a gróf a *Hableány*-t is csak azért építette, hogy eszköze legyen fenséges barátja szórakoztatásának.

A herceg, miközben Malvin oldalán sétált a parkban, több ízben visszafordult, hogy megszólítsa az öreg urat, a kit következetesen *kedves gróf Forgácsnak* nevezett. Mikor aztán az öreg kötelességének tartotta, hogy alattvalói alázatossággal fölszólaljon a grófi cím ellen, a tenség könnyed mosolylyal bocsánatot kért tőle és attól kezdve már csak *kedves báró Forgácsnak* nevezte.

Aztán elváltak egymástól. A királyi herceg karonfogta Bakót, miközben mosolygó főhajrással közeledett egy kifestett arcú öreg asszony felé.

— Fürstin Lichtenegg platzt vor Wuth, sügta, — es ist zu amüsant!

Megszólította az öreg asszonyságot és a védnöksége alatt álló csehországi jótékony egyesületek sorsa után tudakozódzott. A válasz láthatólag kielégítette. Tovább ment Bakóval.

— Sie ist wirklich reizend !

— Fürstin Lichtenegg ?

— I—wo ! A másik, a barnaszemű fiatal...

Másnap a fenség magára vette sorhajóhadnagyi egyenruháját, meg az aranygyapjas rendjét és elutazott Triesztbe. A hozzátartozói Miramareban várták.

Az évben nem látták többet Abbáziában, de a félnap ott tartózkodása éppen elég volt arra, hogy az egész udvarképes és nem-udvarképes közönség figyelmét állandóan ráterelje arra a szép asszonyra, a kívül félórát elmulatott a kaméliás-fák árnyékában. Megindultak a kombinációk és a pletykák, de a rágalmakat is olyan hangon adták tovább az asszonyok, hogy kicsengett belőle az irigységük. És Malvin egyszerre azon vette észre magát, hogy Lichtenegg hercegné, a ki egyébként arról volt nevezetes, hogy a legvakmerőbb plein-air-színekkal festette az arcát, nagyon nyájasan kezdi szemlélgetni lorgnonján keresztül, Torontál grófné pedig egy nap minden bevezetés nélkül a nyakába borul.

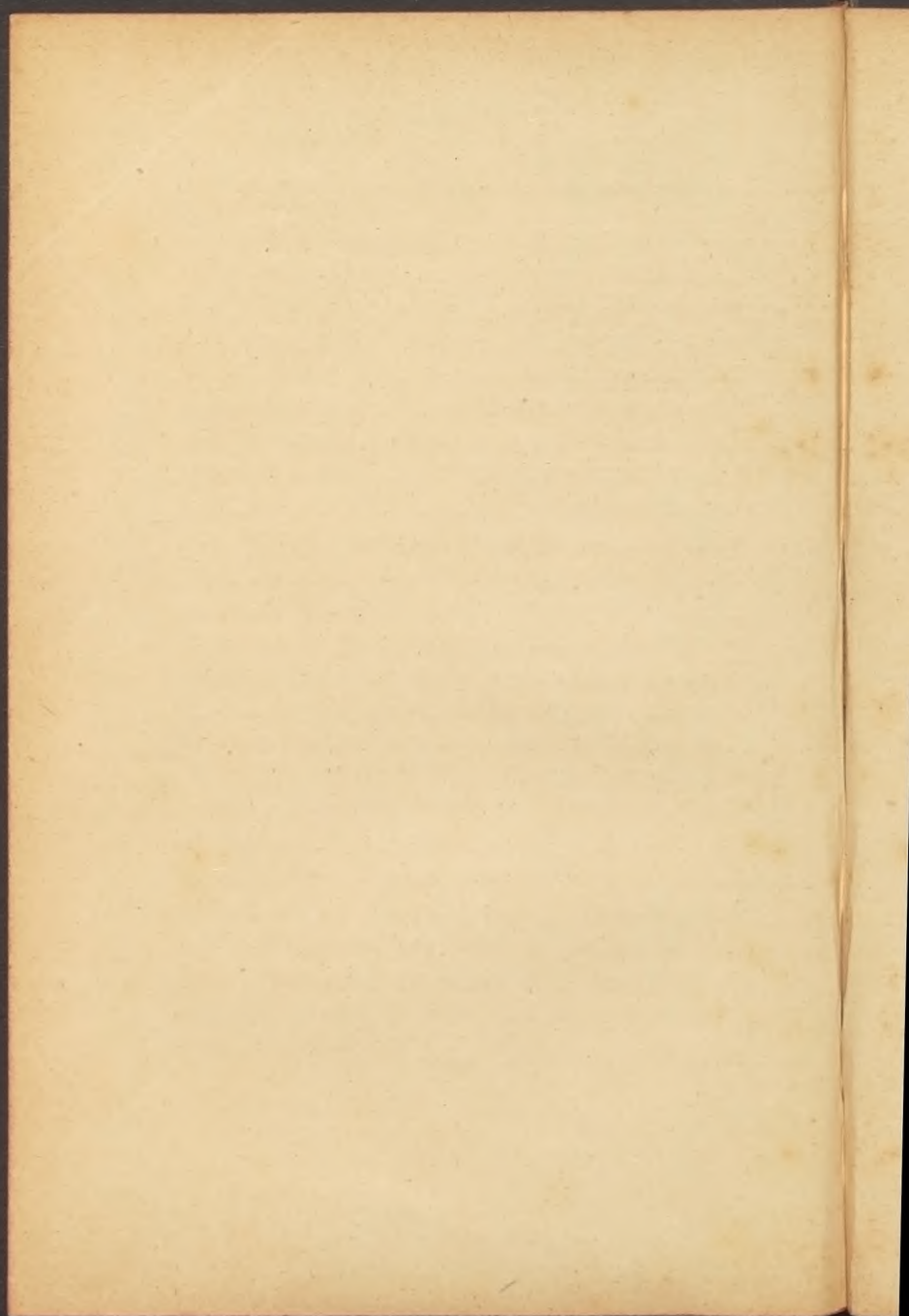
— Hát te itt vagy, kincsem?

Szabolcs már akkor régen megérkezett a falujába. A gazdaságban nagy szükség volt rá, — az istállók, — az őszi munkák . . . Mikor hazautazott, a vasuti kupében átfutotta a leveleket, a melyeket az ispánja küldött utána. Ezek közt volt egy, a melynek címét női kéz írta, gótikusan vékony, hosszú, hideg és mégis harmonikusan egymásba fonódó betűkkel, minőkhöz hasonlókat a fejedelmi levéltárak régi kézíratain lehet látni.

»Ha tudnám, hogy kérésem teljesítése nem esik nehezére, akkor megkérném, hogy emlékezzék meg a közös vadászatainkra vonatkozó megállapodásunkról. Talán szívesen fogja hallani, hogy az idei vadállományunk kedvező. Üdvözlí:

Leticia.«

A levél fogalmazása épp oly hideg, tartózkodó és erőltetett, mint maga az írás, de Szabolcs azt a finom, alig érezhető és titokzatos illatot, melyet az idei vadállomány kedvező voltát hangsúlyozó vastag papír árasztott, oly mohón szívta föl, mint hajdan a szerelmi légyottokról szóló levélkéek illatát.

VII.

Az ősz már nagyon előre haladt és a hosszú akácfasor kopasz és szomoru volt, mikor Szabolcs áthajtatott a Borovszki-kastélyba. A hercegi pár együtt fogadta. A férj most is bántó módon udvarias volt — az ember végtelen kicsinylést gyanított a megalázkodó szívéssége mögött — az asszony pedig nyugodt és szórakozott, mint rendesen. Mikor Szabolcs a vadászatra terelte a szót, a hercegné feltűnően feledékenynek mutatta magát.

— Vadászat? Ah igen, maga szeret vadászni és most már emlékszem: szó volt róla, hogy együtt fogunk vadászni . . .

Később Szabolcsné után tudakozódott és ekkor kitűnt, hogy nem emlékezett már vissza Malvin betegségére, az elutazásáról pedig még nem is tudott. Szabolcs azt kezdte gyanítani, hogy a hercegné őt hosszú elmaradásáért akarja megbüntetni hidegségével és e föltevésben meg-

erősödött, mikor Leticia asszony a félreértés eloszlatása után egyszerre nagyon kegyes lett hozzá.

— Ha akarja, holnap reggel már vadászhatunk... Itt marad éjszakára a kastélyban és korán reggel a nyakunkba vesszük az erdőséget...

Estebédhez a hercegné tetőtől talpig átöltözött. Ő a maga kedvéért öltözött és kivágott ruhában ebédelt akkor is, ha kettesbe volt a férjével. Most hárman voltak és miközben a pohárszék mellett álló udvarmester néma kézmozdulatokkal igazgatta a főszolgáló lakájokat, Szabolcs kedve szerint szemlélhette az asszonyt. Egy pillantását, egy mozdulatát sem leshette meg, a melyből azt lehetett volna következtetni, hogy a hercegné kacérkodik vele. És mégis! Valami parányi melegség a hangjában ha vendégéhez intézi a szót, valami öntudatlan grácia a mozdulatában ha feléje fordítja a fejét, egy alig észrevehető, finom árnyalat a modorában: mind megannyi arany pók, mely gyors sürgéssel összekötő szálakat sző kettőjük között. Asztalbontásnál, mikor a szalonba mennek teázni, Szabolcs úgy érzi, hogy a hercegné keze a rendesnél kissé súlyosabban nehezedik a karjára. A fizika tör-

vényei szerint nem is érezhette, mert súlyban kifejezve alig lehet több egy gramm tizedrészénél — de mégis érzi.

A szalon sarkában csak egyetlen csipke-ernyős lámpa égett a teázó asztal mellett; a lámpa puha, piros fénye megvilágította a hercegné karcsu alakját, a lábától a könyökéig, de a válla és a feje, a mely a szék vállára tett selyemvánkoston pihent, a barna árnyékban maradt. Szabolcs felé fordította az arcát, miközben a férjének egy szenzációs ékszerlopás részleteit beszélte el, mit az ujságból olvasott. Jó emlékező tehetségről tanuskodó pontossággal idézte a megkárosult ékszerészek és az orgazdák nevét, — a homály védelme alatt pedig egyre Szabolcsra pihentette a szemét. Komolyan, kíváncsian, szinte vallatva. (Mintha így akarna hozzá szólani: Nálam vagy! Tudod, hogy én ki vagyok? Tudod, hogy miért hívtalak ide? Valld meg! Tudod?) Aztán kérve, parancsolva, türelmetlenül összeráncolt szemöldökkel. Még a kis kezét is ökölbe szorította. (Ide nézz! Reám! Mindig csak reám! Akarom — mert...!) Mikor elfogta a Szabolcs pillantását és magához láncolta, édesen elmosolyodott, a pillantása pedig szelid és hízelgő lett. (Így! Most jó vagy ... Én is jó vagyok ...

Tudok nagyon, de nagyon jó lenni!) Most nedves, szikrázó . . .

Vagy csak Szabolcs képzelte el mindezt, miközben a szeme a homályban sziporkázó gyémántok fényétől hallucinált? Leticia hercegné azalatt tovább beszélt, halk és kissé száraz hangon, Steinerről, az ékszerésről és Lövingerről, az orgazdáról. Azután fölkelte és a szőnyegre dobta a könnyű selyempárnát.

— Mivel azonban Szabolcs szomszéd nem hallgat az én érdekes történetemre, duzzogok és aludni megyek . . . Jó éjszakát!

Ez volt az első tréfás szó, a mit Szabolcs tőle hallott. Kecses meghajlással kezét nyujtott az uraknak és visszavonult.

Szabolcs, mikor magára volt a vendégszobában, még jó ideig elgondolkozott mostani helyzetén. Az a különös, kijózanító érzés vett erőt rajta, mely ránk támad néha, ha egyedül találjuk magunkat idegen helyen: Miért vagyok én itt? Mit akarok én itt?

Eléggé ösmerte önmagát és tudta, hogy nem szerelmes a hercegnébe. Nem sokszor esett meg vele, hogy komolyan beleszeretett valakibe és olyankor másképpen kezdődött a dolog. A mi most emésztette, az nem szerelem, hanem kíváncsiság volt. Ellentállhatatlan, démoni

kíváncsiság, hogy belenézzen egy idegen, zárkózott és dölyfös asszony lelkébe. Bolond módon izgató kíváncsiság, hogy lássa nyugalomából kizavarva, szerelmesen, epedve, megalázkodva, a kit mindig csak tisztán, hűvösen és büszkén tudott elképzelni. És megszólalt a hiúsága is. A kalózvezér emésztő hiúsága, a ki apró rablóhadjáratoktól jóllakottan, fölszaporodott flottájával megjelenik a száztornyú, büszke királyváros előtt, hogy hódítótá legyen kalandorból.

Kékes sárga fényű, valószínűtlen világítású őszi hajnal volt, mikor másnap a vadászfogat kiröpítette őket az erdészlakhoz. Ott leszálltak, kopóiknak füttyentettek, és vállukra vetett fegyverrel folytatták utjukat. Leticia hercegné férfias szabásu vadászruhát viselt: térdig érő lóden-ruhát, hosszú csizmát, szarvasbőr keztyűt. Ebben a jelmezben még kisebbnek és karcsúbbnak látszott, mint egyébkor. Tulajdonképpen olyan volt, mint egy csinos fiú, mikor hatalmas termetű barátja oldalán haladva, kis lakk-csizmája orrával a zörgő harasztban gázolt. És az egész modorára, mindkettőjük beszédjére is befolyással volt férfias külseje: jókedvű közömbösséggel beszélgettek, mint jó cimborák, kizárólag vadászdolgokról. Az első

őzcsapat, mit kopópárjuk eléjük hajsolt; bántatlanul szabadult: Szabolcs a hercegnének akarta átengedni a lövést és az asszony elhibázta a bakot. A másodikat lelőtte. Odafutott a bokrok közt vergődő állathoz, mikor azonban megtört szemét és patakzó vérét látta, megborzadt kissé és elsápadt. Szabolcs aggódva nézett reá, pedig nem volt oka az aggodalomra: az asszony éppen ezért a borzongásért és elsápadásért szerette a vadászatot.

Villásreggelire visszatértek a kastélyba. Szabolcs aztán kocsijára ült és hazahajtatott.

— Holnap hat órára! szólta utána az asszony.

Ez így folyt egy hétig. A hercegné rendszeren hajnali lámpafénynél, csizmásan és kucsmával a fején, teával várta a társát, aztán bebarangolták a kopók csaholásától hangos bükösköst, délben pedig azzal búcsuztak el egymástól, hogy viszontlátásra holnap.

A hetedik napon darás eső lepte meg őket a hegyháton. Jó ideig egy faóriás alatt megvonulva akarták bevárni az eső végét, de mivel időközben az egész szemhatár szürkébe borult, a ködös esőben nekiindultak az erdészlaknak. Útközben bőrig megáztak és Szabolcs elküldte a kerülőt a kastélyba, hogy hozzon

födött hintót és rendelje ki a komornát, száraz ruhával a hercegné számára. Már késő délután volt, mikor végül a kastélyba értek.

— Menjen haza a födött kocsival, mondta Szabolcsnak Leticia hercegné. — Vagy, ha akarja, ebédeljen velem . . .

Szabolcs átöltözött és a dohányzó szobába ment, hogy tálalásig átlapozza a hírlapokat. Félóráig olvasott magában, mikor rányitott a hercegné. Szokása szerint kivágott esti ruhában volt, kemény férfigallér helyett gyöngysort viselt a nyakán, csizma helyett papírvékonyoságu cipőt a lábán. Semmi nyoma nem látszott rajta a kiállott fáradságnak, nyugodt és üde volt, mikor szórakozott mosolyával köszöntötte vendégét.

— Éjjelre egy különös, nagy virág nyílt ki a télikertünkben, de én nem tudom a nevét . . .

Később hozzátette:

— Akarja látni?

Vastag gyékényen járva, némán körülsétáltak a nagy, csendes termen, melynek villamos lámpái felé exotikus növények nyújtották óriás leveleiket.

— Hűvös van itt! mondta a hercegné, mikor megálltak az ismeretlen virág előtt.

Szabolcs magával hozta a hercegné prémes gallérját és most a vállára adta. Miközben ráadta, az asszony megborzongott és lehunytt szemmel Szabolcs kitárt két karjába símult. Szabolcs egy pillanatig az ajkán érezte a hercegné hajékének hideg gyémántjait, aztán tovább mentek, karonfogva, lassu léptekkel, lehajtott fővel és erősen dobogó szívvel.

Ebédnél jóformán csak az asszony beszélt. Pedig Szabolcs is bátran beszélhetett volna, akármit: ezek a borotvált arcu inasok nem gondolkoztak és nem figyeltek semmire, csak az udvarmester arcára. Mikor aztán kettesbe maradtak a teázó szobában, a hercegné törte meg elsőnek a csendet. Jó ideig tűrte Szabolcs izzó, néma pillantását, aztán odanyujtotta neki a kezét.

— Ön nem szól hozzám, édes barátom? kérdezte szeliden.

Szabolcs ajkához emelte a finom kis gyermekkezet.

— Mit mondjak? Mondjam, hogy szeretem?

— Mondja azt.

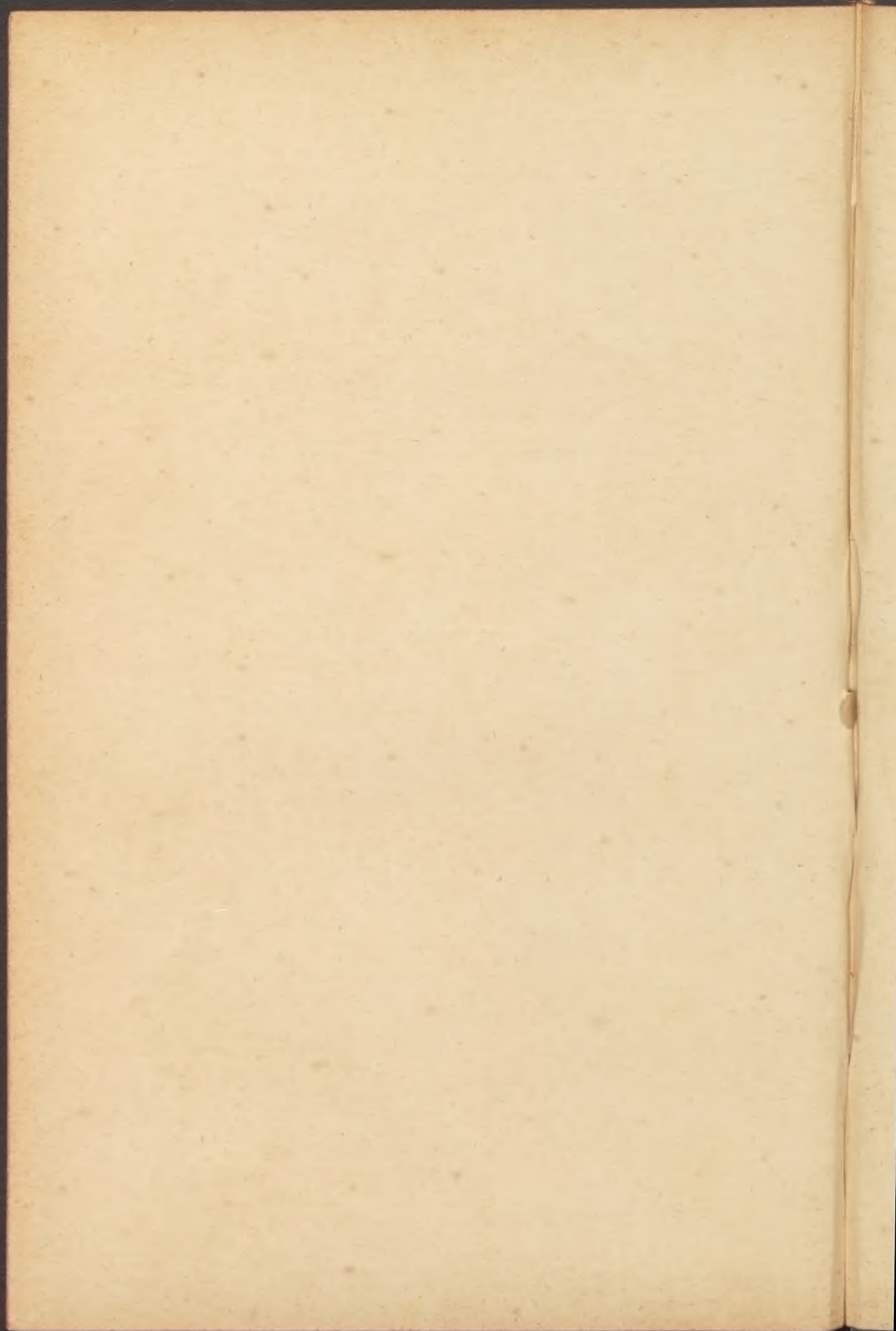
Szabolcsnak egyszerre eszébe jutott valami. Körülnézett: hol van a herceg? Most jutott csak eszébe, hogy napok óta se látta... Leticia hercegné megértette.

— Az uram Nizzába utazott. Tiszteletét küldi önnek, — bocsásson meg, hogy megfélekeztem erről . . .

Szabolcs fölkel és odatámaszkodott a hercegné magas székéhez. A kezével végigsimított az asszony tiszta halántékán és hamvas haján.

— Fog szeretni egy kissé?

— Ha jó lesz hozzám!

VIII.

Fönn, a hegyekben, őszi viharok bontogatták a szárnyukat és az erdő fáinak szakadatlan zúgása és harsogása ilyenkor úgy hallatszott le a rónaságra, mint a távoli tenger morajlása. A szemhatáron sápadt felhők torlódtak össze, a Borovszki-kastély parkja fölött pedig megriadt varjúk raja vonult el.

Október végén volt és Leticia hercegné egy nap, miután sokáig kinézett a hideg alkonyatba, Szabolcs vállára hajtotta a fejét.

— Itt a tavasz, mondta, mély lélegzetet véve.

Valóban kitavaszkodott. A sápadt felhők megnyíltak és kavargó virágfürgeteget zúdíttak a hegyekre. A szél ujjongó jókedvében fölragadta és végighömpölygette a fehér vízözönt a rónán. A tavaszi áradás egyre növekedett, félelmetesen megdagadt, míg végül puha,

illatos és fullasztó hullámaival elöntötte és elnyelte a földet, az eget és az egész mindenséget.

Magától jött a kikelet, a természet örök rendje szerint és azok ketten, Szabolcs és az asszony, nem is csudálkoztak rajta, hanem természetesnek találták a csudát, miként a boldog sziget lakói.

Sándor a kandalló mellett ült, a hercegné pedig előtte állott. Figyelmesen és kíváncsian nézték egymás arcát.

— Örökre fog tartani? kérdezte Leticia.

— A tavasz? Örökre!

(Minden tavasszal kikel az örökkévalóság után való vágy.)

A hercegné egy pillanatra lehunyta a két szemét, aztán kissé nyujtózkodott, mint a házimacska, ha nagyon jól érzi magát. Majd odadobott egy párnát a szőnyegre, letelepedett Szabolcs lábához, tenyerébe támasztotta az állát és megint farkasszemet nézett a barátjával.

A szeme és az arca most egészen más volt, mint annakelőtte. Azelőtt állandó mosoly ült az ajkán, — az a bizonyos elragadó princesz-mosoly, — a szeme pedig gyakran hidegen és szórakozottan tekintett. Most komoly maradt a szája, de a szemében verőfényes mosoly csillogott. A pillantása egyébként oly tiszta

maradt, mint a gyermekleányé. A bűnösség sejtelve nem zavarta meg a lelkiösmerete nyugalmát. Nem volt oka a szégyenkezésre; a pirulás a bűnt követi nyomon és a bűn végre is — relativ fogalom.

Ez az asszony úgy nőtt föl, mint egy pompás virág. Szépségének és kiváltságos helyzetének tudatában A föld arra való, hogy őt táplálja, a nap, hogy neki süssön, a harmat, hogy őt üdítse, az emberek és a pillangók pedig arra valók, hogy tisztos távolban körülrajongják. Neki csak egy kötelessége van: szépek lenni és kegyesen mosolyogni. És ezt a kötelességét esztetikai tökéletességgel teljesítette: szép volt, kegyes, közömbös, mint a virág és önzésében jóhiszemű, mint a gyermek.

Már kisleány korában, ha valami csillogó tárgy megnyerte a tetszését: édes mosolylyal kinyújtotta utána a kezecskéjét. A játékszer talán más gyermeké volt, a ki sírt utána? Nem tesz semmit! Majd az udvarmester elrendezi a dolgot . . . Most megtetszett neki egy barna szemű, merész mosolyu, nagy ember, és ő kecsesen nyújtotta ki utána a kezecskéjét. Ha az is másvalakié, a ki sírhatna utána — talán azt a másik asszonyt is az udvarmesterhez utasítaná . . .

Igen nagy szüksége volt erre az emberre. Üresnek és néha elszomorítónak találta a közömbös virágéletét, ámbár maga sem tudta, hogy miért. Hogy egészen tökéletes legyen ő maga és az élete, ahhoz még egy dolog hiányzott: a szerelem. Most hát szeretett és ez mindenképpen az előnyére vált. A melegség, a mely állandóan a szívében honolt, puha asszonyi gráciát kölcsönzött neki, az édes, sejtelmes izgalmak, az a csepp melankólia, a mi belevegyül minden szerelembe: tartalmassá és érdekessé tették az életét. Az odaadásával nem vesztett semmit, csak nyert mindenképpen.

Négy hét telt el, oly gyorsan, mint egyetlen tavaszi hajnal. Ekkoriban történt, hogy Szabolcs, a kit inkább hiúsága és kíváncsisága sodort bele ebbe a kalandba, azt a vallomást tette önmagának, hogy igazán szereti Leticia hercegnét. A hely, a hol ez történt, éppen nem volt alkalmas ilyen reflexiókra: a hosszú ákácfasorban volt, egyedül ült a kocsija bakján és növekedő türelmetlenséggel hajszolta négyesét a távoli Borovszki-kastély felé . . . Szereti! Eleintén csak a fantáziáját izgatta, de most már szereti, még pedig olyan szerelemmel, a milyenről eddigelé sejtelve se volt. Megválni tőle, most már annyi volna, mint fejfel bele-

zuhanni valami nagy, szürke semmiségbe. A szíve, a feje tele van vele. Leticia az élet, Leticia a világ, minden, — rajta kívül semmi sincsen. Ez zavaros poéta-beszéd, oktalan és veszedelmes érzés: de erről nem lehet tenni. Az ember ezt belátja, össze is szamarazza önmagát, el is pirul szégyenében — aztán még szaporábban csördít az ostorhegyes füle elé, hogy gyorsabban érjen a kedveséhez . . . Marad azonban annyi esze, hogy ezt a dühös szerelmét eltitkolja Leticia előtt: az asszonyt megijesztené vele.

A hercegné különben tényleg az az aszszony volt, a kibe egy arisztokratikus természetű ember — és melyik ember nem az? — esze nélkül beleszerethetett. A történelmi név varázsa, a nagyúri háztartás tömör és fényűző keretje, egyéb külsőségek: kezdve az öltözködés jóízű luxustól egészen az önérzetes modorig, és a tiszta és egyszerű gondolkodásig, mely az évszázadok óta privilegizált és a létért való küzdelemtől távol álló család sarját jellemzi, — mindezek a körülmények együttvéve oly foglalatot adnak, a melyben egy Leticia hercegnénél kevésbbé értékes kő is szemképráztaóan ragyog. A mivel azonban Szabolcsot öntudatlanul (és alkalmasint akaratlanul is) el-

ragadta, az csudálatos tartózkodása volt és józan nyugalma, a melyet odaadásában is megtudott őrizni. Szelid volt és szeretetreméltó, néha kissé mélabús vagy rajongó, gyakran kacér vagy hízelgő, de soha sem érte el a szerelmi láznak azt a krízisét, mikor a sekélylelkűek is poétákká lesznek. Odasímult ahhoz, a kít szeretett, de nem olvadt össze a lelkével. A lelke — ha volt neki — magában maradt és a saját utait követte. Még a kifejezéseiben sem igen ragadtatta magát túlzásokra. Szívesen hallgatta, ha Szabolcs néha tegezte, de az ő nyelve nem járt rá erre a megszólításra; Szabolcs neki mindig (a kissé németesen ejtett) *ön* maradt. A *szerelem* szó helyett szívesebben használta a *ragaszkodás* szót, önmagát pedig Szabolcs *szegény kis barátnő-jének* nevezte. Ha egy virágot tűzött Sándor kabátjára, az még mindig kitüntetés számba ment, ha pedig szükségét érezte, hogy kényeztesse a kedvesét, akkor lehúzza a keztyűjét és odanyujtotta a kezét, hogy csókolja meg. A jobb kezét és a bal kezét és megint a jobb kezét, — aztán mondja meg, hogy ragaszkodik-e egy kissé az ő szegény barátnőjéhez?

És hetekkel utóbb is az az érzése volt Szabolcsnak, hogy az asszony, a ki most híze-

legve hozzásimul, épp oly titokzatos és ösmeretlen előtte, mint mikor első ízben találkozott vele. Nem ösmeri, nem tudja, hogy kiféle, miféle. Nem lát bele a lelkébe, nem tud neki parancsolni, csak engedelmeskedni. És dühös kíváncsisága most még nagyobb mértékben emésztí, mint annakelőtte.

A Szabolcséhoz hasonló természetű emberek szerelmében valami rombolási ösztön nyilatkozik meg. A nőt csak akkor tekintik egészen a magukénak, ha összetörték már a méltóságát és kifosztották a szívét. Rendesen úgy tesznek, mint a gyöngyhalász, a ki az élete veszélyeztetésével hozza föl a tengerfenékről a kagylót, aztán széttöri a héját és így szól magában: »Nincs benne semmi, csak nyálka!« És eldobja az eltöröttet. Ha aztán egy kagyló kisiklik a kezéből és elmerül a tengerben, mielőtt még összezúzhatta volna, akkor bánatosan sóhajt föl: »A gyöngyök királynéját rejthette magában!«

— Holnapután, mondta egy nap Leticia hercegné, — holnapután Bécsbe utazom...

Szabolcs fölriadt, az asszony pedig derült mosollyal nézett reá.

Ettől félt Szabolcs mindig, a mire még gondolni sem mert: hogy az előrehaladó évad

egyszerre csak szét fogja őket választani. El fognak válni csendben és illedelmesen, ő elveszti majd az ő *szegény kis barátnőjét*, mielőtt még megtalálta volna.

— Elmegy! És — én?

— Maga? Szépen megvárja majd, míg a barátnője visszajön...

— Mikor jön vissza?

— Két hétig kell fenn maradnom, aztán visszajövök majd. Itt maradok karácsonyig. Aztán vissza megyek Bécsbe és ha még akkor is ragaszkodik egy kissé hozzám, maga is feljön Bécsbe.

Szabolcs megkönnyebbülten lélegzett föl. Még nem ütött a végleges elválás órája; Leticia még szereti.

— Ugy-e, nélkülözni fog egy kissé? kérdezte Leticia, mikor együtt kihajtottak a pályaudvarra.

— Jobb erről nem beszélni, Leticia, mert bolondot találnék mondani...

— Én azonban azt akarom, hogy okos legyen. Bolondot ne tegyen és ne is mondjon.

— Mit tegyek, hogy okosnak tartson?

— A kétheti szabadságot, a mit adok, használja föl arra, hogy meglátogatja azokat, a kik talán már régóta várják a látogatását...

A feleségét értette. Láthatólag nem volt féltékeny. Hanem aztán megszeppent egy kissé, mikor észrevette, hogy Szabolcs sötét arccal rágja az ajkát.

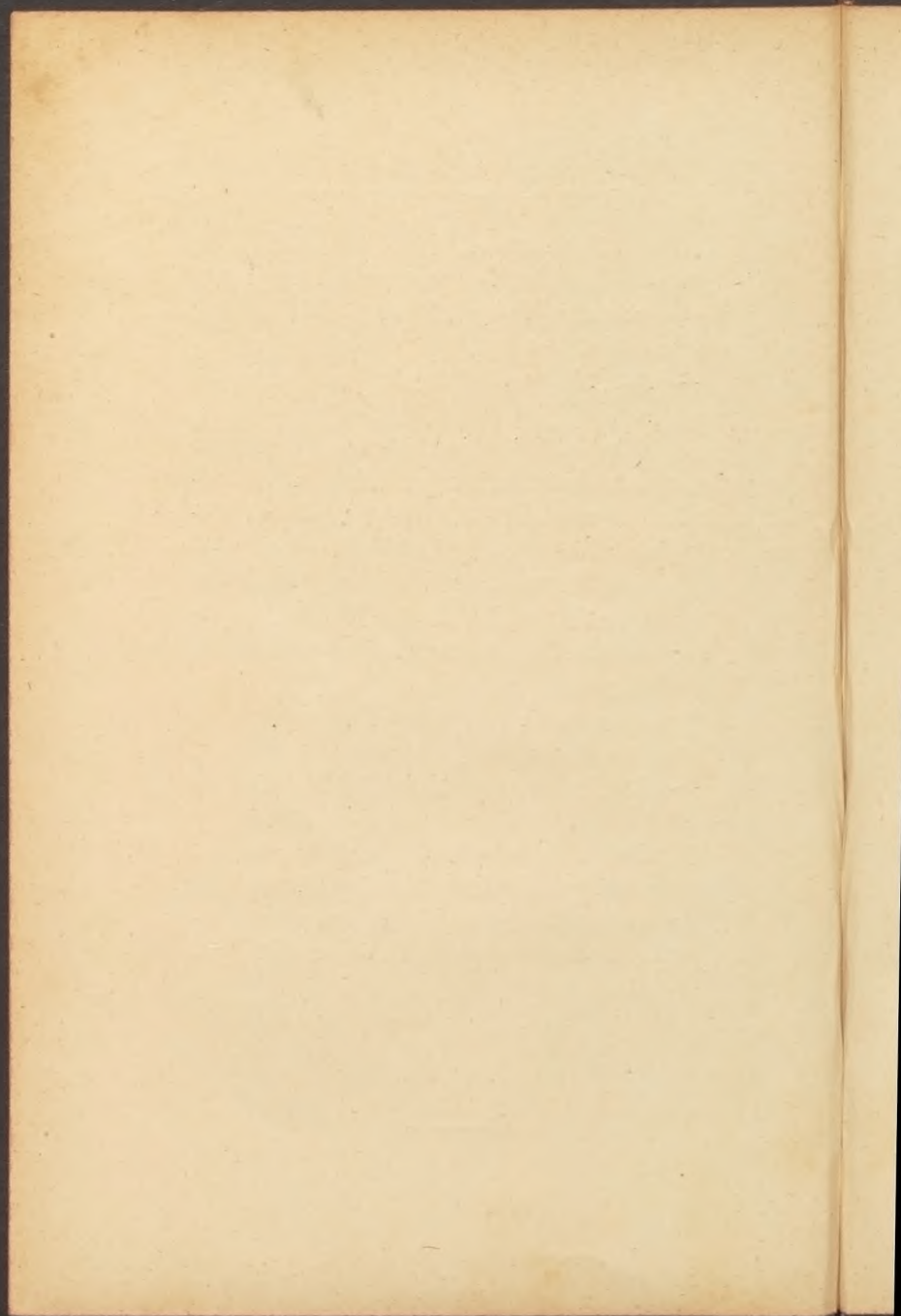
— Azt hiszem tapintatos volna, ha megtenné . . .

Szabolcs odakünn besegítette a vasuti kocsiába, gondosan betakarta a lábát és utasításokat adott a vasutasoknak és a hercegné cselédségének. Tudta, hogy Leticia, ha csak rajta áll, útközben holtra megfázik vagy éhen hal, a kocsiját pedig a legközelebbi stáción ve'e együtt beletolhatják a szertárba. A hercegnét, a kinek figyelmét soha sem kerülték el az ilyen apró szolgálatok, láthatólag meghatotta Szabolcs gondossága.

— Sok gondot okozok önnek, szegény barátom!

Mielőtt a vonat elindult, egy kis virágot vett ki, a melyet titokban magával hozott az uti karmantyújában; a virágot lopva megérintette az ajkával és odaadta Szabolcsnak.

— Isten önnel!

IX.

Egyszerre megint ősz lett Szabolcsfalván. Nyirkos, szürke, kedvetlen ősz. Szabolcs az első magános estéjét azzal töltötte, hogy gondolkozott — a mit már jó régóta nem tett — reggel pedig hirtelen elhatározta, hogy megfogadja a hercegné tanácsát és meglátogatja azokat, a kik állítólag már régóta várták. Ha utazik, gyorsabban is telik az idő.

Pénteken Budapesten termett és meglátogatta az anyósát.

— Pakkoljon, mama, holnap elviszem Abbaziába.

Az asszonyság annyit sopánkodott már a leánya után, hogy most nem utasíthatta vissza a veje ajánlatát, — pedig nem szívesen ment vele. Már nagyon megszokta pesti magányát, a hol kedve szerint sírhatott, kávéházhatott és tereferélhetett a cselédjeivel. Utólag

azonban megörült az utazásnak, mert Szabolcs, a kivel ezúttal volt elsőízben hosszabb ideig négyszem közt, figyelmes gavallérnak mutatkozott. Oly tisztességtudóan bánt és oly okosan beszélgetett vele, hogy Forgácsné újból beleszeretett a vejébe, a kinek aztán jó ideig megint lelkes védője maradt a családban.

Rettenetes hófúvás közepett mentek át a Karszton, mire pedig a Monte-Maggiore talpához értek, metsző hideg bóra hajlítgatta a park pálmáit; az öreg Forgács meg a leánya dideregve ültek a lakásuk ablakában és szomorúan nézték a *kék* Adriát, a mely egy hét óta már szürke volt és dühös tajtékot túrt.

— Ez nem magának való időjárás, mondta Szabolcs, miközben homlokon csókolta a feleségét.

— Nem is kell már itt maradnom, — vélekedett az asszony. — Nincs nekem már semmi bajom.

— Ne hallgass reá, — szólt közbe az öreg úr. — Tegnap is köhögött. Volt itt egy bécsi professzor, ő azt mondta, hogy jó volna ha Malvin a Rivierára menne...

— Csak annyit mondott: nem ártana, ha

odamennék . . . De én már egészséges vagyok és nem bánám, ha haza mehetnék.

Szabolcs kellemetlen meglepetéssel nézett a feleségére.

— Arról szó sem lehet! El fogom vinni a Rivierára és tavaszig ott fog maradni. Holnapután utazunk!

Az öreg úrnak fölötte tetszett a veje érelyes föllépése. Mikor azonban a Szabolcs pillantása összetalálkozott az asszonyéval, úgy látta, hogy Malvin komolyan és kutatva néz reá. Világos, hogy nem bízik az őszinteségében.

Mikor aztán visszavonult a kis szobába, a hol ágyat vetettek neki, Malvin egy pillanatra rányitotta az ajtót. Gyertyát tartott a kezében, a hosszú, sötét haja már fel volt bontva. A férje meglepett és kérdő pillantása zavarba hozta.

— Az utazásról akarok magával beszélni . . . Én már egészséges vagyok . . . És ha akarja, hazamehetek, Budapestre vagy Szabolcsfalvára..

Szabolcs nem válaszolt mindjárt és az asszony szükségesnek látta, hogy magyarázat-képpen hozzátegye:

— Azt hiszem, a Rivierán nagyon drága élet . . .

Most már bizonyos, hogy ő sem őszinte; Forgács leányának különben nem érénye a ta-

karékosság. Nem akar a Rivierára menni, de elhallgatja vonakodásának valódi okát. Nincs kizárva, hogy hallott valamit Leticia hercegnőről, — Szabolcs úgy tudta, hogy az ispánnéval gyakran irat magának . . . És meglehet, hogy fölébredt benne az asszonyi hiúság. Mert féltékenységről csak nem lehet szó? Mindenesetre tanácsosabb, ha nem kutatja a vonakodásának okát, hanem kurtán véget vet a beszélgetésüknek.

— A takarékoság szép erény, kedvesem, de nem akkor, ha az ember egészsége forog kockán.

Magában véve nagyon közömbös mondas, de fölényes, hűvös és határozott hangon mondta, a *kedvesem*-et pedig azzal a csepp kicsinyléssel hangsúlyozta, a melyről tudta, hogy soha sem téveszti el hatását Malvinra. Ez a hang mindig a fejébe kergeti forró vérét, fölkaparja, a mi dölyf és indulatosság van benne. (Jól ösmerte Malvint, a ki a mézes heteik idejében nem volt olyan *zárkózott kagyló*, mint például a hercegné.)

Az asszony azonban ezúttal meglepően békétűrőnek mutatta magát.

— Maga velünk marad? — kérdezte szelid, szinte alázatos hangon.

— Magam viszem oda.

— De velem marad?

A barna szeme félénken, szinte alázatosan kérve függött Szabolcsan.

— A mennyire a dolgom engedi . . . Négy-öt napig mindenesetre . . .

— Jó éjszakát!

Hirtelen betette az ajtót és eltűnt.

Harmadnapra a család útra kelt Génua felé. Az asszonyok féltek a háborgó tengertől és azért vasuton utaztak, Trieszten és Milánón keresztül. Génuból aztán Mentoneba mentek, a hol szállást vettek az angol fogadó napos oldalán.

Útközben Szabolcs azt a fölfedezést tette, hogy a felesége magaviselete valami különös változáson megy át. Azelőtt gőgös, ideges és ellenségeskedésre hajló volt, most mindinkább szelídnek és türelmesnek mutatta magát. Ezt a változást nagy belső küzdelmek előzhették meg, mert Malvin, mintha csak egy erős titkos elhatározás vezérelné, következetesen játszott tovább új szerepét, még akkor is, mikor észrevette, hogy nem számíthat a férje elismerésére. Nem lehetett többet összetűzni vele és még ellentmondást sem igen lehetett hallani a szájából. Annnyira ugyan nem ment, hogy nyíltan

szóba hozza a régebbi félreértéseket, a melyek megzavarták a házasságukat, de a magaviselete arra vallott, hogy szeretne mindent elfeleltetni az urával. Mentoneban már el sem akarta többet eresztetni Szabolcs karját és az alázatos hallgatása meg pillantásának néma ékesszólása egy békítő jó szóért látszott esedezni.

Ez a *martir-póz* — Szabolcs így nevezte magában Malvin legújabb viselkedését — sehogyan sem tetszett a férjnek. Biztosra vette, hogy e magaviselet mögött valami újkeletű, szeszélyes rögeszme lappang . . . Malvin tényleg hallhatott valamit a hercegnéről és fölébredt asszonyi hűsága most arra készítette,* hogy minden áron visszahódítsa urát, a ki pedig neki sem kellett, a míg másé nem volt.

Csak akkor változott meg újból, mikor Szabolcs egy heti együttlét után kerekén kijelentette, hogy másnap visszautazik Magyarországra. Vissza kell utaznia. . . .

Éppen estebédnél voltak és az asszony némán tette le villáját, miközben egy komor pillantást vetett az urára.

— Igazán elmegy?

— Holnap utazom. Dolgom van otthon.

Az asszony tudhatta, hogy nem beszél

igazat, — mi dolga lehetne egy gazdának télvíz idején?

Fülig elpirult. Nem a harag kergette arcába a vért, hanem a szégyen; ujabban, a mióta formálisan kacérkodni kezdett az urával, bízott magában, hogy mégis itt tudja tartani és most pirulva érezte, hogy a megalázkodása hiábavaló volt.

Az est folyamán nem kacérkodott többet Szabolcscsal, hanem feltűnően sokat emlegette Bakót. Egy pár olyan jelzővel illette, a mely még a blazirt és elkényeztetett grófnak is, ha ugyan hallhatta volna, hízelgett volna és megjegyzéseiből kitudódott, hogy a gróf két hét óta Nizzában van és hogy már elválásuk alkalmával is számított arra, hogy a Rivierán viszont fogják egymást látni.

Féltékenynyé akarta tenni az urát, vagy rá akart ijeszteni. Szabolcs csendes mosolylyal konstataulta magában, hogy a felesége bizonyos dolgokban még nagyon naiv. És önkéntelenül is összehasonlította ezt a két asszonyt, a ravaszkodásával közönséges feleségét az egyszerűségében fölséges hercegnével és bizonyos, hogy az összehasonlításnak igen szánalmas eredménye lett a szegény Malvinra nézve.

Egy órával Szabolcs elindulása előtt Malvin újból szóba hozta Bakót.

— Kérem, táviratozzon a grófnak Nizzába, hogy itt vagyunk . . . Megkért, hogy értesítsem megérkezésemről . . .

— Szívesen, mondta Szabolcs. — De miért nem bízsa meg ezzel az édesatyját?

— Azt hiszem, ő nem tenné meg, mondta Malvin száraz hangon.

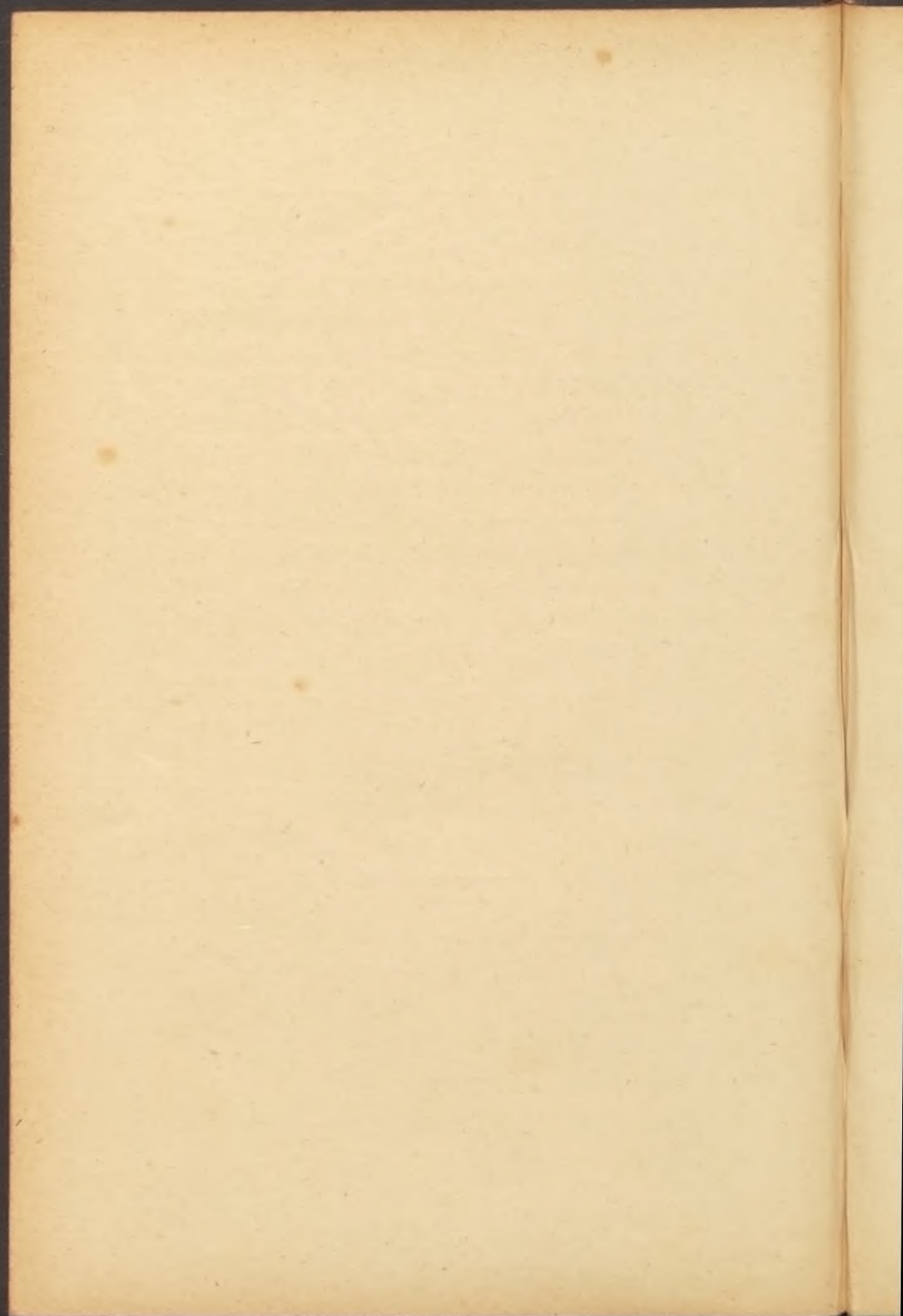
— És miért ne tenné meg?

— Ha érdekli, hát kérdezze meg tőle.

Szabolcs nem válaszolt erre a kihívásra és szónélkül föladta a Bakónak szóló táviratot. Nem is kérdezett az öreg Forgácstól semmit; az egész dolog egy csöppet sem érdekelte. Nem mintha megbízott volna Bakó barátságában. Ösmerte a grófot és tudta, hogy annak szakasztott olyan cinikus életelvei vannak, akár ő neki magának, — de egyelőre még arra sem méltatta a feleségét, hogy komolyabban foglalkozzék a sorsával.

Minden gondolata és érzése dühös türelmetlenséggel vonzotta a másikhoz, az ő szöke, fölséges Leticiájához. És miközben világos éjszakán álmatlanul feküdt a hálókocsiban, mely akkor éppen a behavazott Szemeringen keresztül vágatott Bécs felé: amolyan hóbertosan

merész gondolatok jártak a fejében, a minők elalvás előtt tüzelni szokták a józan ember fantáziáját is. Miért ne lehetne Leticia egészen az övé, a világ előtt is? A hercegnő szerette és ragaszkodott hozzá . . . Talán nem üres szóbeszéd a szerelem, a mely csodákat képes művelni és bizonyára nem Leticia volna az első vérbeli princessz, a ki a szerelmének feláldozza a rangját . . . Mi kell ahoz, hogy az ember föltétlen hatalmat nyerjen egy asszonyi szív fölött? Semmi, csak meg kell találni azt a bizonyos arkimédesi pontot és az ember kiforgathatja önmagából . . . Az a pont a szerelem.

X.

Bécsnek került, mert tudta, hogy a hercegné ma még ott van. Azzal mentegette önmagát, hogy egy pár bevásárlást kell tennie az osztrák fővárosban. Leticia hercegnét meg sem fogja látogatni . . . Hanem azért, alig egy órával a megérkezése után, már ott volt a Stubenringen és megszólította a Borovszki-palota portását.

— A hercegné Bécsben van?

— Mostanig itt volt, de tíz perccel ezelőtt kihajtatott a pályaudvarra. Vissza megy Magyarországba . . .

Szabolcs az óráját nézte, aztán sietve beszállt a kocsijába. Még elérhet a vonathoz!

Tényleg jókor érkezett, öt perccel a vonat indulása előtt. A pályaudvar előtt ott találta Leticia hercegné kocsiját, a perronon pedig ott állott a borotvált arcú hercegi udvar-

mester, kalappal a kezében és szokott komor apatiájával figyelve egyik kocsi ajtajára. A kocsi ajtajában Szabolcs megpillantotta Leticiát is, a ki éppen mosolyogva beszélgetett egy vadászruhás, hosszú, fiatal úrral. Szabolcs egy pillanatra megállott a kocsi előtt és megemelte a kalapját. A pillantásuk most összetalálkozott és Leticia hercegné nyugodt mosolylyal viszonzta köszöntését.

— Jó napot!

És mivel Szabolcs kérdő pillantással állott meg előtte, meg is szólította.

— Ön is hazautazik, Szabolcs szomszéd?

Látható érdeklődéssel kérdezte — megérzett a hangján, hogy ki akarja tüntetni Szabolcs szomszédját.

A vadász sarkon fordult és Szabolcs a sugár növésű, beszédes szemű fiatal úrban megismerte Sándor királyi herceget, a -kivel több ízben is találkozott már Bakó vadászatain. A fenségnek kitűnő memoriája volt és visszaemlékezett Szabolcs arcára, ha nem is a nevére.

— Én is ösmerem ezt az urat. Ön az a kitűnő pisztolylovó, nemde? A Bakó gróf vadászata alkalmával nagyon meglepett ügyességével . . . Emlékszik, a kertben? Sokat gyakorolja még a pisztolylovést?

Szabolcs azt mondta, hogy sokat.

— Jól is teszi. Kár volna, ha elhanyagolná. A pisztolylövés nagyon szép sport . . .

Kezet fogott Szabolccsal és mosolyogva bölintott a fejével. Ez azt jelentette, hogy Szabolcs most elmehet. El is ment, helyet keresve magának a szomszédos szakaszban. A királyi herceg Pozsonyig utazott a szép asszonynyal; ott kiszállott. Szabolcs azalatt magában volt a gondolataival. Fantasztikus tervei, a melyeket az elmúlt éjjel kovácsolt Laibach és Mürzschlag között, most hirtelen szétfoslottak a józan reggeli fényben és ha visszagondolt rájuk, kissé éretleneknek találta azokat. Eleget fordult meg életében a legfelsőbbek társaságában és ösmerte nézeteiket. Megesett már az is, hogy egy hercegné beleszeretett a lovászába — a lovászt aztán előléptették lovászmesterré, de azért megmaradt cselédnek, valamint a hercegné is megmaradt hercegnének. Most tisztára látta, hogy a mi közte és Leticia között történt, az nem volt egyéb egy ilyen tiszteségesebb kiadású lovászregénynél. Egy idillikus kaland, a melynek a szép hercegné átengedte magát, időtöltés céljából, a melyért azonban bizonyára egy atómját sem áldozná föl szociális kötelességeinek.

A királyi herceg Pozsonynál már kiszállott, Szabolcs azonban csak az eleméri stáción látta viszont Leticiát. A hercegné arról panaszkodott, hogy az úton megfájdult a feje, a vizontlást azonban csak akkor említette, mikor Szabolcs fölsegítette a kocsijába.

— Ma nem jól érzem magamat ... Holnap talán vizontlátom?

Valami történt, mondta magában Szabolcs. Elfordult tőlem és idegen lett hozzám ... Vagy talán csak annyi történt, hogy megint tele-szívta magát udvari levegővel és most fölülkerekedett benne a hercegné?

A délután folyamán nagy türelmetlenség vett erőt Szabolcsra és estig már sikerült magával elhitetnie, hogy a hercegné várja őt. Most már önmagát okolta azért, hogy a vizontlástuk oly hidegen folyt le. Leticia mindig tartózkodó volt, de hidegnek vagy gőgösnek csak azok mondhatták, a kik nem értették meg.

Alkonyatkor átkocsizott a Borovszki-kastélyba és itt a cselédektől azt a fölvilágosítást nyerte, hogy a hercegné ma nem fogad senkit. Dühös megszegyenüléssel hajtattott haza. Másnap nem ment át a kastélyba és hogy képes volt ennyi lemondásra, azt nem a lelki erejének, hanem a megsértett hiuságának köszön-

hette. Harmadnapra éppen azon tanakodott, hogy mittevő legyen, mikor kocsirobogás hallatszott a veranda előtt: Leticia hercegné maga jött el hozzá.

Szabolcs alig hitt a fülének, mikor az ispánja azt jelentette neki, hogy a hercegné a szalonban várja. Tényleg ott ült egy puffon, Szabolcs agarát simogatva.

— Édes barátom, ön nem jön már hozzám? Önnek terhes már az én barátságom, pedig én csak az ön kedvéért utaztam le ide...

A hangja inkább alázatosan csengett, mint duzzogva. Alázatos odaadásában bájosabb volt, mint valaha. Ez megint nem a hercegné volt, hanem a Szabolcs szőke Leticiája, *szegény kis barátnője*, a ki szelid mosolylyal tűrte, hogy végig csókolják a kezét, a kis ujjá hegyétől a könyökéig.

— Most velem fog jönni, mondta. — Elviszem kocsikázni, aztán nálam ebédel.

Ezzel meg volt a kibékülés és egyikük sem hozta többet szóba a történeteket. Aztán megint öt nap mult el, december elején öt verőfényes tavaszi nap.

Egy este történt, hogy együtt ültek a Borovszki-kastély teázójában. A hercegné könyvet tartott a kezében és dallamos hangján

francia verseket olvasott Szabolcsnak, az pedig félíg lehunytt pillái alól nézte az asszonyt. Leticia később észrevehette, hogy a barátja csak fél füllel hallgatja, mert odalépett hozzá, a széke karjára támaszkodott és szokása szerint hosszan és némán a szemébe nézett. És tiszta és nyugodt pillantása olyan hatással volt Szabolcsra, hogy a vér egyszerre a fejébe szökött, a vasgyűrű kezével pedig megragadta az asszonyt és szenvedélyes erőszakkal magához ölelte. A hercegné meghökkenve nézett rá.

— Bántja valami, barátom?

— Leticia, mondta Szabolcs fojtott hangon — tudja, hogy isteni élvezet volna nekem, ha magát most megfojthatnám?

Erős ujjai, a melyek körülfogták az asszony nyakát, tényleg meg-megrándultak, mintha csak nehezen állnák meg a kísértést . . . Ölni szerettek volna, tépni és marcangolni, mint az oroszlán karmai. Vérben vagy tűzben fürödni, erőszakoskodni és megsemmisülni.

— Ráúnt már a barátnőjére és meg szeretne tőle szabadulni? kérdezte a hercegné, a kin azonban meglátszott, hogy komolyan megszeppent.

Szabolcs eltaszította magától az asszonyt, majd felszökött a helyéről és az ablakhoz

lépett. A feje lángolt, a szeme szikrázott. A néma keserűség, a mi összehalmozódott a szívében, most erőszakos szavakban tört ki belőle.

— Ne tréfáljon Leticia, mert én talán bele fogok pusztulni ebbe a tréfába . . .

— De mi bántja, édes barátom?

— Maga nem szeret, Leticia.

A hercegné meglepetten, kissé szánakozva nézte végig.

— Ön nem igazságos, barátom. Hetek óta egyebet sem teszek, minthogy az ellenkezőjét bizonyítom . . .

Szabolcs dühösen rázta meg a fejét.

— Nem, Leticia! Ha *ezt* szerelemnek nevezi, akkor kettőnk közül az egyik nem tudja, mi a szerelem . . . Én nem értem magát és kétségbe ejt, hogy maga nem akar megérteni . . . A karjaim közt tartok egy idegen nőt, a kinek csak a nevét ösmerem, de a lelkét nem. A magaménak nevezem, pedig semmi sem az enyém, csak a csókja . . . Én nem ösmerem magát, Leticia. Kicsoda maga? Micsoda? Virág, márvány, vagy asszony? Ha asszony és engem szeret, akkor jogom van a lelkéhez is. Ösmerni akarom, látni, hogy milyen a lelke, az *én* lelkem: fehér vagy fekete? Nekem mindegy, akármilyen: bűnös vagy szent, én

imádani tudnám mindenképpen . . . Összeforrvá magával tudnék jó és rossz lenni: gyilkolni, imádkozni vagy elkárhozni . . . De ne hagyjon magamra, ilyen rettenetes magányban!

A hercegné néma ijedtséggel hallgatta Szabolcsot, aztán kezébe hajtotta a homlokát a szemében pedig köny csillogott. Ez a köny-csepp oly hatással volt Szabolcsra, hogy térdre vetette magát és a karos székével együtt átölelte az asszonyt.

— Lássa, mondta halk, remegő hangon, — maga tud sírni! Mondjon egy szót, csak egy szót, Leticia, és én meg fogom érteni . . . Nem fogom többet gyötörni, szeretni fogom olyan lángoló szeretettel, a melynek az eddigi szerelmem csak hajnali pirkadása volt . . .

A hercegné hűvös kezével végigsimított Szabolcs homlokán, aztán fölkelte székéről és megtörülte a szemét. A síró nők puha hangján mondá:

— Eddig minden oly szép volt, édes barátom, de ma nagy fájdalmat okozott nekem. Nem neheztelek azért, mert tudom, hogy nem tehet arról, hogy ennyire ideges. Kérem azonban, bocsásson meg, ha most visszavonulok . . .

Búsan bólintott a fejével és eltűnt az ajtóban. Mikor magára maradt Szabolcs, már meg-

bánta erőszakos föllépését. Nem, Leticia nem eléggé kemény kavics arra, hogy szikrát adjon az ütésre!

Másnap azzal a szándékkal ment a hercegnéhez, hogy megengeszteli és megnyugtatta. Azonban szóba sem hozta még a tegnapi est eseményeit, mikor Leticia megdöbbenett azzal a váratlan kijelentésével, hogy visszautazik Bécsbe. Már csomagoltat is . . . Holnap útra kel.

— Azt mondta, hogy karácsonykor megy csak?

A hercegné megborzadt a gondolattól, hogy karácsonyig a kastélyban maradjon.

— Akartam, de nem lehet. Nem tudtam, hogy a tél itt annyira barátságtalan. Megölne az örökös szél . . .

Egy szomorú pillantást vetett az ablakra: odakünn most is zizegett a szél, az alattomos, szakadatlan éjszaki szél, melynek fagyos lehellete beérzett a kastély rosszul záró ablakain keresztül. A régi kandallók alig tudták már fölmelegíteni a nagy, üres szobákat . . . Leticia fázott, még a lelke is didergett. A bécsi palotájára gondolt, légfűtéses termeire, jól elzárt és a villamos fénytől ragyogó folyosóira és egyszerre oly honvágyat érzett Bécs után, mint a vándorútról lekéssett fecske a pálmás partok után.

Itt ült a néma, megfagyott pusztán és közel volt a síráshoz, miközben keringő akkordoktól hangos, enyhe, édes városára gondolt. Vajjon el fog-e még oda érkezni? Alig tudta már elhinni.

Szabolcs kiolvasta az asszony szeméből elhatározásának makacs voltát és egyetlen ellenvetést sem engedett meg magának. Leticia ott ült vele szemben, a kandalló mellett, bundával a vállán és meglátszott rajta, hogy a lelke már Bécsben van. Oly kínzó türelmetlenség vett erőt rajta, mintha vasuti váróteremben volna.

A hercegné másnap elutazott. Mikor beszállt a vasuti kocsiba, boldog megindultságában majdnem sírva fakadt. Aztán eszébe juthatott, hogy valami elégtétellel tartozik Szabolcsnak, mert egyszerre nagyon nyájas lett hozzá:

— Hiszen fogom még látni, nemde? Nem fog egészen megfélekezni szegény barátnőjéről? Nem kerül el, ha Bécsbe jön?

Szabolcsot nem tévesztette meg szánakozó udvariasságával; ő azzal a biztos tudattal ment vissza a vasuttól, hogy Leticia mindörökké elveszett az ő számára. Volt és nincs; eltűnt és szürke, hideg üresség maradt a helyén.

Egypár napig igazán úgy élt magányában, mintha narkózisban volna. A lelke elmerült

valami végtelen köd-oceánban; minden egyforma, szétfolyó és színtelen volt körülötte; sehol egy biztos pont, a melyen megpihenhetett volna. Nincs se idő, se tér. Nincs semmi, csak az egyhangu, örökös szomorúság érzete van meg benne. Ösztönszerű és kétségbeesett erővel küzd ez érzés ellen, bár maga sem tudja, hogy miért. Talán jobb volna, ha átengedné magát neki, beleolvadna és megsemmisülne.

Tulajdonképpen nagyon szerette azt az asszonyt.

Egy hét is elmúlt már, mikor Szabolcs egy nap azon vette észre magát, hogy megint a Borovszki-kastély felé kocsizott. A park oly pusztá volt és néma, mint egy temető, közepén pedig sötéten állott a nagy ház, mint egy óriás kriptá. Szabolcsnak egyszerre az a különös, babonás érzése támadt, hogy Leticia nem is utazott el, hanem meghalt és most ott pihen magas ravatalon a kastély falai mögött.

A következő pillanatban már elhatározta, hogy Bécsbe fog utazni. Látnia kell a hercegnét. Habár csak a távolból is, de látni akarja megint viruló szépségét, a melynek bűvös emléke még minden érzékében élt és a melyre mégis úgy gondolt vissza, mint egy álmképre.

És elhatározta azt is, hogy meg fogja vál-

toztatni magaviseletét Leticiával szemben. Igénytelen, szerény és *kényelmes* barátja lesz. Nem fogja többet nyugtalanítani követelő föllépésével. A mit érez, azt magába fogja zárni, az asszonynyal szemben pedig olyan lesz, a milyennek az akarja.

XI.

Bécsben félelem fogta el Szabolcsot, hogy Leticia nem akarja majd elfogadni. Félelme alaptalannak bizonyult. Mikor beadta névjegyét a Stubenringen, azonnal bevezették a hercegné lakosztályaiba.

Leticia egy fehértapétás kis rokokó-szalonban fogadta. Nem volt magában, egy junói termetű, beszédes mosolyu szép nő volt vele. Látásból őt is ösmerte Szabolcs: Gall-Ervin grófnő volt, egy emancipált női különc, a ki ámbár milliói voltak és szép volt, leány maradt, hogy kedve szerint élhessen. Sokat beszéltek jótékonyágáról és hóbortos ötleteiről. A harminc esztendőös leányt, a ki egyébként viruló fiatal asszony benyomását tette, mindenki szerette és a legelzárkózottabb házakban is szívesen fogadták.

— Jó napot, édes Szabolcs szomszéd! Szép, hogy nem feledkezett meg rólam!

A hercegné mosolyogva nyújtott kezét Szabolcsnak, aztán helyet ajánlott neki. A barát-nője pedig folytatta elbeszélését, a mit az imént abba hagyott. Franciául beszélt, a párisi boulevardok jargonján. Idegen emberek jelenlétében legszívesebben franciául beszélt, mert ha németül szólt, mindig rájárt a nyelve a lerchenfeldi mosónők dialektusára.

A hercegné aztán egypár kérdést intézett Szabolcshoz, valamennyi Szabolcsfalvára vonatkozott. Kijárnak-e a szarvasok a mezőkre? Befagyott-e már a folyóvizük? Aztán a barát-nőjéhez fordulva, mondta: Tudod, Szabolcs a szomszédunk, — az ősszel gyakran vadásztunk együtt . . .

Határozottan hangsúlyozta a szomszéd-ságukat és Szabolcs megérthette ebből, hogy ez a véletlen szomszédság az ő ismeretségüknek egyedüli jogcíme.

Előbb ment el, mint a grófnő és a házi-asszony búcsuszavai épp oly udvariasak és semmitmondók voltak, mint azok, a melyekkel fogadta.

Egypár napot töltött Bécsben; ideje java-résztét kártyázva töltötte egyik klubban, a hol magyar urak is sűrűn megfordultak. Leticiával egyszer sem hozta össze a véletlen. Gall-Ervin

grófnőt azonban több ízben is látta a színházban és az utcán és a szép emancipált megtisztelte azzal, hogy visszaemlékezett reá, sőt határozottan kacérkodott is vele. Neki különben — mint mondták — gyöngéje volt a magyar urak iránt.

Az ötödik napon Szabolcs megint elment Leticia hercegnéhez. Tudta, hogy nincs fogadó napja és valami halvány reménység élt benne, hogy ezúttal négy szemközt fog beszélni a barátnőjével. A portás azonban azt mondta neki, hogy a hercegné gyöngélikedik és nem fogad senkit. Mialatt még a kapu alatt állott, elegáns számozatlan bérkocsi állott meg a ház előtt és egy karcsu fiatal úr lépett be. A portás lerántotta tányéros sapkáját és szó nélkül kinyitotta a lépcsőházba vezető nagy üvegajtó szárnyát, a fiatal úr pedig ruganyos léptekkel fölsietett a szőnyeges lépcsőn.

— Itthon van a herceg? kérdezte Szabolcs a portástól.

— Csak holnap érkezik vissza Olaszországból...

Így tehát Sándor herceg — mert ő volt a kocsin érkezett fiatal úr — csak Leticiahoz mehetett... A *szomszédja* számára beteg volt a hercegné, de a fenséges úr számára nem.

Szabolcs gyalog ment végig a néptelen körúton, előbbi kalandjáról elmélkedvén.

Most már tisztában volt Leticia megváltozott magaviseletével! A hercegné nem ijedt meg tőle — miként eddig gondolta — nem is duzzogott, hanem egyszerűen ráunt. Falusi magányának unalmában egy vadászkalandba bocsátkozott, most pedig jóllakott már a falujával és a vadászati évad végén nem kellett neki már a vadász sem. Egy újabb szerelmi intrika érdekli mostanában és valószínű, hogy gyakorlott ujjaival már sok ilyen intrikát szőtt és fejtett szét. És Szabolcs most megtalálta a *talányos* asszony szívének kulcsát is, melyet annyi ideig keresett hiábavaló fáradozással. A titok megoldása nevetségesen egyszerű: nincs titok, ilyen csak a Szabolcs túlhevített fantáziájában exisztált . . . Semmi titokzatos nincs az asszony jellemében, egyszerűen nincs is jelleme. Azért nem tudott soha belemélyedni a lelkébe, mert annak nincs semmiféle mélysége. Sekély és homokos, mint az árokvíz, a melyet nem tud fölkavarni a tengereket korbácsoló vihar. Miközben Szabolcs most újból végiggondolta szerelmi regényének egyes epizódjait, arcpirító szégyenérzet vett erőt rajta, mert világos lett előtte, hogy egy szálnalmas misztifikáció áldo-

zata lett. Ha polgarasszony lett volna a kedvese, akkor ő, a nőismerő, két nap alatt tisztában lett volna vele és harmadik nap alkalmasint már rá is únt volna. A mi vonzotta és elszédítette, az tisztára a hercegné társadalmi állásának exotikus ragyogása volt. Ha *ezt* lefejti róla, akkor alig marad egyéb, csak egy havasbőrű kis állat, a mely cinikusan követi önző ösztönét. Nagy keserűségében visszaemkezett a közösen eltöltött órákra és most utólag száz bizonyítékot talált, mely nézetét támogatta. Leticia nem is volt elmés asszony, csak triviális módon eszes; nem volt művelt sem, csak jómodoru; a csudálatos tisztasága nem naivság, hanem cinizmus volt; az ingerlő nyugalma pedig annyit bizonyított csak, hogy képtelen minden igaz szenvedélyre. Egy koronás grizett volt, semmi egyéb . . .

Szabolcs most már tisztában volt azzal is, hogy mit érez iránta a hercegné: semmit, csak egy kis félelmet, hogy a volt kedvese valami alkalmatlanságot talál neki szerezni. És mikor ezzel tisztában volt, már tudta azt is, hogy a jövőre nézve mi a kötelessége Leticiával szemben: gondosan kerülnie kell a hercegné társaságát. A *kalózezer*, a ki nem régiben még nagy hódításokról álmodozott, mindenét elvesz-

tette, de a nagy hajótörésből meg akarta menteni legalább azt, a mit ő a becsületének nevezett s a mi alapjában véve csak a hiúsága volt.

Míg Bécsben időzött, csak egyszer látta még Leticiát. A színházban. A hercegné páholyában ült, fehér alakja a homályos piros keireiben igézőbb volt, mint valaha. Mozdulatlanul ült, remek födetlen vállát kissé fölvonva és csak a fejét mozgatva lassu gráciával, miközben hajékének gyémántjai a szivárvány minden színében sziporkáztak. Ajkán állandóan ott fénylett a verőfényes, szelíd mosoly, az a bizonyos princesz-mosoly . . . Az ura apatikus arccal ült mellette, később pedig Sándor herceg intelligens szőke feje is fölbukkant a páholy homályából. Leticia ezúttal megint tetőtől talpig hercegné volt és Szabolcs, a ki hosszan elnézte, el se tudta többet képzelni, hogy ez az asszony valaha az övé volt.

A szeme megnyílt; fölismerte volt kedvesének kicsinyes jellemét, megvetéssel fordult el tőle és — mégis szerette. Sokkal tovább szívta magába az édes mérget, minthogy egyhamar megtisztulhatott volna a vére. Mikor már azt hitte, hogy semmi köze többé az asszonyhoz, váratlanul rátámadt megint a lázas vágy és nem segített rajta az sem, hogy butának ta-

lálta a saját gyöngeségét. Ilyenkor fantasztikus tervek és lehetetlen ötletek fordultak meg a fejében és voltak kétségbeesett pillanatai, mikor önmaga előtt megalázkodva akarta visszakoldulni a hűtelen asszony szerelmét. És átvillámlott agyán az öngyilkosság gondolata is. A férfiass hiusága azonban — a férfi méltóságát szertelenül tisztelő ősök ez öröksége — föllázadt a gondolat ellen: egy Szabolcs nem löheti magát föbe egy asszonyért.

Hogy megszabaduljon céltalan tépelődéseitől, erősen játszani kezdett megint a bécsi klubban, a mit legénykora óta nem tett. Most szegte meg első ízben a hallgatag megállapodást, mely erre vonatkozólag közte és az apósa közt létrejött. A szerencse hátat fordított neki és mikor makacsságával ki akarta kényszeríteni kegyét, rövid idő alatt óriás összeggel maradt veszteségben.

Balsorsa különben jó hatással volt reá: olyanféle hatással, a minővel a munka szokott lenni realisabb emberekre. Megint ott találta magát az élet küzdőterén, mely hosszabb fegyverszünet után újra próbára tette elszántságát és ellentálló képességét. A ki pénz után kénytelen futni, az elveszti fogékonyságát lelki fájdalmak iránt és miközben az ember mosdat-

lan ágensekkel és agyafurt uzsorásokkal alku-
dozik, nem ér rá Leticia hercegné elvetemült-
ségén bánkódni.

A pénzt különben hamar megtalálta. Egyik
uzsorás, a ki gyakrabban *segített* Szabolcs-
son, a míg legény volt, szívesen lépett most üzleti
összeköttetésbe a gazdag Forgács vejével.

XII.

Mentoneból újabban csak szórványosan érkeztek a hírek és mikor február vége felé Forgács azt írta a vejének, hogy most már komolyan gondolnak a hazatérésre, Szabolcs elhatározta, hogy eléjük utazik. Érdekében volt, hogy a viszony közte és a felesége közt valamennyire megjavuljon, ha más okból nem, hát csak Szabolcs nagy kártyaadósságaira való tekintettel is. Szerencsétlen téli hadjáratának költségeit az öreg Forgácsnak kellett megfizetnie, a vő pedig úgy érezte, hogy az öreg úrnak szánt keserű labdacsot a jó illem kedvéért meg kell kissé édesítenie. Önmaga előtt nem szépítgette eljárását, jól érezte helyzetének lealázó voltát, de most, mikor Leticia emlékével együtt szentimentálisabb hajlamaitól is szabadulni akart, olyanféle lelkiállapotba jutott, melyet az akasztófa humorának szokás

nevezni. Megint erős volt, elszánt és cinikus. Az élet megint sivár és reális, olyan, hogy nem érdemes komolyan venni; éppen annyit ér csak, hogy az ember leélje. Ezt is csak úgy, ha nem jár valami nagyobb kellemetlenséggel.

Mielőtt útra kelt volna, Budapesten összehatalálkozott Bakó gróffal.

— Te már itt vagy? kérdezte Szabolcs.

— Már két napja, hogy ide érkeztem.

— A Rivieráról jössz?

— Onnan. Vasárnap még együtt ebédeltem az embereiddel. Ott voltak a galamblövésnél. A feleséged pompás színben van.

Keveset beszéltek még az asszonyról, Bakó aztán a barátja kártyaveszteségére terelte a szót.

— Hallottam, hogy *lefülettek* Bécsben. Ha zavarban volnál, tudod, hogy számíthatsz reám...

— Köszönöm, egyelőre nincs rá szükségem... Majd talán később...

Bakó azelőtt is megtette már, hogy nagy hitelével segített Szabolcsot, de mindig csak olyankor, ha a barátja külön megkérte erre. A gróf egyszer sem tagadta meg tőle ezt a szivességet, de ezúttal ajánlotta föl neki először.

Forgácsék és Malvin a mentonei pályaudvaron várták Szabolcsot.

— Szép tőled, hogy eljöttél, de tulajdonképpen fölösleges, — mondta Forgács. — Holnaputánra terveztük az indulásunkat...

— Jó leszek uti marsalnak, — szólt Szabolcs. — És maga, hogy érzi magát?

Ez a kérdése Malvinnak szólt. Csak rá kellett nézni; a válasz viruló színekben volt odaírva az arcára.

Szabolcsnak föltűnt, hogy Forgácsék ezúttal nem olyan bőbeszédűek, mint annakelőtte. Eleintén azt gyanította, hogy talán az öregeknek is tudomásukra jutott a Leticia hercegné dolga, de aztán meggyőződött róla, hogy tartózkodásuknak egyéb oka van. Mikor szóba hozta Bakó nevét, Forgács meg a felesége szinte ijedten néztek össze.

— Ah igen, Bakó... Már elment. Utóbbi időben már csak keveset találkoztunk vele...

— Milyen volt a korzikai útjok? Érdekes Ajaccio?

Ezt az utat december elején a Bakó yachtján tették meg, miután előzetesen kikérték hozzá a Szabolcs beleegyezését. Forgácsné, a ki félt a tengertől, nem volt velök, csak Forgács meg Malvin voltak Bakó vendégei. Az

öreg úr azonban most nem akart az ajaccioi kirándulásról beszélni és más tárgyra terelte a szót.

Ebéd után, mikor a férfiak kávézva magukra maradtak, Forgács kimagyarázta küönös magaviseletének okát.

— Sok keserűségem volt, a mióta nem láttuk egymást: itt nagyon alávaló emberek vannak . . . Éppen olyanok, mint másutt . . . Abból, hogy Bakó mindig velünk volt, gyalázatos rágalmakat kovácsoltak . . .

(Szabolcs megkönnyezbülten sóhajtott föl: Tehát nem Leticiáról van szó!)

Az öreg úr a grófról beszélt, a kit némi föntartással dicsérni kezdett:

— Jellemes ember . . . Neki is vannak hibái, — könnyebben vesz egyet-mást, a mit a polgárember komolyan ítél meg, — de azért jellemes ember . . . Nem igaz?

Szabolcs ráhagyta, hogy Bakó jellemes ember, Forgács pedig áttért a leányára.

— Malvin fölötte áll minden gyanunak és a ki rágalmazza, megérdemli, hogy kivágják a nyelvét. Neki csak az a hibája, hogy nagyon is büszke és öntudatos . . . Ez már a modern neveléssel jár . . . Régebben az asszonyok többet adtak a világ ítéletére, ma pedig azt

hiszik, hogy megvethetik . . . Többször hoztam ezt szóba előtte és kissé haragudtam is reá... Jobb szerettem volna, ha te nem hagytál volna bennünket annyi ideig magunkra: csak a férj tudja, hogy mi szabad a feleségének és mi nem . . .

Szabolcs sietve vetett végett az apósa kétségeinek.

— Ne törődjék ostoba szóbeszéddel. Meggyőződtem róla, hogy a legkorrektebb asszony sem kerülheti el mindig a rágalmakat . . . Tény az, hogy Malvin csak nekem tartozik számadással, senki másnak! Én pedig föltétlenül megbízom Szabolcsnéban.

Jól esett neki ez a kis lovagias fölhevülés, melyet a felesége érdekében kifejtett és Forgács láthatólag nagyon megkönnyebbedett.

— Örülök, — mondta, — hogy így fogja föl a dolgot. Az egészszből azonban mégis csak az a tanulság, hogy nem jó az asszonyt magára hagyni . . .

Szabolcs, természetesen, élt a kellemetes precedenssel, hogy a maga részéről is eleve élet vegye a budapesti és szabolcsfalvai pletykának.

— Az ilyesmit bajos elkerülni . . . Magamról tudom. Mikor az őszi vadászatok ide-

jében sűrűbben érintkeztem Borovszkiékkel, még a hercegnét sem kímélték a rágalmazók . . .

Forgács meglepetten tekintett vejére, aztán megcsóválta a fejét.

— Az emberek igazán ostobák . . .

Visszagondolt arra a kevély, hideg, tiszta asszonyra és valami lojális megvetést érzett az emberek kicsinyes ostobasága iránt.

Szabolcs és Malvin között egyáltalában szóba sem kerültek ezek a dolgok. Az első napon némileg feszélyezve érezték magukat egymással szemben, de aztán csakhamar eltalálták a helyes modort. Hosszu gyakorlat folytán már bizonyos rutinra tettek szert a képmutatásban és mindenkor ragaszkodtak ama hallgatólag megállapodásukhoz, hogy az öregeknek nem szabad tudniok, hogy milyen sivár a házaspár életük. Ez nem is volt nehéz föladat és Forgácsék tiszta gyöngédség számába vették azt a hűvös udvariasságot, a melylyel a fiatalok egymás irányában tüntettek. Attól nem kellett tartani, hogy Malvin elárulja magát az édesanyja előtt. A maga módja szerint ugyan nagyon szerette a szülőjét, de jóval intelligensebb és önállóbb volt nála, közlékeny természetű pedig még leánykorában sem volt.

Szabolcs különben úgy találta, hogy ezút-

tal könnyű megférni Malvinnal. A magára hagyott fiatal asszony, a ki jellem és szív dolgában teljesen autodidakta volt és a kiforratlan lelkűek túlhajtott erejével reagált egyes külső benyomásokra, fejlődésének egy újabb stádiumába jutott, a mely átalakító befolyással volt nemcsak belső életére, de még viselkedésének külsőségeire is. Már két ízben is megesett, hogy Szabolcs hosszabb távollét után *új asszonyt* talált Malvinban, a változás azonban, a melyet most tapasztalt a nején, túltett az eddigieken. Sem türelme, sem tehetsége nem volt hozzá, hogy megkeresse e változásnak okát az asszony lelkében, szívesen elősmerte azonban, hogy Malvin most már jóval rokonszenvesebb, mint annak előtte.

Mintha egy mester keze diszkrétebb mohlhangnemre hangolta volna Malvin lelkét, a melyhez aztán hozzáalkalmazkodott az egész egyénisége. Valami kihívó karaktere volt azelőtt a szépségének épp úgy, mint a viselkedésének, — szerette a sportladytadni és extravaganciákban tetszett magának. Különös hajlamainak most már alig látszott valami csekély nyoma, éppen csak annyi, a mennyi érdekessé teheti egy jóízű asszony egyéniségét. Megint nagyon megszépült, a mióta nem látta, (Sza-

bolcs ezt ilyenformán konstatálta magában: *veszedelmesen* megszépült, —) a szépsége pedig valami puha, női karaktert vett föl. Emelte szépségét az a diszkrét ízlés, melyet régebbi hajlamával ellentétben, öltözködése közben most kifejtett. Határozottan jól ruházkodott. És a nőiességnek az a rokonszenves, meleg zománca, mely újabb jellemvonásává lett, a modorában is érvényesült. Régi harci kedvének, mely gyakran oly váratlanul a fejébe kergette a vért, most már nyoma se látszott. Semmi szeszélyes érdekesség nem volt már a kedvében, semmi él a szavában. Egészen egy nagyon disztíngvált asszony benyomását tette, a ki sokat gondolkozik, néha magában szomorkodik, de mindig türelmes és szelíd.

XIII.

Szabolcsék a tél hátralévő részét és a tavaszt Budapesten töltötték a lakásban, melyet az öreg Forgács annyi szeretettel és sok művészi izléssel rendezett be a számukra.

Mint egymáshoz idegen emberek lépték át a lakásuk küszöbét, mint két udvarias utas, a kit a véletlen összehoz a közös vendégfogadóban. És a napjaik csendben és békében teltek el.

Úgy látszott, hogy az elmúlt félesztendő nemcsak Malvinnak, de Sándornak is jó iskola volt. Miután egészséges szervezete kiheverte a *nagy hajótörés* emlékeit, olyanféle kellemes érzés vett erőt rajta, mint a bőrig ázott emberen, a ki végre meleg szobában találja magát. Egyszerre megint megkezdte becsülni a praktikus előnyöket, a melyeket a házassága nyújtott neki és szükségét kezdte érezni annak is, hogy

biztosabb alapot adjon az életének. Ez a belső szükség — valami homályos vágy, hogy általános takarítást és nagymosást rendezzen a lelkében — mindig jelentkezett nála, valahányszor nagyobb veszedelmen ment keresztül.

Első teendője az volt, hogy közeledett megint Malvinhoz. Ekkor azonban egy váratlan akadályra bukkant: utjában állott Bakó.

A gróf minden héten egyszer ellátogatott hozzájuk. Többször nem jött, de nem is mult el szombat, hogy igénybe ne vette volna rokon jogait. Velük költötte el az estebédet, ha pedig színházba mentek, elkísérte őket és a teáját is náluk itta meg. Ezen az egy estén, a mikor hiába keresték a klub kártyaszobáiban és az éjjeli mulatóhelyeken, láthatólag a családi ösztönét, mondhatnám: a tisztasági szükségletét elégítette ki. Az ösztönszerű szükség, hogy egy-egy estére a nyakába vegye a házi diszciplína szelid jármát, ott él minden agglegény szívében, leginkább azében, a ki legtöbbet él vissza úgynevezett függetlenségével . . . Szabolcs, a ki pedig nem volt sem tapasztalatlan, sem optimista ember, ilyen magyarázatot adott a gróf látogatásainak, a melyek minden szombaton ismétlődtek. Bakó meglehetősen viharos életet élt és semmiféle élvezetet

nem tagadott meg magától, de az idő beosztása tekintetében következetes volt a pedanteráig. Ha Budapesten tartózkodott, akkor minden héten egy-egy estét a politikai klubban töltött a kegyelmes urak törzsasztalánál, egyet a kedvesénél, néhányat a kártyaszobában és a szombatot Szabolcséknál.

Ha náluk volt, akkor meglátszott rajta, hogy jól érzi magát. Mint afféle szeszélyes és fegyelmezetlen idegzetű nagyúr, a ki egész életében azt tette, a mihez kedve volt, néha kétségbeejtő unalmas volt, gyakran azonban szinte sziporkázott a szeretetreméltó ötletektől. Malvinnal mindig a gyöngéd udvariasság és ama bizonyos nagybácsi-fölény hangján beszélt, a mely eleve is kizárja az udvarlás lehetőségét. Szabolcs azt a megfigyelést tette, hogy Malvin bizonyos dolgokban, főleg társas- és — toilettékérdésekben nagyon hallgat a grófra. Néha a téázó szobába hozta a ruhamintáit, a melyeket a férjének nem mutatott meg és kipakkolta a gróf előtt.

— Melyiket gondolja, Bakó?

A gróf igen óvatos formában fejezte ki a véleményét.

— Ez magának nem tetszhetik . . . Fogadni mernék, hogy azt akarja — nem?

És Malvin tényleg *azt* akarta . . . Mindig *azt* akarta!

Meglátszott Bakón, a ki különben tényleg élesszemű és disztíngvált ízlésű ember volt, hogy gyönyörűsége telik a fiatal asszony vezetésében. Szabolcs jól ösmerte a grófot, tudta, hogy igazmondó a kiméletlenségig és azért meglepetéssel vette észre, hogy milyen nagy véleménynyel van Malvin testi és szellemi tulajdonságairól. Rajtakapta önmagát, mikor azon töprenkedett, vajjon igaza van-e a grófnak? Tényleg okos asszony Malvin? Tényleg oly rokonszenves és gavalléros gondolkozású? Óh, — ő alapjában véve oly kevésbé ösmerte a feleségét!

Egy tavaszi napon történt, megint egy szombaton, mikor a gróf kis ibolyabokrétával a kezében lépett be hozzájuk. Az utcán vette egy kofától, hogy elhozhassa Malvinnak. Hogy túl ne taksálják az udvariasságát, valami ironikus megjegyzés kíséretében adta át Malvinnak. Szabolcs ekkor azt a megjegyzést tette magában, hogy ő tulajdonképpen féltékeny Bakóra. Hangsúlyozta önmaga előtt, hogy nem gyanúsítja Malvint, nem is fél Bakótól, de irigykedik reá. Látnivaló, hogy itt ő maga a *harmadik*. Azok ketten rokongondolkozású

emberek, a kik egy-egy könnyen odavetett szóval megértik és befolyásolják egymást. Talán öntudatlanul is lelki intimitásban élnek és szükségük van egymásra. Idegen és fölösleges csak *egy* van köztük: ő, a férj. És most féltékeny Bakóra, a féltékenysége — ha lehet ilyen szenvedélyre ilyen jelzőt használni — tiszta, gyanútól és félelemtől mentes.

Mikor ezt bevallotta magának, öntudatlanul már elhatározta, hogy visszahódítja Malvint. Vagy nem is hódítja vissza, mert az asszony, a ki most a Szabolcsné nevét viselte, az *új* Malvin, soha sem volt az övé. Meghódítja, a birtokába veszi. A nagy tisztelet, a melylyel Bakó láthatólag az asszony iránt viseltetett, felszöktette Malvin ázsióját a férje szemében is. A vállalkozása különben nem volt oly egyszerű. Az asszonyok bizalmatlanok a fölmelegített szenvedélyek iránt és Malvin különben is inkább a büszke, mint a gyöngé asszonyok sorába tartozott.

Szabolcs azt is tudta, hogy a gróffal nem végezhet egykönnyen. Mikor még érdekében volt, hogy szórakoztassa a feleségét, ő maga teremtetett kivételes pozíciót rokonának. Ezt a pozíciót most nem dönthette meg egy csapással. Semmit sem érne, ha valami férji brutali-

tással eltávolítaná a grófot Malvintól : a feleségét kell elhódítani Bakótól.

És forma szerint udvarolni kezdett Malvinak. A rutinált udvarló diszkréciójával, a ki óvatosságból szerény, nehogy elriaszsza hölgyét.

Malvin jó ideig gyanutlan maradt az apró figyelmességekkel szemben, a melyek végre is minden asszonynak jól esnek. Szabolcs aztán egy *taktikai hibát* követett el, — így nevezte ő maga — és ezzel jó időre megint elrontotta a dolgát. Egy este, mikor magukra voltak vacsora után, önfeledten megcsókolta Malvin kezét, a mely a teás csészét nyújtotta feléje. Az asszony nem kapta vissza a kezét, de bántó nyugalommal mérte végig az urát, inkább csudálkozva, mint haragosan.

— Az ilyennek még sincs értelme, — mormogta halkan.

E naptól kezdve megint bizalmatlan és tartózkodó lett.

Már a tavasszal történt, hogy Bakó igen nagy örömet okozott Szabolcs barátjának; hosszabb időre Párisba utazott. Búcsuzáskor azt is mondta, hogy Párisból esetleg Madridba megy. Szabolcs valami bűnös boldogságot érzett: ilyen örömet érzett hajdanában, legénykorában, mikor egy, a taktika szabályai sze-

rint megostromlott szép asszony férje, alkalmas időben útra kelt . . . Most már biztos, hogy a magára maradt asszony megtántorodik.

A mibe hiúságból és kíváncsiságból kezdett bele, azt szenvedélyes hévvel folytatta. A helyzet elég ingerlő volt. A szép asszony, a ki most már egészen megvette az esztét, ott lakott mellette, rákényszerített családi intimításban. Reggeltől estig ott látta maga mellett, hallotta finom topánjának közeledő kopogását a szobákon végig, ruhájának suhogását, éjjel pedig a szobáikat elválasztó ajtón keresztül is érezni vélte csendes lélegzetének melegét. Ebédnél voltak együtt legtöbbit és ilyenkor le sem vette róla izzó, kutató és követelő pillantását. Most mindent ingerlőnek talált rajta és kíváncsnak: természetének klasszikus érett szépségét, szűzies tartózkodását és öltözködésének minden raffinált részletét. És mivel nem elégedett meg a reggeltől estig tartó együttléttel, elvitte asszonyát mindenhová, a nyilvánosság elé, a hol az ember még inkább együtt van és jobban rászorul egyik a másikra, mint otthon. Mulatóhelyekre, színházakba, olyan helyekre, a hol zene és ének szól, a hol villamos csillárok ragyognak és a hol a harmonikus láрма és színjáték fölizgatja a fantáziát és az idegeket.

Malvin készségesen követte mindenhová, — engedelmessége a rájuk kényszerített társas hazugság következetes folytatása volt. Látszólag nyugodt egyetértésben ültek egymás mellett kocsijukban és páholyukban, de a férj nyugodt udvariassága mögött egy örökös, tüzes kérdés lappangott, az asszony engedelmessége mögött pedig egy hűvös, makacs elutasítás.

Soha sem beszéltek erről, de beleláttak egymás lelkébe és miközben mosolygó szájjal semmiségekről beszélgettek, éles szemmel ellenőrizték egymást.

A köztük folyó guerilla-háború sorsát különben egy aprólékos külsőséghez, egy szimbolumhoz kötötték. Malvin ujabban símán hátra fésülte a haját. Ez a szokatlan hajviselet valami hideg, nyugodt kifejezést adott érdekes arcának és Szabolcs tudta, hogy Bakó nagyon szereti ezt a divatot. Ő maga jobban szerette Malvin régi viseletét, mikor a haja még szélselyes fürtökben simult a homloka köré. Több ízben ezt föl is említette a felesége előtt, egyszer pedig nyíltan megkérte, hogy térjen vissza régi hajviseletéhez. Az asszony kitérően válaszolt.

— Már nagyon megszoktam a mostanit . . .
Meglátom különben . . .

És megmaradt a mostani viselet mellett.

Egy kicsinyes véletlen volt az oka, hogy a guerilla-háborúból nyílt ütközet fejlődött. Együtt voltak a színházban és egy együgyű operettet néztek végig. A fantasztikus komédia hőse a csapodár fiatal király, a ki a harmadik fölvonás végén kigyógyul csapodárságából és bűnbánóan visszatér a fiatal királyné lábához. Az egyik udvaronc ekkor ijedten kiált föl: »Micsoda csapodárság! Most még a tulajdon feleségébe se röstel beleszeretni!«

Malvin e pillanatban fölemelte a fejét s lopva pillantott Szabolcsra: a pillantása gúnyos volt, de némileg kacér is.

Mikor színház után hazamentek, Szabolcs elküldte a kocsit.

— Az éjszaka szép, jó lesz egy kis gyakorlása . . .

Karonfogva mentek hazafelé. Mikor kiértek a tolongásból, Szabolcs szóba hozta az operett-királyt.

— Megértettem a pillantását, mondta — és beösmérem, hogy joggal nevet rajtam . . .

Szokása szerint megint kitért előle Malvin.

— Nem magán nevettem, hanem az operett-királyon.

— Van kettőnk közt valami analógia, de különbség is van köztünk...

— Mi a különbség? — kérdezte Malvin csípősen.

— Az analógiát nem kérdezi? Az analógia: hogy mind a ketten szerelmesek vagyunk a feleségünkbe...

— Ah! És a különbség?

— Csak annyi, hogy én nem vagyok operett-király... Engem komolyan szokás venni.

Malvin jó ideig hallgatott, később nyugodtan mondta:

— Meggyőződtem róla, hogy maga semmit sem tesz cél nélkül... Szeretném tudni, hogy mit vár legujabb magaviselésétől?

— Megmondom: mindent! És a mit elérek, az az enyém lesz! mondta fojtott hangon Szabolcs, miközben magához szorította a felesége karját.

Az asszony nem válaszolt, — kedvetlenül, de dobogó szívvel haladt mellette.

Megint egy hét telt el. Mindig együtt lehetett őket látni. Szabolcs folyton sarkon követte a feleségét, makacs és kitartó hűséggel, mint a hím oroszlán a párját. Ha akart, tudott alázatos, szelíd, gyöngéd és lovagias lenni és ezúttal akart. Eddig csak a kedvesei ösmerték

ezt az ellenállhatatlan és sugalló akaraterejét, — ennyi fáradságot nem igen vesz magának az ember a feleségével szemben.

Ekkoriban történt, hogy egy este megint a fejébe szökött a vére és rendszeres óvatosságáról megfeledkezve, szó nélkül megcsókolta Malvint. Egymás mellett állottak az ablakfülkében és Szabolcs lassan odalépett az asszonyhoz és a szemére tapasztotta a szomjas ajkát. Malvin ezúttal nem taszította el, hanem sírva fakadt. Ez nem volt a szerelmes asszony kéjes megindulása, hanem egy vergődő lélek zokogó kétségbeesése.

— Az Istenért, Szabolcs — minek gyötör? Mire való ez? Hiszen tudja, hogy nem lehet már ... Elrontottuk — egészen — és most már nem lehet újból kezdeni ...

Szabolcs erőszakkal magához ölelte az asszonyt.

— Sírd ki magadat ... Urad vagyok és szeretlek ... Eddig örült voltam, de most igazán szeretlek ... Meg kell bocsátanod, hiszen azért vagy asszony! Egy nagy, fekete vonást csinálunk a mult alá, lezárjuk a számadást és újból kezdjük az életet ... Semmi sem igaz, semmi sem történt ... Nem szabad visszaemlékezned semmire, ne beszéljünk róla soha ...

— Nem lehet, nem lehet, Sándor!

Kiragadta magát a karjából és befutott a szobájába.

Szabolcs éjjelig lángoló szívvel járt-kelt a szobájában, aztán hirtelen eszébe jutott valami. Odalépett a tapéta-ajtóhoz, mely az ő szobáját összekötötte a Malvinéval. Ilyenkor még soha sem nyomta meg a kilincset. Vajjon zárva van-e? Az ajtó nesz nélkül fordult meg a sarkában, Sándor pedig fölemelte az öltöző fülke függönyét és ott látta maga előtt Malvint. Teljesen föl volt még öltözve, csak a barna haját bontotta ki. A kereveten ült, összekulcsolt két kezébe fogva a térdét és némán nézett farkasszem az urával. Sándor letérdepelt eléje, az angóraszőnyegre és magához ölelte az asszonyt.

— Ugy-e, engem vártál?

Malvin megint sírva fakadt, de a remegő kezével gyöngéden simított végig az ura arcán.

— Semmi sem igaz. Semmi sem történt, ismételte Szabolcs. — Újból kezdjük az életet...

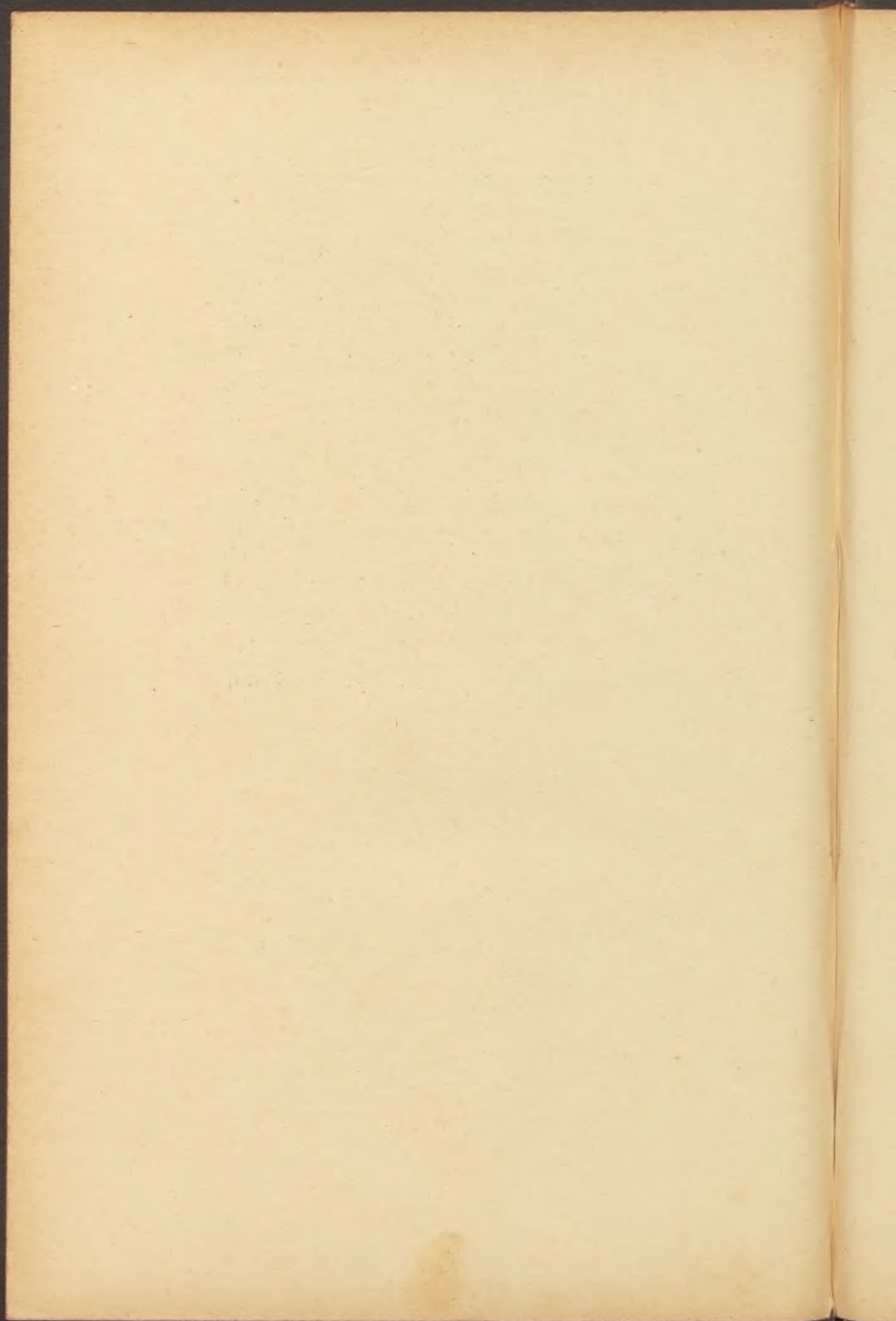
— Lehetséges az, Sándor?

— A csoda is lehetséges, ha szeretjük egymást...

Az asszony tovább sírt, de most már maga is édesnek találta a könnyezését.

Csak másnap mosolyodott el, mikor lángvörös arccal lépett az ebédlőszobába. Ezúttal másképpen fésültette a fejét; a haja megint szeszélyes fürtökben símult a homlokához. Szabolcs úgy találta, hogy a felesége arca így bájosabb, asszonyibb és némileg kacérabb is. Szó nélkül odalépett az urához, megölelte és a vállára hajtotta fejét. Talán két percig maradt így mozdulatlanul és némán, viharosan dobogó szívvel és erősen lezárt pillával, melyet rózsaszínűre festett a piros függönyön átszűrődő tavaszi napfény.

— Asszony vagy, mondta Szabolcs hal-
kan, — édes és gyöngé, de én így szeretlek!

XIV.

Sokáig tanakodtak, hogy hol töltik a nyarukat és megegyeztek abban, hogy a divatos világfürdők nemzetközi nagyvására nem nekik való. Szabolcsfalva se kellemes nyaralóhely, mivel nincs valamirevaló vize; azért hát elmentek az öreg papok csendes balatoni fürdőjébe.

Abban a meggyőződésben éltek akkor, hogy két ember éppen elég a világon. Több nem kell. A többi mind fölösleges. És ha már itt csetlik-botlik a földön, hát menjen a dologára, de őket ne untassa. Hogy meggyőződéséhez hű maradjon, Szabolcs szerzett egy vitorlás yachtot, egy karcsu, lenge, hófehér *Malvin-t*, a melylyel aztán napokig elkalandoztak a hullámozó víz-róna ünnepi magányában. Csak két dalmata matróz volt velük, két bronzarcu, bivalynyaku vizilakó, de ezek nem voltak emberek, inkább semleges lények, afféle szolgálat-

kész Calibanok, a kik a szemükkel sem hunyorítottak, ha az úrnőjük reggel meztelen karokkal fészülködött a nagyvitorla árnyékában.

Egyidőre beleestek a vitorlázó szenvedélybe, a melyen minden új hajótulajdonosnak keresztül kell esnie. Fölfedezték a Balatont és szinte szenvedélyesen beleszerettek a hajójukba, mely oldalvást hajolva, könnyen követte a szél leheletét.

Ha elsiklottak a tihanyi hegyfok mellett: akkor egyszerre az övék volt az egész világ. Az ég, a felhők és a víz, a mely fölött csak a sirályokkal osztozkodtak. Az öreg Balaton pedig csak azért rendezte kifogyhatatlan leleménynyel egyre váltakozó színjátékait, hogy fölséges és kolosszális kerettel szolgáljon együttlétüknek . . . Délben, ha az augusztusi nap lángoló sugárkévéket szórt a vízre: hófehér volt minden. A vakító, csillogó, izzó fohérságban csak egy háromszögletű kis árnyék lebegett, a *Malvin* marsvitorlájának árnyéka, a melyben egy tikkadt, a forróságtól és a jókedvű lustaságtól haldokló emberpár ásítózott. Alkonyatkor eltompult a fény, a tó egyszerre málahitszínűvé változott; az égboltozaton vitorlázó, hosszan elnyújtott felhőlégiók alatt végtelen távolságba vonult vissza a nap. Aztán

rájuk borult a barnaszemű, édes éjszaka, a fölbukkanó hold fényében pedig lángolni kezdett a víz, mintha millió ezüstös tűz-rózsát himbálna fodros habjain, millió rajzó pillangót, összefonódó, szétfutó ezüstkígyót.

Bebarangolták az összes partokat, Almádi-tól Keszthelyig, megmacskáztak minden öbölben és tíz parti dombra is nyaralót akartak építeni.

Szabolcs, miután először beleszeretett a feleségébe, később meg is *barátkozott* vele. Azt a tapasztalást szerezte, hogy Malvin nemcsak édes feleség, de jó cimbora is, a mi nem ugyanaz. Eleveneszű, tanulékony, ötletes, alkalmazkodó és jókedvű. Tud nagyon okos lenni és kedvét leli minden ostobaságban. Gyerekesen mulatós és a mellett tud jókedvvel unatkozni is, a mire ugyancsak kevés asszony képes. Egymás társaságában és egymás kedvéért megkedveltek olyan szórakozásokat, a melyekhez azelőtt egy csöpp hajlamuk se volt. Belegratták egymást és megtanultak fotográfálni, majd órákig ültek horgászva, mire pedig partra mentek, az asszony arca és a karja barnapirosra volt sülve, a nyaka pedig arany zománcos volt, mint az andalúziai nőé, a kiről Musset dalol.

— Bakó holnap Siófokon lesz, mondta egy nap Sándor. — Táviratot kaptam tőle . . . Odaát lóverseny lesz, — átvigye magát?

— Nem, nem!

Hevesen, szinte kiáltó hangon tiltakozott ellene. Később azt mondta:

— Ha jó szelünk lesz, elmegyünk Szigligetre . . .

— Nem lehet, szólta Sándor. — Olyan messzire nem mehetünk, mert Bakó a verseny után mindenesetre átjön. Az esti hajót be kell várunk.

Az asszony egyszerre nagyon csendes lett. Később megint előhozakodott a szigligeti utjával.

— Menjünk oda! Tegyük úgy, mintha a sürgöny elkésetten érkezett volna . . .

Sándor elnevette magát.

— Nem lehet! Azt mégse tehetjük . . .

Másnap az esti hajóval tényleg megjött a gróf; Szabolcsék a kikötő hídja előtt várták. Pompás színben volt és harsogó hangon beszélt, mint mindig, ha jókedvű volt. Egész kis csődületet okozott a parkban.

— Na, — csakhoggy itthon vagyok megint; Valóságos honvágyat éreztem utánatok és százszor is megkérdeztem magamtól, hogy mi

az ördögnek utazom, mikor semmi élvezetem nem telik benne . . .

Mikor aztán együtt ültek Szabolcsék nyaralójának verandáján, a lámpafénynél szemügyre vette Malvint és egyszerre elkomolyodott.

— Teremtőm, Malvin, mi lett magából?

Az asszony idegesen mérte végig, Szabolcs pedig nevetve kérdezte:

— Megcsúnyult?

— Dehogy! Nem, — nem is szépült meg, de mássá lett, megint egészen mássá . . . A szeme más, a mozgása, minden . . . Maga végigmegy az egész asszonyi skálán . . .

Szabolcs észrevette Malvin arcán a kedvetlenséget és egy léha élccel akarta elűtni a dolgot.

— Nekem az nagyon jó . . . Minden félévben új feleséget kapok s így nem unhatok rá a régre . . .

— Azt hiszem, most már mindig ilyen fog maradni, mondta a gróf halkán és komolyan.

Aztán száraz hangon a szevillai húsvétról kezdett beszélni . . .

Körülbelül egy hétig volt Füreden. Szabolcsnak nagyon kapóra jött a barátja jelenléte, a bécsi váltói, a melyekkel a téli kártya-

adósságait rendezte, lejártak és a hitelezője készpénzfizetést követelt. Restelt pénzt kérni az apósától most, alig egypár hónappal azután, hogy megbékült a feleségével, és azért Bakóhoz fordult. A gróf habozás nélkül tett eleget kérésének.

— Add ide az uzsorásod címét. Telegrafálok a bécsi bankáromnak, ő majd végez a bestiával . . . Megadod nekem, a mikor teheted . . .

Ezzel a dolog rendben volt.

Szabolcs azt a tapasztalást szerezte, hogy Malvin, a milyen rokonszenvvvel viseltetett régebben Bakó iránt, olyan mélységes ellenszenvvvel van most iránta. A jó illem kedvéért tűrtözteti magát, de láthatólag szenved, ha vele van. Ideges, nyugtalan és szomorú. Nem tud jó szemmel az arcába nézni, ellenkezve válaszol a kérdéseire és ha teheti, gyöngéledést színlel, hogy elmaradhasson a közös sétákról és kirándulásokról. Valami titkos kárörömet érzett e miatt Szabolcs, de egy este, mikor magára maradt az asszonynyal, mégis szóba hozta a dolgot.

— Hallja, édes, így nem lehát ám bánni Bakóval . . . Jó fiú, de érzékeny bolond . . . Aztán nem is szolgált rá, hogy félvállról beszélgessünk vele . . .

Malvin válasz helyett az ura karjába dobta magát.

— Semmi, semmi! Ne beszéljen erről...

Mondja, hogy szeret...

— Milyen ideges maga?

— Semmi! Menjünk el, Sándor!

— Szigligetre?

— Akárhová! Csak el! Magával akarok lenni — egyedül... Mire való az a sok idegen ember? Vigyen el és mondja, hogy szeret... És hogy mindig szeretni fog...

Másnap történt az a dolog, a mit nem lehetett többet meg nem történtté tenni, a könyek óceánjának árán sem. Langyos nyári estén, közömbös alkonyi csendben, egyszerre és váratlanul elsülyedt egy egész világ. Minden a mi rajta volt, elsülyedt vele és örökre eltűnt: a napfény, a madárdal, az ifjúság, a szerelem, az élet: minden! Csak egy szürke semmi maradt a helyén.

Alkonyatkor kedvező szellő lobogtatta a kikötőben macskázó *Malvin* zászlaját és Szabolcs parancsot adott a legényeknek, hogy legyenek készen vacsora után. A holdfényben kiviszi a feleségét meg a grófot a tóra. Mikor éppen a gigbe szállott, hogy a vitorláshoz vitesse magát, a partról utána kiáltott Bakó.

— Meggondoltam magamat, Sándor, még sem megyek veletek. A lovaim után kell néznem és azért átmegyek Siófokra.

A hajó félóra múlva indul . . .

— Visszajössz megint Siófokról?

— Meglátom . . . Talán . . . Most szaladok a feleségedhez, hogy elbúcsúzzam tőle . . .

Kezet fogtak, a gróf a nyaraló felé vette útját, Szabolcs pedig a yachthoz evezett. Nem igen bánta, hogy Bakó elmegy s úgy vélekedett, hogy az éjjeli kirándulást ketten is megtehetik Malvinnal. Tíz perc múlva már megint partra ugrott és fölment a nyaralóba.

Az emeleten sötétséget talált. A nappali szobából kiment a kis faerkélyre, honnan keskeny lépcső vezetett a lapos tető verandájára és hangokat hallott a feje fölött. Odafönn, a nagy japáni ernyő alatt már égtek a szellámpások ; a gróf ott beszélgetett az asszonynyal. Szabolcs, mielőtt fölment volna hozzájuk, egy pillanatig nekitámaszkodott az erkély korlátjának és végignézett a holdfényben sziporkázó vizen. Azok odafenn most szintén a veranda korlátjához léptek. Alig egy ölnyire voltak a feje fölött, de nem láthatták Szabolcsot. Halk hangon beszélgettek a homályban és Sándor megérthette minden szavukat.

— Elutazom, Malvin, mondta Bakó, — mert látom, hogy terhére vagyok . . .

Az asszony nem válaszolt, a gróf pedig nyugodt hangon tovább beszélt.

— Csak egyre kérem: ne sértsen meg azzal, hogy fél tőlem . . . Ne ismerjen félre: tőlem soha semmiféle veszedelem nem fenyegeti . . . Én csak egyet akarok, azt, hogy magan yugodt és boldog legyen . . . Látom, hogy most megértik egymást Sándorral és — higgye el, Malvin, — örülök a jó egyetértésüknek... Feledje el a mulat; én is eljelejem azt, a mi köztünk történt... Sokkal jobb barátja vagyok magának . . .

Elhallgatott és most az asszony szólalt meg, csudálatosan keserű, fojtott hangon:

— Istenem! Istenem!

Hogy folytatták-e a beszélgetésüket, arra Szabolcs később nem is emlékezett vissza. Nem is abban, a mit mondtak, de a hanghordozásukban volt valami, a mi oly váratlanul és brutálisan sujtott reá, mint a buzogányütés. Az erős és megdönthetetlen bizonyíték, hogy az asszony valaha kedvese volt annak az embernek.

Arra sem emlékezett vissza Szabolcs, hogy mi történt vele az első percben. Valami, a mire még akkor sem mert visszagondolni, mikor

már cinikus őszinteséggel átértette egész helyzetét . . .

A gróf aztán elment . . . Szabolcs pedig egyedül állott a sötét nappali szobában és két kezével egy faragott szekrény oszlopába fogózott. Irtóztató csend volt körülötte, csak valami távolodó, ritmikus zúgást hallott, mintha vándormadarak ezrei vonulnának el a feje fölött. Az üres messziségben valami halk kopogást: talán saját szívének dobogását.

Malvin belépett a szobába. Egy szellámpást tartott a kezében és lassu léptekkel, borús arccal jött. Mikor a mozdulatlanul álló Szabolcshoz ért, riadtan emelte föl a lámpását. Jó ideig farkasszemet néztek: meglátszott az aszszonyon, hogy mindent leolvas az ura arcáról. Az ő arca is krétafehér lett, a lámpás rezegni kezdett a kezében. Letette az asztalra. Őt se birták tovább a lábai, le kellett ülnie a kerevetre. Onnan nézte Szabolcsot, a rémülettől megdermedten, halálos szomorúsággal a szemében.

Egy örökkévalóság telt el így, vagy talán csak két perc. Szabolcs aztán a kalapját kezdte keresni, mintha attól függne minden üdvössége. Mikor megtalálta, elment, dörgő léptekkel lement a lépcsőn . . . El! Ki!

Hallotta a mint mögötte halkan sóhajtott az asszony: Istenem!

Aztán föl-alá járt a párton sétáló tömeg közt. Föl a fürdő hidjáig és le a klub-házig. Az ösmerősei közül néhányan rászóltak: ő bólintott a fejével és tovább ment. Lenn meglátta az egyik dalmatáját a parton . . . Igen, vigyék a hajójára, ott egyedül lesz! Mikor a gig üléséről fölszökött a *Malvin* födézetére, visszaküldte a legényt. Menjenek aludni; nem megy sehová . . . Itt alszik a kajútban . . .

Friss szellő kerekedett Almádi felől: a hajó karcsu árboca lassan hajladozott, a horgonylánc meg nyikorgott. Szabolcs hanyatt feküdt a hajó orrán és a csillagos égre nézett.

Nem is volt túlságosan fölindulva, inkább valami nagy, ólomsúlyu tunyaság vett erőt rajta, de azért tisztán tudott gondolkozni. Nem is haragudott, csak azon törte a fejét, hogy mit is kell most tennie? Valamit tennie kell, az ilyen dolognak meg van a maga etikettje . . .

Megölni az asszonyt? Szabolcs, mint boszuálló férj — micsoda gonosz karrikatura! Saját cinizmusának érzete arcába kergette a szégyen pírját . . . Óh, ha igaz akart lenni és őszinte, akkor még Bakó ellen sem érezhetett semmi gyűlölséget . . . Hiszen ők együtt vallották és

érvényesítették azt a gavalléros teóriát — és kettőjük közt Szabolcs volt a vezető — hogy asszonyi dologban nincs se bűn, se erény, csak élvezet van. Nem is szerelem az, csak egy nemes, izgató sport, a melynek hevében az ember áttör minden kerítésen és átugrat minden akadályon. Minden út jó, hacsak célhoz vezet; minden szabad, a mi a sikert biztosítja . . .

Megölni az asszonyt? Mikor most újból végiggondolta a dolgát, tisztára látta, hogy nem is Bakó, hanem ő maga buktatta el Malvint. Ő maga állította lesbe a grófot, ő maga verte föl nyugvóhelyéről a vadat, buta kegyetlenséggel ő maga riasztotta, hajszolta, zavarta meg és terelte a vadász elé . . . Soha jobb kopója senkinek se volt, mint Bakó grótnak!

Most eszébe jutott minden . . . Első összetűzéseik. Mikor a pénzkérdések cinikus szelöltetésével porig alázta a fiatal, szépségére hiu gyermekasszonyt. Az a hideg megvetés, a melylyel Malvin újabb közeledése ellen védekezett . . . Aztán eltávolította magától, jó megszire, és melléje adta Bakót, a kiről tudta, hogy a beteges mániáig megrögzött, önző és kíméletlen nővadász . . . Egyenesen rászorította az asszonyt, hogy Bakó kezéből fogadja el mindazt, a mit az ura megtagadott tőle: társas pozíció-

jának védelmét épp úgy, mint szórakozását. És Leticiához való viszonyának minden mozzanata — a melyről Malvin pontosan értesült — egy-egy brutális ütés volt, mit az asszony elvei ellen mért . . . Megérttette a tudatlannal, rákényszerítette, a fejébe verte, a mit ő maga vallott: az erénynek nincs jutalma és a bűnnek nincs bünhődése; nincs se erény, se bűn.

Megölni az asszonyt? Nem tudta megtalálni szívében a megcsalt férj gyilkos haragját. Óh, ez nem volt tragédia, csak egy rettenetes ironikus komédia, melylyel a sors nem is a Szabolcs gonoszságát, hanem a kolosszális ostobaságát tréfálta meg.

Most itt feküdt a hajó deszkapadlóján, mint a rossz tréfával agyonhajszott farsangi bolond, émelyegve, szégyenkezve és azon gondolkozva, hogy ne zúzza-e szét egy pisztoly-lövéssel a fejét, ezt az ostoba koponyáját, a melynek oly rossz hasznát vette.

Éjfél is elmúlt, mikor közeledő evezőcsapásokat hallott. Egy könnyű csónak ütődött a yacht oldalához, aztán valaki fölmászott a födélzetre. Malvin volt. Mikor megpillantotta az urát, visszaszólt a matrózoknak:

— Én is itt hállok . . . Menjenek el . . .

Szó nélkül leült a födélzetre, vagy két lé-

pésnyire Szabolcstól. Sokáig maradt egy helyben, végre odakúszott hozzá.

— Miért nem öl meg? kérdezte halkan.

Sándor valami dühös hangot hallatott, félig nyögés, félig zokogás volt. Megölni, — ez az asszony is milyen ostoba!

Hajnalig egy szót sem váltottak többet. Malvin egy pokrócot gyúrt a feje alá és mozdulatlan, félig behunyt pillákkal feküdt a földszeten. Hajnal felé nagyon lehült a levegő és mikor Szabolcs észrevette, hogy az asszony egész testében erősen remegni kezd, leterítette a kabátjával. Ekkor megint eljöttek a matrózok a gigen, megnézni, hogy nem kell-e nekik semmi. Szabolcs beszállott a csónakba és bese-gítette az asszonyt is. Partra vitették magukat.

Haza érve, Sándor szórakozottan sorra jártá a szobákat. Úgy érezte, hogy keresne valamit, de maga sem tudta, hogy mit. Csak később vette észre, hogy Malvin szobáról-szobára követi. Nyugodt arccal, de sápadtan és a hidegtől dideregve.

— Feküdjék ágyba! mondta neki.

Az asszony úgy nézett reá, mintha nem értené meg. Csak akkor engedelmeskedett, mikor elvezette a hálósobába.

— Le kell feküdnie!

Ő maga is ott maradt a szobában, háttal az ablaknak leült egy karosszékbe. Malvin rög-tön elaludt. Kilenc óra felé ébredt csak föl. Az arca rózsás volt, ásított és mosolyogva nézett az urára. A következő pillanatban megdermedt a mosolya: megint eszébe jutott minden, a miről álmában megfeledkezett.

— Ötözzék föl. Utazunk! mondta Szabolcs.

— Hová? kérdezte Malvin halkán.

— El innen.

Akárhová, csak innen el, erről a megátkozott helyről. Émelyítőnek találta ezt a nagy vizet, örökös gyöngykagyló fényével, gyűlöletesnek a parti hegyek fekete, gonosz profilját.

Gőzhajón átkeltek a tavon, aztán vasúton a fővárosba mentek. Egyedül utaztak egy szakaszban és útközben alig beszéltek valamit. Szabolcs szinte kíváncsian figyelte a felesége arcát és azt a benyomást nyerte, hogy Malvin nem bánt meg semmit. Bánat van a szívében, de semmi megbánás. Olyanféle lelki állapotban van, a minőt pusztító természetű katasztrófák szoktak előidézni az emberben: le van sujtva, tehetetlenségének érzete hideg szomorúsággal tölti el és elkésetten töpreng azon, hogyan is keletkezett a veszedelem? De a lelkiösmerete nem juthat szóhoz attól a félenk kíváncsiság-

tól, melylyel a jövő elé tekint. Talán olyasmit képzél, hogy az ura most valami nagy, megszáradt vértől fekete vesztőhelyre viszi, a hol a *rossz asszonyokat* szokás kivégezni.

A budapesti pályaudvaron Szabolcs jegyet váltott Szabolcsfalváig, de csak egyet. Mikor besegítette Malvint a készenálló vonatba, maga pedig a perronon maradt, az asszony hirtelen egy szenvedélyes mozdulatot tett, mintha ki akarna ugrani az ajtón.

— Nem, nem megyek egyedül!

— Haza kell utaznia, Malvin . . .

— És maga?

Szabolcs egy pillanatig elgondolkozott.

— Három-négy nap múlva ott leszek én is . . .

Malvin megragadta a kezét és mélyen a szemébe nézett.

— Megigéri?

— Megigérem!

A vonat megindult.

XV.

Szabolcsnak dolga volt Budapesten. Eszébe vette, hogy neki pénzt kell teremtenie, mindenáron pénzt, hogy Bakónak megfizesse a tartozását. Hogy ez volt az első gondolata: abban is a fájának egy erős előítélete nyilatkozott meg. Egy asszonyt a pénze kedvéért feleségül venni, a pénzt elpusztítani, és az asszonyt nyomorulttá tenni: az semmi. De a felesége kedvesének pénzzel tartozni: becstelenség, a melynél kívánatosabb a halál.

Az egész nap a pénz keresésében telt el. Gyanus eleganciájú emberek jártak-keltek a lakásán, pénzszerző ügynökök, a kik szemtelennél szemtelenebb ajánlatokat tettek neki. Végül egy harapófogó képű öreg asszonyhoz vezették, azzal megkötötte az üzletet. Az asszonyt Färbernének hívták, távoli rokona volt Forgácsnak, a ki azonban nem közlekedett

vele. Jól ösmerte az öreg Forgács viszonyait, tudta, hogy nagyobb összeget is hitelezhetne a vejének, de azért arcátlan uzsorakamatot követelt. Estig meg volt a pénz.

Szabolcs magához vette az egész összeget és elment a klubjába. Nem gondolkozott még azon, hogy minő arccal fog Bakó elé lépni és hogy mit fog neki mondani, — és mikor most a társalgó ajtajából meglátta a grófot, viszsziadt és habozni kezdett.

Bakó egy nagy karosszékben ült, háttal az ajtónak. Szabolcs megismerte a kopaszodó homlokáról és az éles hangjáról. A fiatal klubtagoknak egész csapata csoportosult köréje. Neki itt páratlan tekintélye és kivételes pozíciója volt. Éppen egy szerencsétlen emberről beszélt, a ki, hogy cifra nyomorúságát leplezgesse, holmi aprólékos pizskosságokat követett el, a miért is ki kellett zárni a klubból.

— Nem csak komisz az a fráter, de gyáva is . . . Ha nem volna az, főbe durrantaná magát . . .

Ellentmondást nem tűrő, hideg és gőgös hangon mondta ezt, a gavallér-becsület fanatikus őrének hangján, a mely megborzongatta és tisztelettel töltötte el hallgatóit.

— Meg fogom ölni! gondolta e pillanatban Szabolcs.

És ugyanekkor villámgyorsasággal már megfogamzott a fejében egy erőszakolt összetűzés sablonja, melynek csattanós vége egy pisztolylövés lesz...

Valóságos megkönnyebbülést szerzett neki ez az elhatározása, mintha csak a lelkében fölhalmozódott tehetetlen keserűség és szegényezés levezető csatornára talált volna a Bakó elleni gyilkos gyűlöletben. Ez a gyűlölet tulajdonképpen a saját fajtájabeliek iránt érzett dűhe, a tulajdon multjával szemben érzett ösztönszerű megvetése volt. Ez az ember, a ki hideg, hosszú arcával és kopaszodó homlokával ült előtte, tipikus képviselője volt a testet öltött emberi önzésnek, a társadalmi rendszerbe szervezett önzésnek. Oly lázas undort és hideg gyűlöletet érzett e pillanatban Bakó iránt, mintha förtelmes, nyálkás hulló volna, melyet elpusztítani kegyetlen élvezet.

Nem ment be a társalgóba, hanem mielőtt még Bakó észrevehette volna, hazament a lakására. Ott még egyszer átgondolta, hogy mit kell tennie és most már mély gyökeret vert benne a meggyőződés, hogy még kell ölnie a grófot, akár a tulajdon élete árán is.

A mi a tombolásig fokozta haragját, az a meggyőződése volt, hogy Bakó soha sem szeretette Malvint. Egyszerűen kíváncsi volt rá. Ő senkit sem szeretett, de kíváncsi volt minden asszonyra. A tisztátalan fantáziájában egyik elfoglalta a másik helyét és a mint vágyai egy újabb felé vonzották, már ráunt a régre. Ez az alávaló sport rögeszméje volt. Úgy érezte, hogy joga van minden asszonyhoz és ha egyik ellenkezett vele, akkor nem ismerte el erényes voltát, hanem dühbe jött. »Az ostoba liba: Magasra tartja magát!« Arról is meg volt győződve Szabolcs, hogy Bakó örül a házastársak közt létrejött kibékülésnek. Most már nem kellett tartania attól, hogy Malvin előbbutóbb kényelmetlen lesz reá nézve, sőt barátságot is tarthatott fönn vele, melyet önzetlen volta pikánssá tett.

Azt, hogy Malvin *szerette*, talán meg tudta volna neki bocsátani Szabolcs, de azt a gondolatot, hogy Bakó *ráunt* az ő feleségére, nem tudta elviselni.

Korán reggel kivitte a pisztolyait egyik lövőházba. Néhány lövést tett csak és meggyőződött róla, hogy a keze és a szeme még a régi: a szeme éles, a keze nyugodt. A saját pisztolyával ötven lépésről nem tudna elhibázni

egy embert, talán akarva sem. Velezületett tulajdonsága ez az ügyessége, a melyet ország-szerte ösmernek és csodálnak. Tisztában volt vele, hogy ez ügyességének köszönhetette társadalmi pozíciójának tetemes részét is.

Alkonyatkor megint elment a klubjába és Bakót ott találta a törzsökös helyén, a társalgó karosszékén. Valaki megint a tegnapi esetet firtatta és Bakó, a ki láthatólag már ráúnt, kurtán a szavába vágott.

— Ne vesztegessünk több szót arra a gazemberre . . .

Szabolcs, a ki észrevétlenül telepedett meg egyik fülkében, a *gazember* szóra oly indulatosan emelkedett föl, mintha neki vágták volna az arcába.

— A *gazember* is relativ fogalom. Én például azt hiszem : ha neked nem volna pénzed, külömb gazember volnál annál a szegény ördögnél . . .

Nem az, a mit mondott, de a hangjának indulatos rezgése, oly hatással volt a jelenlevőkre, hogy a szobában egyszerre halálos csend támadt. Bakó inkább csodálkozva fordult vissza, mint sértetten.

— Bolond vagy, Sándor, vagy részeg?
Szabolcs vérben forgó szemmel emelte rá

az öklét. Valaki közbevetette magát. A két férfi egy másodpercig farkasszemet nézett és a gróf Szabolcs pillantásából megértette gyilkosgyűlöletének okát.

— Értem! mormogta halk, az izgalomtól rekedt hangon. — Az ütést elfogadottnak tekintem, tette azután hozzá, némi keserű humorral.

(Azt is értette most már, hogy miért küldte el neki Sándor a délelőtti folyamán a tartozását.)

A gróf elment, Szabolcs pedig bevonult az írószobába, a hol a klub elnökségétől nevének a tagok lajstromából való törlését kérte. Ezt előre elhatározta így, hogy barátainak valami elégtételt nyújtson a botrányért, a melylyel társaságukat kompromittálta.

Az eset természetesen óriás feltűnést keltett; hogy Bakó gróffal valaki így merjen elbánni, az mindenkinek hihetetlen volt. Azok, a kik tudták, hogy Bakó udvarol Malvinnak, eltalálták az összetűzés igaz okát, fenhangon azonban nem igen szellőztették.

Másnap reggel a két ellenfél már fegyveresen állott szemben. Bakó, a ki épp oly hiú, mint bátor ember volt, érezte, hogy a kivételes társadalmi pozíciója ellen intézett támadást kivételesen kemény eszközökkel kell vissza-

vernie. Valóságos halálmegvetéssel szabta meg tehát a pisztolypárbaj föltételeit, melyet a feleknek — főrangú urak excepcionális szokása szerint — a saját pisztolyaikkal kellett vívniok. Eleve megszabta a maga harci modorát. Tudta, hogy Szabolcs, ha lövéshez jut, föltétlenül lelövi. Húsz lépésről nem hibázza el a maga emberét; a saját pisztolyával a fogolyt is lelövi röptében . . . Bakó is tud bánni a pisztolylyal. Ha marad hat másodpercnyi ideje, hogy fölhúzza a fegyver sárkányát és függőleges irányból lassan vízszintesre emelje a karját: akkor minden valószínűség szerint talál. Ha nem ideges: akkor egészen biztos, hogy talál . . . Az a kérdés csak, hogy marad-e annyi ideje? Egy halvány reménye volt: Szabolcs a jel elhangzása után talán ki fogja lépni az advanceot, azalatt ő lőhet . . .

A párbaj azonban másképp folyt le, mint Bakó és bizalmas emberei remélték. Szabolcs a jel elhangzása után rögtön kapásra lőtt. Aztán eldőrdült a gróf lövése is, de ő már estében lőtt és a golyó a lovarda falába ütődött.

Bakó a földre esett és mikor az orvosok hozzá siettek, azt hitte még, hogy a sebesülése csak könnyű és szégyelte gyöngeségét.

— Semmi, csak horzsolás . . . Azt hiszem, a zsebóráám fölfogta a golyót . . .

Tévedt azonban, a golyó a bordái alatt belefuródott a testébe.

Mikor tisztában volt állapotával, azt mondta egyik segédjének, hogy beszélni óhajtana Szabolcsnal. Sándor lassu léptekkel közeledett feléje és két lépésnyire tőle megállott.

— Tudom, hogy miért kötöttél belém, mondta a gróf, — azt hiszed, hogy én . . .

Azzal a segédekhez fordult :

— Hagyjatok magunkra !

Mikor már csak a sebbel foglalatосkodó két orvos volt mellettük, halk hangon folytatta :

— Ő ártatlan, — ezt szavamra mondom ! Tudom, hogy meg fogok halni és ismétlem, ő ártatlan . . .

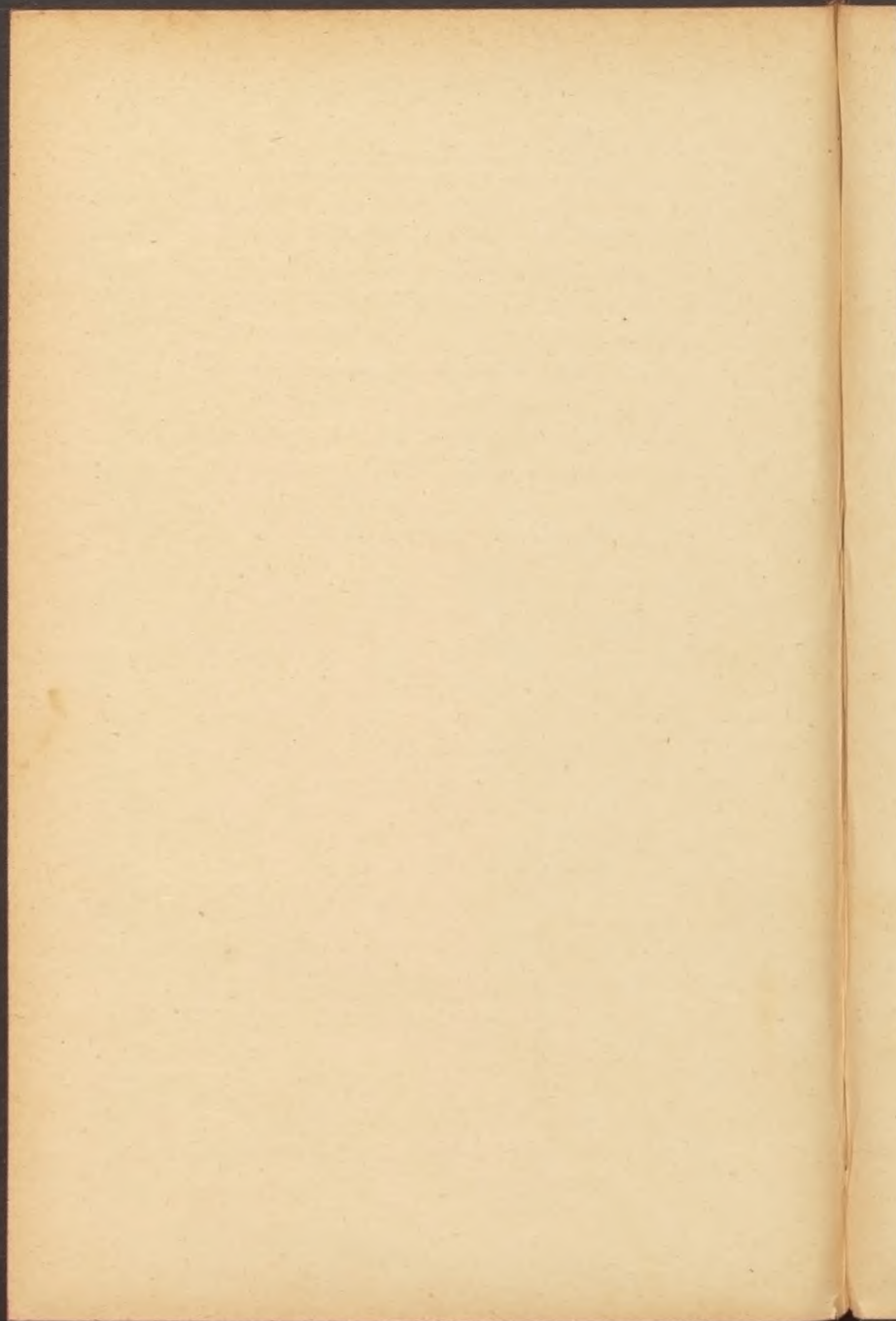
Elhallgatott és mivel nem nyújtott kezét Szabolcsnak, az meghajolt és távozott. Az ajtóból még egyszer visszanézett : a gróf arcán már akkor nyoma sem látszott a fölindulásnak, az arca sápadt volt, de hideg és nyugodt mint rendesen.

Szabolcs jól tudta, hogy mit kell tartania Bakó utolsó szavairól. Hazudott. Talán nem is a Malvin kedvéért, hanem inkább a maga kedvéért ; nem is akarta, hogy Szabolcs higy-

jen neki, csak be akarta bizonyítani, hogy ő mindig hajthatatlan és korrekt gavallér, még a halálában is tudja, hogy mivel tartozik egy úrihölgynek, a ki gyöngé volt vele szemben.

Másnap reggel azt a hírt hozták Szabolcsnak, hogy Bakó hajnalban meghalt.

Nem maradhatott magára a gondolataival, mert egész nap zaklatta a rendőrség. Miután a vizsgálóbírónál is megfordult, az esti vonattal Szabolcsfalvára utazhatott. A feleségéhez.

XVI.

Nem táviratozott haza, de a pályaudvaron mégis várta Malvin. Tétovázva járt-kelt az emberek közt és mikor megpillantotta az urát, egy halk kiáltással hozzásietett és a karja alá fűzte a kezét. A kocsiban pedig elkapta a kezét a takaró alatt és finom ujjai oly szívós erővel kapcsolták körül, hogy erőszakkal se tudta volna eltávolítani magától. Csillogó szemét egy pillanatra se vette le az ura arcáról...

Mikor a kocsi végig hajtott az eleméri hidon, a patak széles medrében mozdulatlan fehér ködsáv ült.

— Már őszre jár az idő, mondta Szabolcs halkán.

Odahaza, a lámpafényes lakásban, egyszerre halálos fáradtság vett erőt Sándoron. Most érezte csak meg, hogy napok óta alig aludt valamit. Bement a dohányzóba és lehe-

veredett a széles török kerevetre. Két perc múlva már ott állott mellette az asszony.

— Mit csinált Pesten? kérdezte halkan és zavartan.

— Megöltem a szeretődet.

Malvin tágranyitott szemmel bámult reá.

— Megölte? kérdezte elálló lélekzettel.

— Agyonlőttem . . . Meghalt . . . Ma reggel . . .

Az asszony keresztbe tette a mellén a két karját. Valamit akart mondani, de nem tudott beszélni. Az ina elzsibbadt és egyszerre térdre vetette magát a kerevet mellett. Megijedt, — mert arra gondolt, hogy Szabolcs élete veszelemben forgott. A gróffal nem gondolt, azt nem is sajnálta. A szerelmes asszony először *nő* és csak aztán *ember*. Ha sóhajtani hallja azt, a kit szeret, akkor süketté lesz mások halálhörgése iránt.

Jó ideig mozdulatlan maradt, aztán lassan odahajolt Szabolcs fölé, oly közel, hogy lehelete az arcát érte. A szeme fénylett, szinte világított. Valami boldog, gyöngéd meghunyászkodás kifejezése látszott lázasan kipirult arcán. Látszott rajta, hogy fél az urától, de büszke rá, miként pártjára az erdei vad, ha gyilkos tusában leverte az idegen hímet. Megborzadt és

mégis megittasult a vértől, melyet ő érte ontottak és mely bűvös hatalommal forrasztotta össze a párjával.

Szabolcsot szinte megfélemlítette Malvin lázas tekintete. Lehunyta a szemét, az asszony pedig fölhasználta az alkalmat, hirtelen átölelte az ura nyakát és hozzászorította lángoló arcát.

És az izgalomtól remegő hangon mondta:

— Megölhetsz vagy megüthetsz, — de ne kergess el magadtól? Ugy-e, nem kergetsz el?

Háromszor is ismételte ezt a kérdést, kérve, zaklatva, majd parancsolva. Szabolcs hirtelen fölkel, kibontakozott az asszony karjából és a hálószobájába ment.

— Hagyj nyugton, — álmos vagyok.

De nem volt mindig ily erős, csak első nap. Nem tudott sokáig ellentállani az asszonynak, a ki oly megindító alázatossággal hízelegte körül s a ki könnyezve épp oly ingerlő volt, mint mosolyogva. A könnyeket csókok követték, a csókokat megint könnyek.

— Megbocsátott? kérdezte Malvin egy este.

Szabolcsot keserűség fogta el.

— Megbocsátani — magának? Mit? Azt, hogy eldobtam magamtól? Ki bocsát meg nekem?

— Oh, én megbocsátok!

Ez a gyermekes beszéd Sándor fejébe kergette a vért. Hatalmas tenyerével átszorította az asszony puha nyakát, mintha meg akarná fojtani. Malvin pedig mosolygó készséggel beleigazította a torkát az ujjai közé

— Hát ne bocsásson meg, de öljön meg!

Szabolcs dühösen magához vonta az asszonyt, a ki odasímult a vállához.

— Nem házasság a miénk már, Malvin!

Malvin odanyomta a száját a füléhez és belecsókolta a választ:

— Szerelmi viszony . . .

Az asszony csókja tényleg lázas és édes volt, mint a bűn. Szerelmes paroxizmusában azt mondta:

— A kedvese vagyok — hát igen! Azelőtt is volt magának, de most én vagyok! Ha rám unt, mondja meg, akkor megölöm magamat és maga megint szabad . . . Esküszöm, hogy megteszem!

Azt akarta, hogy Szabolcs is esküdjék meg neki, hogy meg fogja mondani, ha ráunt.

Közbe Szabolcs azzal a biztos tudattal járt kelt, hogy ez nem maradhat mindig így. Történni kell valaminek, a mi véget vet mindennek. Fog is történni, — de hogy mi, arról egyelőre sejtelve se volt.

Elváljon az asszonytól? Képtelenség — most már. És ha meg is tenné: bizonyos, hogy elvált felesége a kedvesévé lenne. Egyikük se tudna ellenni a másik nélkül. És eszébe jutott, hogy neki semmi vagyona nincsen. A felesége tartja el. Ha elválna tőle, újból kellene kezdenie azt a kétségbeesett élet-halál harcot a szerencsével, a kártyaasztal mellett és a lóversenytéren. És ha nem is undorodnék annyira a régi mesterségétől: bizonyos, hogy legrövidebb idő alatt rajta vesztene, mert feje nem oly tiszta többé, mint volt régen, a szíve nem oly nyugodt és az idegrendszere nem oly ruganyos többé . . . Megöregedett és elpuhult . . .

Voltak pillanatai, a mikor kész volt arra, hogy kiegyezzen a sorsával. Hiszen meg lehet így élni, egyiküknek sincs semmi baja. Szeretik egymást és a szerelmük megtisztította őket . . . Mi bántja? Egy illúzió, egy jelszó, melyet a nyárspolgár férjek találtak ki, a saját kényelmük és biztonságuk érdekében. Ki vádolhatja? A hol nincs tanu, ott nincs vádló és az egyetlen tanut, a ki élt, örökre elnémította . . . Aztán más a reális társadalom, mint a teoretikus. A teoretikus, a színpadi társadalom megbélyegzi a bukott asszonyt és becstelennek

mondja a férjet, a ki nem hajtja végre ítéletét . . . A reális, az igaz társadalom pedig nem is ösmeri ezt az ocsmány szót, hogy *bukott asszony*. Csak jóhírű és gyanus asszonyokat ösmer. Érdekesnek találja az asszonyt, a ki vétkezni tud, a nélkül, hogy aljassá lenne a híre. Az igazi társadalomban nincs becstelen férfi, csak a gyáva.

Oh, ő jól tudta, hogy nyugodt lehet; ha csak erről van szó: az ő társadalmi pozíciója erősebb, mint valahá. A titokzatos mendemondáknak és a véres párbajnak az a következménye, hogy Malvin ma érdekes asszony, a kit a legtisztességesebb nők is irigyelnek, ő maga pedig bravuros gavallér.

Egy pillanat műve volt csak, hogy egyszerre megint más szemmel lásson mindent. Semmi sem igaz ebből: undorító hazugság az egész. Minden hazugság, a házassága meg az egész jelen élete a hazugság ingoványára épült . . . Igazság, hogy gyávaságból és gyöngegségből nem akar válni a feleségétől. Kész neki megbocsátani, mert a lelkiösmeretét könnyebb megnyugtadni, mint az érzékeit. Igazság, hogy a kényelemszeretete nagyobb, mint a becsületérzése. Igazság, hogy a tunyasága visszaretten minden testi és lelki kényelmetlen-

ségtől. Egy kitartott férfi, a ki mindennapi kenyeréért szemet huny a felesége botlása fölött!

Ezek a lelki küzdelmek Malvinnak okoztak legtöbb szenvedést. Ha erőt vettek urán sötét tépelődései, akkor hideg volt hozzá, vagy éppenséggel durva. Aztán földerült megint a kedve, gyöngéd és kedves lett, mint szerelmük első idejében. Az asszony szívesen tűrt el mindent. Olyan szerelmes volt, a milyen csak egy asszony lehet: fanatikusan, valóságos kutya-hűséggel ragaszkodott az urához. Örömmel hallgatta a durvaságait is: csak szóljon hozzá!

— Azt se bánám, ha megver . . . Tegye meg: akkor még jobban fogom szeretni . . . Oh, maga nem sejtí, hogyan tudok én szeretni! De meg fogja még látni . . .

A mint lehajolt, hogy megcsókolja az ura kezét, a mozdulatában volt valami démoni, szenvedélyes erő.

Néha orvul rátámadt Szabolcsra.

— Mondja, hamar: megbocsátok!

Pedig tudta, hogy ezzel dühbe hozza.

— Ne játsza a bűnbánó Magdolnát! Nem akarom ezt hallani! Hiszen úgy sem igaz!

Tényleg nem volt igaz; semmi sem volt a szívében, csak szerelmüknek lázas boldog-

sága és talán nem is nélkülözte volna szívesen azt a csepp bűnös tudatot, mely belevegyült a szerelme tengerébe.

Szabolcs egyszer különös dolgot mondott Malvinnak, a min aztán az asszony sokáig elgondolkozott.

— Tudja, mi hiányzik nekünk? mondta.

— Semmi!

— A tisztaság. Én megmérgeztem magát, szegény gyermek, és maga most kamatostul adja vissza a kölcsönt.

XVII.

November elején súlyos gondok rohanták meg Szabolcsot: a budapesti váltói lejártak és Färberné, az uzsorás asszony, nem akart tudni megújításukról, hanem pénzt követelt.

Szabolcs sehogysem tudta rászánni magát, hogy az apósához forduljon. Az összeg igen nagy volt és Forgács bizonyára szóba hozná Malvin előtt . . . Malvin — a mennyire ösmerte — boldog volna, hogy áldozatot hozhat az uráért; mostani helyzetükben azonban Szabolcs nem fogadhat el semminemű áldozatot az asszonytól. Föllázadt a pusztá gondolatra, hogy milyen gyanúsításnak tenné ki magát. Hogy Malvinnak, ha csak egyszer is, véletlenül és futólagosan, eszébe juthatna: *Ezért* volt hát nagylelkű !

Egyelőre úgy segített magán, hogy Färber-nét levélben megkérte, az egyszer még fogadjon

el tőle újabb váltókat. Három hónap múlva már lesz pénze . . . Honnan? Azt nem tudta. De a Szabolcshoz hasonló embereknek mindenkinek van, ha időhalasztásuk van . . .

Malvin akkoriban Budapestre utazott. Az édes anyja betegeskedett és látni kívánta a lányát. Azzal utazott el reggel, hogy az esti vonattal már visszajön. Estére azonban távirat érkezett helyette: »Mama kívánságára még három napig maradnom kell.«

Szabolcs azalatt vadászgatva töltötte az időt.

Másnap levelet kapott Malvintól. Bolondos jókedvű volt már a levél címe is: »Szabolcs Sándor férjurnak . . .«

»Édes!« írta az asszony. — »Hát miért nem mondta maga soha, hogy adósságai vannak? Annyi bizalommal van a felesége iránt? Ma egy förtelmes vén asszony volt apánál, a maga váltóival . . . Apa kissé morgott. Persze, sok pénz! De én elcsitítottam. Azt mondtam, hogy a tudta nélkül nem fogunk több adósságot csinálni . . . A dolgot majd elrendezzük . . .« És a többi. A levél végét forró szerelmi ömlengések foglalták el.

— Most már egészen rendben volnánk, mondta Sándor keserűen, mikor végigolvasta a levelet.

Egészen rendbe jöttek . . . Ő nem tartozik már semmivel Färbernének és neki nem tartozik már semmivel — Malvin. Mindegyikük elkövetett egy ostobaságot, de most kiegyenlítődik a két ostobaság. Malvin kifizette érte a Leticia-dolog költségeit, legalább is illő, hogy cserébe ő lezárja a Bakó-dolog számadását. Egészen rendbe jöttek . . .

Kiérezte Malvin leveléből az őszinte örömet, hogy valamivel hálára kötelezte az urát. Óh, az asszony szívesen áldozott volna érte többet is! Tönkre is tenné magát az ura kedvéért, mert hiszen neki gyöngéje az ura. Szereti, a forróvérű asszony szerelmével, inkább tönkre megy, vagy meghal, semhogy lemondjon róla.

Még egyszer átolvasta a levelet és föltűnt neki két mondása: »sok pénz« és »apa tudta nélkül nem fogunk több adósságot csinálni.« Ebben valami szelid, leplezett intelem volt, a rendszerető asszony fölénye könnyelmű urával szemben . . . Ösmerte Malvinját és tudta, hogy sohasem fog visszaélni a felsőbbiséggel, a melyre most szert tett — sokkal okosabb és tapintatosabb asszony volt — de némileg ösmerte önmagát is és előre tudta, hogy a feleségének minden szavából ki fogja érezni ezt a felsőbb-

séget. És újból meg újból rá fog támadni a gondolat, mely most éhes farkasként üldözi: Mégis csak kitartott férfi vagy! Mégis csak egy szerelmes asszony gyöngesége ad neked kenyeret!

Úgy érezte pedig, hogy most igazán szereti Malvint. Ha tiszták volnának mind a ketten, akkor joga van hozzá, hogy az asszonytól elfogadjon mindent. De a lelkük meg volt már mételyezve. Annyira voltak, hogy már nem hittek semminek és nem engedelmeskedtek senkinek, csak a vérüknek. A hazugság konkolyát az esküvőjük napján vetették el és a fölburjánzott gazban nem tudták többet megtalálni egymást. Minő ravasz szofizmák segítségével hitesse el önmagával, hogy önzetlenül szereti a feleségét? És hogy hitesse el ezt Malvinnal?

Viaskodott, védekezett egy gondolat ellen, aztán valami kellemes ernyedtség vett erőt rajta és érezte, mint siklik lefelé a lejtőn. Mindig lejjebb, mindig lejjebb. Egyszer-kétszer még fölriasztotta az életkedve: Mi ez? Hová megyünk? De megint csak erőt vett rajta az az édes zsibbadás. — De hát meg kell lenni? — Meg kell lenni. — Miért? — Nem tudom, de meg *kell* lenni! . . . Nagy gonddal most már

maga metszett el minden fonalat, a mely még föltartóztatta esését. Mikor megfogamzott benne az elhatározás, már azt is tudta, hogy *ez az*, a minek *megförlénnie kellett*. A hajlandóság, a vágy meg volt benne már régen, már akkor, mikor a yachtja födélzetén töltötte az éjszakát, de akkor még nem akarta vagy nem tudta önmagának bevallani a valót. De azóta folyton siklott lefelé a lejtőn, és ha eleintén védekezett is, most édes megnyugvással töltötte el a gondolat, hogy nemsokára *lenn* lesz.

Kéjesen elnyújtózik a szürke semmiségben; megtisztulva, megnyugodva. Ennek így kell lennie.

Délben megint táviratot kapott az asszonytól. Arról értesítette, hogy másnap a déli vónattal meg fog érkezni. A rövid táviratból is szinte kiérzett lázas, szerelmes türelmetlensége.

Szabolcs parancsot adott a kocsisnak, hogy másnap menjen el a vasutra az asszonyért, maga pedig levélírásnak látott. Csak egy, nagyon rövid levelet írt, azt némi gondolkozás után betette Malvin imádságos könyvébe, a melyről tudta, hogy senki más nem lapozgat benne.

Aztán a vállára vetette a vadászpuskáját és kiment az erdőbe. Odakünn betért az er-

déslakba és miután az új irtás ügyében intézkedett, a bükkös felé vette útját.

A tisztáson meg kellett állania: nyalka négyes fogat jött vele szemben az úton. A gyepelőt egy halványarcu, graciózus tartásu, szép asszony fogta, mögötte mereven ült a borotvált arcu lakáj-pár. Szabolcs megösmerte Leticia hercegnét és megemelte kalapját . . . A hercegné is ráösmert. Egy pillanatig habozott, aztán kemény fogással egy helyben megállította a fogatot.

— Szabolcs szomszéd!

Sándor lassan közeledett a kocsihoz. A hercegné hozzáhajolt és édes mosolylyal nyujtotta feléje keztyüs kis kezét.

— Tudja-e, hogy négy hét óta vagyok már itt?

— Nem tudtam, hercegné.

— Ej? De most már tudja! És szeretnék öntől valamit kérdezni!

— Tegye meg, hercegné. Ma nagyon őszinte napom van.

— Igazán? Hát mondja meg — de őszintén — szabad még ön felett egy kissé rendelkeznem?

— Holnaptól kezdve teljesen a rendelkezésére vagyok.

— Ebből azt következtetem, hogy nem találta túlságosan keménynek a zsarnokságot, a mit tavaly ilyenkor ön fölött gyakoroltam, mondta Leticia, miközben egy gyors, mosolygó pillantást vetett Szabolcsra. Majd hozzátette:

— De miért éppen holnaptól kezdve?

— Holnaptól kezdve már nem lesz semmi dolgom.

— És ma?

— Ma még dolgom van az erdőben.

— Találkozó?

— Az.

A hercegné nem volt kíváncsi. Megint kezét nyújtott Szabolcsnak.

— Tehát holnap!

Sándor nyugodtan és tiszta szemmel nézett az arcába.

— Isten áldja meg Leticia!

A kocsit tovább robogott. Szabolcs a kutyájának szólt, aztán lassu léptekkel, mintha nagyon fáradt volna, belépett az erdőbe. A szürke mohos törzsek csakhamar elnyelték.

Estig nem tért haza, reggelig sem. A cseledek nyugtalankodni kezdtek és az ispán kiement az erdészlakba. Onnan aztán három kerülővel fölment a tölgyesbe. A forrás közelében fájdalmas vinyogást hallottak: Szabolcs víz-

lája csaholva és a farkát csóválva ugrott ki a bokrok közül. A kutyát követve elértek a szakadásig és ott megtalálták a gazdájukat. Átlőtt szívvel, holtan feküdt a harasztban.

Mikor az emberek magukhoz tértek első rémületükből, abban egyeztek meg, hogy Szabolcs baleset áldozata lett. Minden körülmény arra vallott, hogy a szakadás partján elcsúszott és miközben fegyverére támaszkodott, valami végzetes véletlen következtében eldőrdült a halált hozó lövés.

Az erdészek faágakból gyaloghintót csináltak és levitték halott urukat a kastélyba.

Malvint távirati uton értesítette az ispán, hogy az urát súlyos baleset érte. Az asszony a déli vonattal jött meg, édes atyja kíséretében. Az ispán, a ki a pályaudvaron várta őket, föltette magában, hogy tapintatosan elő fogja őket készíteni a rettenetes csapásra, de mikor az asszony szeme közé nézett, elvesztette minden bátorságát. Kitérő választ adott minden kérdésére és a kocsiban titokban nyomogatta csak az öreg Forgács térdét.

Mikor leszálltak a kocsiról, Forgács már sejtette a valót. Azt mondta a leányának: Légy elkészülve mindenre!

De Malvin már nem hallott és nem látott,

lihegve futott végig a szobák során. A dohányzóban találta meg az urát. Mozdulatlanul, még mindig vadászcsizmában feküdt a széles kereveten. A fejénél két szál gyertyát gyújtottak meg a cselédek.

Malvinra úgy hatott mindez, mint egy rettenetes tréfa. Letérdepelt melléje a szőnyegre, átölelte a halott nyakát és az arcába nézett, inkább megbotráncozottan, mint ijedten.

— Mi ez? Mi történik itt? Nem lehet! Nem szabad! Nem akarom!

Összevonta a szemöldökét, a szeme meg szikrázott a haragtól.

— Nem, nem, nem!

Oly szenvedélyesen rázta meg a halottat, hogy a sápadt arca odahanyatlott a keblére. Nem akarta megérteni, hogy Sándor meghalt és mikor végül megértette, önmagát akarta megcsalni konok tagadásával.

— Nem igaz! Nem igaz!

Oly nehezen tudta magát beleélni abba, hogy elvesztette a férjét, a kívül pedig már elvesztették egymást, mielőtt még megtalálták volna egymást.

Csak hetek mulva jutott eszébe, hogy imádkoznia kellene és mikor elővette az imádságos könyvét, megtalálta benne az ura levelét.

A posthumus levél, mely úgy hatott rá, mint üzenet a túlvilágról, rövid volt és ilyen különös szavakat tartalmazott:

»Semmim sincs, csak az életem. Ezt tettem föl betétként már nem egy kártyalapra, ezt veszélyeztettem nem egyszer, hogy társadalmi pozíciót teremtsék magamnak és ezt adtam el magának is, szegény Malvinom, hogy gondtalan jövőt biztosítsak magamnak. És most, mikor be *kell* magának bizonyítanom, hogy önzetlenül és tisztán szeretem: nem tehetem másképp, minthogy odaadom az életemet.«

Így ért véget Szabolcs házassága.

—◇ V É G E. ◇—

UJ IDŐK.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap.

Szerkeszti Herczeg Ferenc.

Főmunkatársak :

Mikszáth Kálmán és Bródy Sándor.

A magyar család új időket él, a mióta arra a feladatra vállalkozott, hogy magyar társaséletet szervezzon. Ezt a feladatot csak úgy teljesítheti, ha a régi időkbeli öröklött nemzeti tökéjét, faji sajátosságait, hagyományait, hajlamait és tehetségeit teljesen beilleszti az új idők modern keretébe és alapjává teszi a speciális magyar műveltségnek. Az igazi, az élő irodalom részint vezeti, részint követi ezt az átalakulást.

Az Új Idők, mint ujság, ezt az irodalmat és ezt a művészetet akarja ápolni és olvasóival megismertetni, olyan formában, hogy ne jusson eszébe senkinek irigyelni azokat a külföldi irodalmakat, a melyek egy régi, megállapodott — és a magyar társadalomnak idegen világ életével foglalkoznak.

Legfőbb célunk jól megválogatott, értékes szépirodalmi munkákkal, tehát regényekkel, elbeszélésekkel bőségesen ellátni a magyar családot. A legtöbb ilyen fajtájú közleményt neves magyar testők illusztrálják.

Az Új Idők szerkesztősége most azon buzgódik — az eddigi gazdag szépirodalmi rész teljes meghagyása mellett, hogy az emlékeztetes millenáris esztendőnek képekben és írásokban hű tükre, valóságos emlékkönyve legyen az Új Idők most következő évfolyama. A papír, a forma marad a régi; a terjedelem növekszik.

Előfizetési ára :

Negyedévre 2 forint. Félévre 4 forint. Egész évre 8 forint.

Mutatóványszámot ingyen küld az Új Idők kiadóhivatala.

Budapesten, Andrásy-ut 10.

SINGER és WOLFNER kiadásai.

BRÓDY SÁNDOR

összes munkái.

A modern magyar irodalomnak alig van érdekesebb alakja, mint Bródy Sándor. Jóformán még az ifjúkor határain sincs túl, de már is mester lélektani megfigyeléseiben. Az ő művei psychologia, finomság dolgában ritkitják párjukat, de a mellett minden izükben érdekfeszítők és költőiek. Már az a körülmény is, hogy némely kötete már a harmadik kiadásban jelent meg, dacára annak, hogy írói pályafutása nem tesz ki egy tucat esztendő, mutatja hogy mennyire kedveli őt a közönség. Összes művei most jelentek meg egyöntetű, díszes, de a mellett olcsó kiadásában. A ki az írói egyéniség előkelőséget, ragyogó fantáziával, hatalmas jellemzési képességgel és finom lélektani részletezéssel egybekötve szereti látni, vegye meg

Bródy Sándor műveit.

Kétlelkű asszony	—80
Apró regények	1.40
Két szőke asszony	—80
Színészvér	1.40
Éjszaka	—80
Don Quixotte kisasszony	2.—
Rejtelmek	1.40
Emberek	—80
Nyomor	—80
Faust orvos	—80
Hóféhérke	—80

Bekölve minden kötet 20 krral föbbe kerül.

A 12 kötet ára diszkötésben, tokban 20 forint.

SINGER és WOLFNER kiadása Budapesten,
Andrássy-ut 10.

Egyetemes Regénytár

a legkiválóbb, a legérdekesebb hazai és külföldi regények gyűjteménye.

Minden kötet ára piros vászonba kötve

50 KR.

Az Egyetemes Regénytárban eddig a következő
kötetek jelentek meg:

Abonyi. Magduska öröksége, regény 2 kötet	1 frt — kr.
„ A „pénzes molnár“ románcza . . . —	„ 50 „
Aidé. Az uri körökben —	„ 50 „
Alexander Mrs. Sibilla 3 kötet 1	„ 50 „
Beniczkyné. Saját kezébe, regény —	„ 50 „
„ „Ö az“, regény 2 kötet 1	„ — „
„ A hegység tündére reg. 2 köt. 1	„ — „
„ Rang és pénz, regény 2 kötet 1	„ — „
„ A vér —	„ 50 „
Békefi Antal. Kálvárián. —	„ 50 „
Beöthy László. Két leány és egy legény . . . —	„ 50 „
Boisgobey. A kék fátyol, regény 2 kötet . . 1	„ — „
Borostyán N. Mindszenti Katalin —	„ 50 „
Bret-Harte. Yerba Buena 2 kötet 1	„ — „
Bródy S. Emberek. Elbeszélések —	„ 50 „
„ Faust orvos —	„ 50 „
„ Nyomor —	„ 50 „
„ Hófehérke, regény —	„ 50 „

Burnet F. H. „A kis lord,” regény . . .	—	frt 50	kr.
Carmen Sylva. Tábori posta, 2 kötet . . .	1	”	—
Cherbuliez. Holdenis Meta, 2 kötet . . .	1	”	—
„ Miss Rovel, 2 kötet . . .	1	”	—
„ A Csókás-tanya, 2 kötet . . .	1	”	—
Coleman John. Curly, egy színész története . . .	1	”	—
Collins. „Nem !” Regény 2 kötet . . .	1	”	—
Contessa Lara. A komédiásné, regény . . .	—	”	50
Conway. Beatrice házassága, regény 2 köt. . .	1	”	—
„ Élő halott, regény 2 kötet . . .	1	”	—
„ Paulina, regény 2 kötet . . .	1	”	—
Couperus Louis. Végzet. Regény . . .	—	”	50
Croker B. A szép Neville kisasszony 2 köt. . .	1	”	—
Csehov P. Antal. A párbaj . . .	—	”	50
Csiky Gergely. Az elvált asszony, reg. 2 köt. . .	1	”	—
Daudet E. Az elítélt leánya, 2 kötet . . .	1	”	—
Delpit A. A marquisné, regény 2 kötet . . .	1	”	—
„ Hét év múltán, regény 2 kötet . . .	1	”	—
„ E. A hitetlen, regény 2 kötet . . .	1	”	—
Doyle A. Conan. A nábob kincse . . .	—	”	50
Dosztojevszkij. Fehér éjszakák, regény . . .	—	”	50
Eckstein. Violanta, regény . . .	—	”	50
Farina Salvatore. Vénus, regény . . .	—	”	50
Filon. Ibolya, regény . . .	—	”	50
Feuillet. A halott, regény . . .	—	”	50
„ Az özvegy, regény . . .	—	”	50
„ Művészbecsület, 2 kötet . . .	1	”	—
Gonzales. Egy csontváz elbeszélése . . .	—	”	50
Groller. A tábornok ur fia, elbeszélés . . .	—	”	50
Gunter A. C. Marina (Mr. Barnes of New-York) 2 kötet . . .	1	”	—
Gyarmathyné. A havasok alján . . .	—	”	50
„ Asszonyokról — asszonyoknak . . .	—	”	50
Haggard Rider. „Ö”, regény 2 kötet . . .	1	”	—
„ Salamon király kincse 2 k. . .	1	”	—
Herczeg Ferenc. Fenn és lenn, 2 kötet . . .	1	”	—

Herczeg Ferenc. Simon Zsuzsa reg. 2 köt.	1	frt	—	kr.
Herman Ottóné. Knopfmacher	—	"	50	"
Heyse P. Felejthetetlen szavak	—	"	50	"
Hungerford Mrs. Kis hercegnő	—	"	50	"
" A kis hóbortos	—	"	50	"
Jókai M. A ki a szívét a homlokán hordja	—	"	50	"
Kazár. Lég és föld. Kitörölt évek, 2 elb.	—	"	50	"
" A szivárvány, regény	—	"	50	"
Kövér Ilma. Damáz Margit	—	"	50	"
Kupa Árpád. A napszámosok, regény 2 kötet	1	"	—	"
Letneff. Anjuta. Orosz regény, 2 kötet	1	"	—	"
Lindau. Jung Helén, elbeszélés	—	"	50	"
" Lázban, regény	—	"	50	"
Margitay. Megölt lelkek, regény	—	"	50	"
Mercedes. Noemi	—	"	50	"
Mikszáth. A lohinai fű, elbeszélés	—	"	50	"
" A fészek regényei, elbeszélés	—	"	50	"
" „Almanach 1888“, 14 elbeszélés	1	"	—	"
" „Almanach 1889-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1890-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1891-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1892-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1893-ra“	1	"	—	"
" „Almanach 1894-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1895-re“	1	"	—	"
" „Almanach 1896-ra“	1	"	—	"
Mudrony. Ildeiné leánya, ered. reg., 2 kötet	1	"	—	"
Ohnet. A banya, regény 2 kötet	1	"	—	"
" Lise Fleuron, regény 2 kötet	1	"	—	"
" A Croix-Mort grófnők, reg. 2 kötet	1	"	—	"
" Sarah grófnő, regény, 2 kötet	1	"	—	"
" Akarat, regény 2 kötet	1	"	—	"
" Rameau orvos, 2 kötet	1	"	—	"
" Utolsó szerelem, 2 kötet	1	"	—	"
" A Pierre lelke, 2 kötet	1	"	—	"
" A vasgyáros (hámoros) 2 kötet	1	"	—	"

Ohnet. A gyűlölség adója, 2 kötet	1	frt — kr.
„ Nimród és Társai, 2 kötet	1	„ — „
„ A gyermek joga, 2 kötet	1	„ — „
„ Régi harag, regény, 2 kötet	1	„ — „
Ouida. A freskók, regény	—	„ 50 „
Pekár Gyula. Lavina, regény	—	„ 50 „
Petelei. A fülemile, elbeszélések	—	„ 50 „
Rákosi Viktor. Téli rege	—	„ 50 „
Reade Charles. Titok, 2 kötet	1	„ — „
Roberts Sándor. Lou	—	„ 50 „
Savage R. Henry. Hivatalos feleség	—	„ 50 „
Schultz Jeanne. A fogadalom	—	„ 50 „
Serao. Isten hozzád szerelem, olasz regény. 2 kötet	1	„ — „
Sudermann. A kegyenc, 2 kötet	1	„ — „
P. Szathmáry. Balassa Bálint, tört. regény —	—	„ — „
„ A legszebb hercegnő, reg., 2 kötet	1	„ — „
„ A kiengesztelt átok	—	„ 50 „
Tábori Róbert. Nagy játék, 2 kötet	1	„ — „
„ Korhadt oszlopok	—	„ 50 „
Tarchetti. A szív küzdelmei	—	„ 50 „
Theuriet. Veszedelemes bűbáj, 2 kötet	—	„ 50 „
„ Angela, regény 2 kötet	1	„ — „
Tinseau Leon. A hivek, regény	—	„ 50 „
„ A tilalom, 2 kötet	1	„ — „
„ Göröngyös utakon, 2 kötet	1	„ — „
Tolnai. A jubilánsok, regény	—	„ 50 „
Turgenyev. Első szerelem. Kipp-kopp elbesz. —	—	„ 50 „
Tutsek Anna. Viola története	—	„ 50 „
Uchard. Blaisot kisasszony, regény	—	„ 50 „
Váradi Antal. Elmult évekből	—	„ 50 „
Verga. Egy apáca története	—	„ 50 „
Werner. Szent-Mihály, 3 kötet	1	„ 50 „
Werner Gy. Anteusz, 2 kötet	1	„ — „
„ Andrásfalvy de Andrásfalva, 2 kötet	1	„ — „
Zola Emil. Álom, regény 2 kötet	1	„ — „

Singer és Wolfner kiadásai Budapesten.

Rákosi Viktor (Sipulusz).

Zuboly, Gyalu és Társai.

19 sipulesque.

Csinosan kötve 2 frt 50. Ára vászonkötésben 1 frt 50.

A jókedvű Sipulusz, a magyar humoristák legvidámabbja: Rákosi Viktor, *Zuboly, Gyalu és társai* címen foglalta kötetbe jókedvének ujabban keletkezett gyümölcseit. Sokan szeretik őt Mark Twainnal összehasonlítani. Nem lehetne ellene nagyobbat véteni. Mennyivel több a mi Sipuluszunkban a kedély, a szív, mint hírneves angol kollegájában! S mennyivel karakterisztikusabb az ő magyar volta, mint amannak amerikaiassága. Eredeti, sajátos, hogy úgy mondjuk sipuluszi humora egész külön helyet jelöl ki néki a mult s valószínűleg a jövő magyar humoristái között is. Tehetsége a világirodalomba is utat tör magának, s kisebb és nagyobb munkái öt-hat féle európai nyelvre le vannak fordítva.

Szomaházy István könyvei.

Huszonnégy óra.

Elbeszélések.

Ára füzve 1 forint 50. — Diszkötésben 2 forint 50 kr.

Szomaházy István már évek óta vasárnapi tárcaírója a lapoknak. Ez a diszes jelző körülbelül annyit jelent, hogy tárcacikkelyei és novellái, a melyek mindig finomak és élmések, főképpen az olvasóközönség gourmand részére számítanak. Elbeszéléseiben nemcsak témái újak, hanem előadásának formája is eredeti. *Lipótvárosi* történetei, a melyeket *Faubourg St. Leopold* gyűjtőcím alá foglal össze, egészen új genret jelentenek a magyar literatúrában. Könnyedség, eszprit, izlés és finom pszichológia: ezeknek a tulajdonságoknak köszönheti Szomaházy, hogy nevét jelenleg a legismertebb és legkitűnőbb novelláiróinkkal együtt emlegetik.

A Clairette-keringő és egyéb elbeszélések.

Ára 1 frt 50 krajcár. — Diszkötésben 2 frt 50 krajcár

Negyvenezer mértföld vitorlával és gözzel.

Irta: dr. Gáspár Ferenc.

Második bővített kiadás. * 130—140 eredeti képpel.

Teljes 14—15 füzetben. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Dr. Gáspár Ferenc nagyérdekű s megjelenése alkalmával nagy feltűnést keltett munkájának a második bővített kiadását 30 kros füzetekben bocsátjuk ki. Az a célunk a füzetes kiadással, hogy mindenkire nézve hozzáférhetővé tegyük Gáspár könyvét, melyet élvezettel, gyönyörűséggel olvas nemcsak a szépirodalomnak, a szellemes utleírásoknak minden barátja, de a komolyabb, tanulságosabb olvasmányoknak minden kedvelője is.

Dr. Gáspár könyve ugyszólván az egyedüli nagyobbszabásu magyar utleírás. Egy új világ, egészen új oldalról, sajátos vonzó leírásokban tárul elénk. Ott képzeljük magunkat, a hol csöndesen nyugodt, hol főségesen háborgó tenger végtelennek látszó síkján; feltáruznak a mélységeknek csodái, szépségei, látjuk azt a világot, mely nyugodtságában áhítatos bámulatra, vívódásában gyönyörrel teli félelemre készítet. Megismerjük a hajó életét, a matróz-élet örömeit és keserveit, melynek ridegségökben is fölemelő jeleneteit a szerző érdekesen, vonzóan írja meg. Leírja azoknak az országoknak, melyekben megfordult, népét, életmódját, nem a dilettáns szemlélő felületességével, hanem a tudós alapossgával, az életet ismerő orvos sokoldalú tapasztalatával. És azok a pompás leírások a tengerész életéből, a kikötői életnek a leírása. Az ember azt hiszi, hogy nem is utleírást, hanem érdekes bonyodalmu regényt olvas, oly feszült kíváncsisággal kíséri a leírás egymásután következő részleteit.

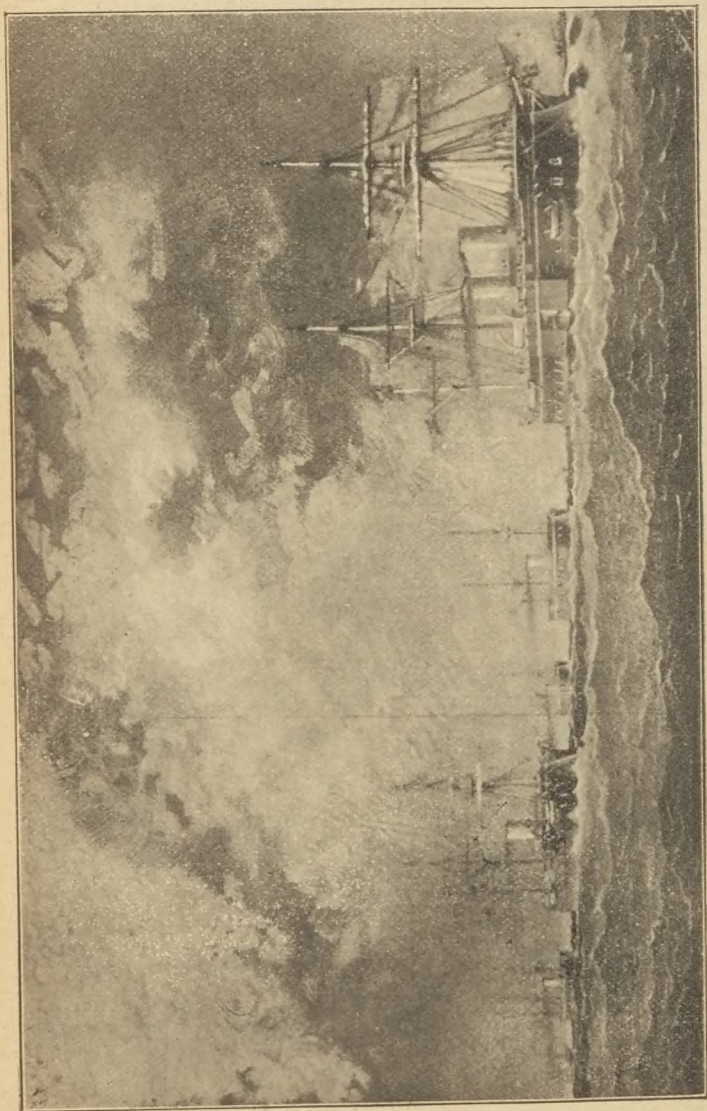
Gáspár munkája 14—15 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzet ára 30 kr. Minden két hétben egy füzetet bocsátunk ki, tehát öszre teljes a munka. A füzetek feluáltva 2—3 ívesek lesznek. — A vállalatra előfizetni is lehet. Előfizelési ár posiai bérmentes küldéssel 10 füzetre 3 frt, 5 füzetre 1 frt 50 kr. A teljes munka előfizelési ára fizetve 4 frt. Pompás díszkötésben 5 frt 50 kr. A könyv bolti ára jóval nagyobb lesz. — Gáspár munkája minden hazai könyvkereskedésből is megszerezhető.

SINGER és WOLFNER

Budapest, Andrásy-ut 10.

könyvkiadóhivata'a.

Az 1. füzetet kívánatra készséggel megküldjük mutatványul.

Mutatókép[Gáspár könyvéből.

✻ Singer és Wolfner kiadásai Budapesten. ✻

Mikszáth. Kálmán
Az eladó birtok. —
— Páva a varjuval.
Két elbeszélés.

Ára füzve 1 frt 50 kr. — Diszkötésben 2 frt 40 kr.

A „Jó palócok“ európai híré írója a maga üde frissességében és zsenialitásában lép az olvasó elé s olyan művet nyújt „Az eladó birtok“-ban, melynek megkapó ötletei, szingazdagsága és igazi poézise versenyre kel nagy érdekességével. Oly erőteljesen nyilatkozik meg ez elbeszélésben, valamint a mellé csatolt „Páva a varjuval“ címűben is Mikszáth minden jó tulajdonsága, hogy a nagy közönség kétségtelenül örömmel kiált fel: »Ime, a régi, a nagy Mikszáth«.

Kenedi Géza
SZÉNRAJZOK.

Ára füzve 1 frt 50 kr. — Kötve 2 frt 50 kr.

A Szénrajzok *Kenedi Géza* első szépirodalmi kötete, rendkívül érdekesen megírt társadalmi tanulmányok, egész sorozat humoros rajz kíséretében. Dolgozatainak anyaga a *legmodernebb kor és a legmodernebb ember* (a nőt is beleértve) a maga fonákságaival és eltakargatott vagy elnézett bűneivel.

A Szénrajzok minden egyes darabja egy-egy olyan problémával foglalkozik, majd gúnyorosan, majd humorral, — mely mindenkinek a szívében ott bujkál és csak arra vár, hogy valaki hozzányuljon.

Az Én Ujságom

képes gyermek hetilap.

Szerkeszti: **Pósa Lajos.**

Mikor hét évvel ezelőtt Pósa Lajos megindította „Az Én Ujságom“-at, az a cél lebegett szeme előtt, hogy egy minden ízében tősgyökeres magyar ujságot adjon a gyermek kezébe, a mely igazán hamisítatlan magyar szellemet öntsön a gyermek lelkébe, a mely már zsenge korában magyar gondolkozásra tanítsa meg a gyermeket; tanítsa meg a magyar nép, a magyar föld, édes hazánk szeretetére, imáadására.

A ki végig lapozza „Az Én Ujságom“-nak eddig megjelent 12 vaskos kötetét, azt fogja találni: nincs ebben a 12 kötetben egy sor sem, egy betű sem, a mely szem előtt tévesztené ezt a nemes, hazafias intenciót; a gyermek szívéhez, lelkéhez szól „Az Én Ujságom“ minden sora, minden betűje.

Pósa Lajost alapvető, magasztos munkájában a legkiválóbb magyar írók támogatják. Alig van számbavehető magyar író, a ki ne írta „Az Én Ujságom“-ba. Az eddig megjelent kb. 330 szám egész kincses bányája a magyar gyermekolvasmányoknak. Elbeszélés, vers, mese, monda, rege, kép, mulattató apróságok kedves tarkaságban követik egymást. Jókai-tól, Mikszáth-tól kezdve ott találjuk a magyar írók színét-javát „Az Én Ujságom“ munkatársai között.

Fennállásának hetedik esztendejére esik a magyarok bejövételének ezredéves emlékünnepe. „Az Én Ujságom“ minden számában szebbnél szebb lelkes verssel, őseinkre való emlékezéssel fejleszti, erősíti a hazának szeretetét, hogy a gyermekekből jó honfiak, jó honleányok legyenek. „Az Én Ujságom“ megjelenik minden szombaton.

Előfizetési árak:

negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt.

Mutatványszámot tessék kérni:

AZ ÉN UJSÁGOM

kiadóhivatalától, Budapesten, Andrássy-ut 10.

MAGYAR LÁNYOK

szépirodalmi képes hetilap fiatal leányok számára.

Szerkeszti TUTSEK ANNA.

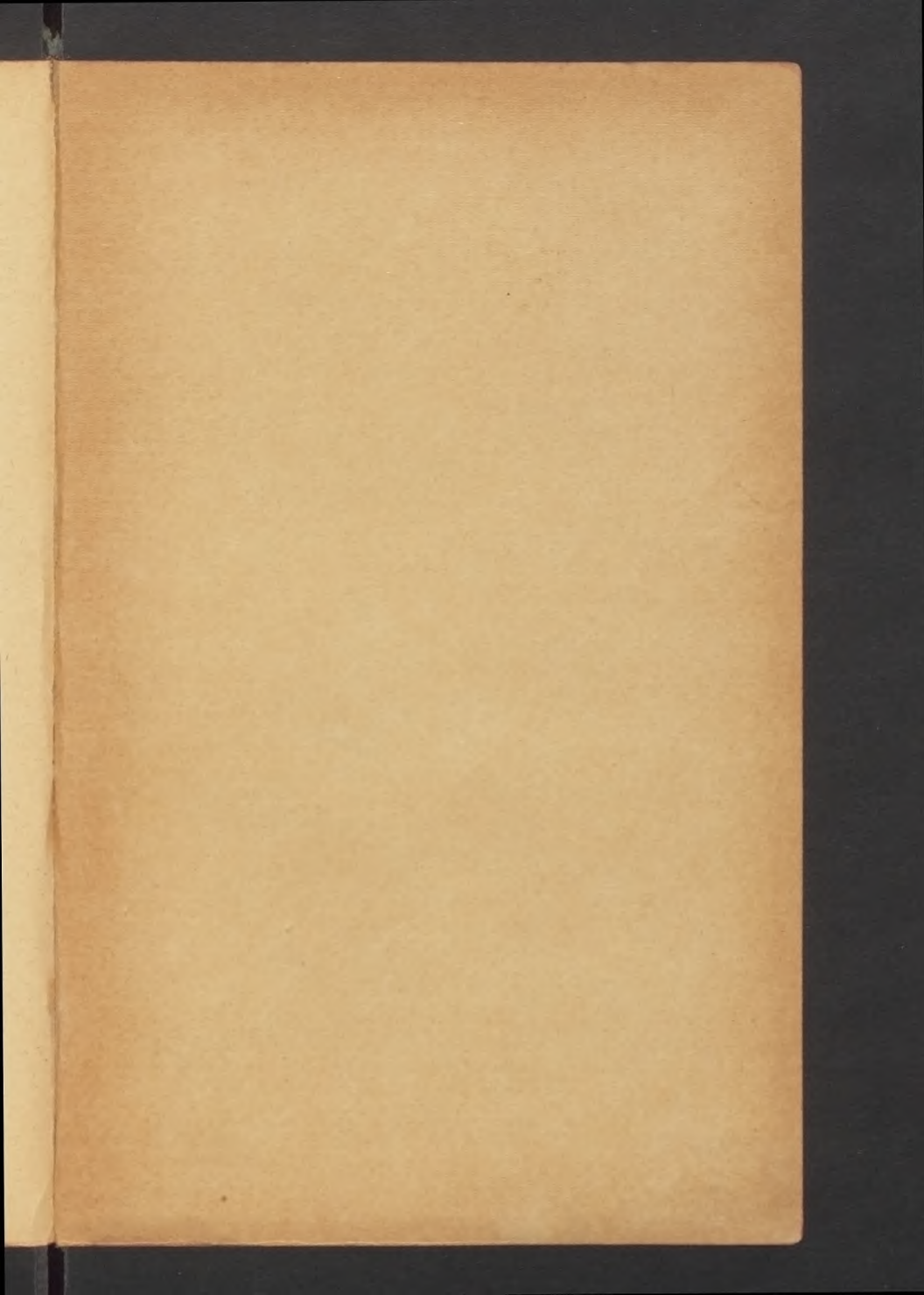
Csak egy éve mult még, hogy a Magyar Lányok első száma gazdag és változatos tartalommal megjelent, és ma talán nincs család, a melynek körében ne ismernék és ne szeretnék. Szívesen várt, kedves vendége lett ez a lap minden lányos háznak; az anya örömmel, az apa megnyugvással adja kezébe serdülő leányának. Nem kell félnie, hogy gyermeke vidám kedvét beteges érzélgősség, hiu nagyravágás, henye ábrándozás megrontja. Ennek a lapnak a levegője tiszta, akár az alföldi pusztáé; s az eledel, melylyel a serdülő leányok szívét, lelkét táplálja, jóízű, egészséges, akár a jó magyar konyha.

Mar az első évfolyamából jólesően sugárzik ki az erős magyar szellem, mely nélkül a fiatalságnak irni haszontalan, céltévesztett dolog, mert ez a szellem fejlesztí a bontakozó lelket nemzeti bélyeggel. Nyelve egyszerű, minden cifraságtól, idegenszerűségtől mentes. Hangjában és tárgyában nemes, tiszta. Látszik, hogy nagyon tudja a szerkesztő, mi való, mi nem való olvasóinak abban a legfogékonyabb korban.

A szerkesztő, Tutsek Anna, átértve feladatának fontosságát: igaz lelkesedéssel, buzgósággal, hivatottsággal, meleg szeretettel fogott munkájához. Mennyi szin ragyogott, mennyi hang esendült meg már az első számban. S hogyan nyilatkozott meg benne a legelőkelőbb írók szelleme ezen az új téren! Egy csapással hódította meg a közönséget s a fiatal lányok nagy táborát, a mely, mintha csak erre a lapra várt volna, tömegesen sietett zászlója alá.

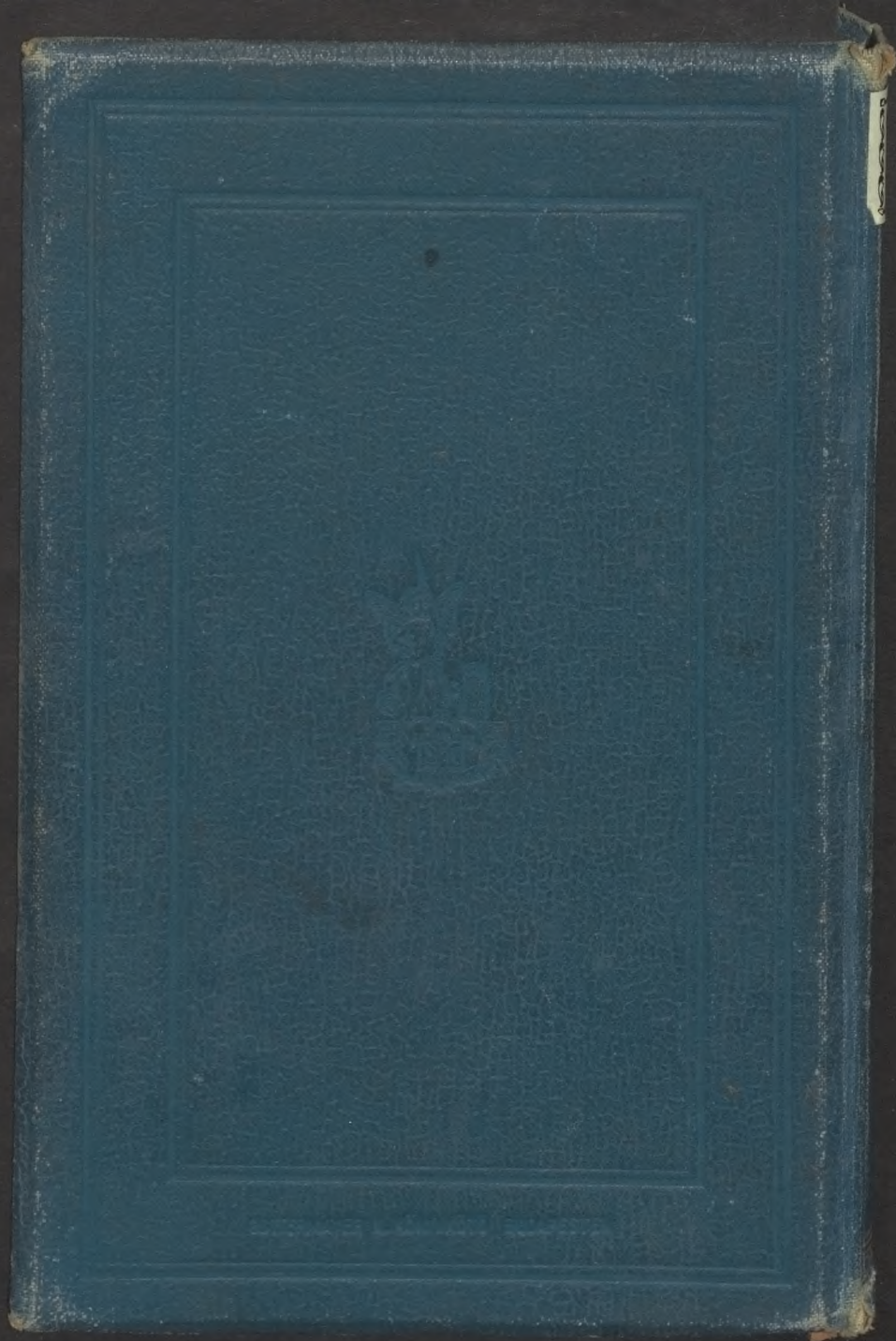
A magyar írók színe-java, kiváló tanférfiuk, tanítónők buzgalommal, igaz szeretettel irnak a Magyar Lányok-ba. Talán egyetlen egy sincs a mai irodalom számottevő tagjai közül, kinek neve meg nem fordult volna a Magyar Lányok-ban. — A gazdag és rendkívül tartalmas szépirodalmi részen kívül felkarolja a háztartás, kertészet, konyha, kézimunka s a nőket érdeklő minden kérdést s ismeretterjesztő cikkelyeivel is nagy szolgálatra van a fiatal lányoknak.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1 frt 50 kr. *Mutatónyomszámot tessék kérni a Magyar Lányok kiadóhivatalából Budapest, Andrássy-ut 10. sz.*

M
813.236

Herczeg F.
Szabolcs
házasága

